

SÁMEDIGGI

Sametingets budsjett 2024

Vedtatt 06.12.23

Sak 57/23

Bušeahhta x Budsjett

Innhold

1	Innledning	13
2	Hovedinnhold	14
3	Rammer og prinsipper	16
3.1	Økonomiske rammebetingelser	16
3.1.1	Samlet bevilgning til Sametinget	16
3.1.2	Sametingets økonomiske rammefordeling	17
3.2	Økonomiske virkemidler	18
3.2.1	Direkte tilskudd	19
3.2.2	Søkerbasert tilskudd	19
3.2.3	Søkerbaserte tilskudd forvaltet på vegne av andre	19
3.3	Avtaler og regelverk	19
3.3.1	EØS-regelverket	19
3.3.2	Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner	20
3.3.3	Næringsavtalen i duodji	20
3.3.4	Idrettsavtalen	20
3.3.5	Sámi Giellagáldu – avtale	20
3.4	Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper	20
3.4.1	Grunnloven § 108	20
3.4.2	FNs erklæring om urfolks rettigheter	20
3.4.3	ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsplikten	21
4	Språk	22
4.1	Innsatsområder – Språk	22
4.1.1	Virkemidler innsatsområder – Språk	22
4.2	Bruk av samiske språk	22

4.2.1	Samletabell – Bruk av samiske språk	23
4.2.2	Tospråklighetstilskudd til kommuner – direkte tilskudd	24
4.2.3	Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner – direkte tilskudd	25
4.3	Utvikling av samiske språk	25
4.3.1	Samletabell – Utvikling av samiske språk	26
4.3.2	Språkutvikling i kommuner – direkte tilskudd	27
4.3.3	Språkutvikling i fylkeskommuner – direkte tilskudd	28
4.3.4	Samiske språksentre, basistilskudd – direkte tilskudd	28
4.3.5	Samiske språksentre, aktivitetstilskudd – direkte tilskudd	30
4.3.6	Språksentertreff – konferanse	31
4.3.7	Stipend til elever med samisk i videregående skole – søkerbasert tilskudd	32
4.3.8	Språkstipend høyere utdanning – søkerbasert tilskudd	32
4.3.9	Dokumenteringstiltak – søkerbasert tilskudd	33
4.3.10	Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku – søkerbasert tilskudd	33
4.3.11	Språkutviklingstiltak – søkerbasert tilskudd	34
4.3.12	Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område – søkerbasert tilskudd	34
4.4	Oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket	35
4.4.1	Språktilbud for barn og unge	35
4.4.2	Synliggjøring og samarbeid	36
4.4.3	Rekruttering og kompetanseheving	36
4.4.4	Samisk språkombud	37
5	Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	38
5.1	Innsatsområder – Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	38
5.1.1	Virkemidler innsatsområder – Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	38
5.1.2	Myndighet, ansvar og roller innen barnehage	39
5.2	Gratis samiskspråklig barnehage	39
5.2.1	Samletabell – Gratis samiskspråklig barnehage	39
5.2.2	Gratis samiskspråklige barnehager, veiledningsmidler - prosjekt	40

5.2.3	Gratis samiskspråklige barnehager, foreldrefusjon – søkerbasert tilskudd	40
5.2.4	Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler – søkerbasert tilskudd	41
5.3	Samiskspråklige barn i dagens samfunn	41
5.3.1	Samletabell – Samiskspråklige barn i dagens samfunn	42
5.3.2	Samisk språkopplæring i barnehager – søkerbasert tilskudd	42
5.3.3	Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager – søkerbasert tilskudd	43
5.3.4	Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager – søkerbasert tilskudd	43
5.3.5	Julevsáme sámástahtte – direkte tilskudd til Viejega AS	44
5.4	Tradisjonell kunnskap i ny tid	44
5.4.1	Samletabell – Tradisjonell kunnskap i en ny tid	44
5.4.2	Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling – søkerbasert tilskudd	44
5.5	Kunnskap og kompetanse bygger fremtidens barnehager	45
5.6	Samisk innhold i skolen	45
5.6.1	Samletabell – Samisk innhold i skolen	46
5.6.2	Revidering av læreplaner – prosjekt	47
5.6.3	Pedagogiske fagdager – konferanse	47
5.6.4	Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen – søkerbasert tilskudd	48
5.6.5	Nettverk for samiskopplæring/ NetSam – direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	48
5.7	Psykososialt læringsmiljø	49
5.7.1	Samletabell – Psykososialt læringsmiljø	49
5.7.2	Arbeid mot mobbing - prosjekt	49
5.7.3	Forebygging av mobbing og samehets – søkerbasert tilskudd	50
5.7.4	Barns medvirkning	50
5.8	Læremidler	51
5.8.1	Samletabell – Læremidler	51
5.8.2	Utvikling av læremidler – søkerbasert tilskudd	52
5.8.3	Rammeavtale for anskaffelse av læremidler	53

5.8.4	Ovttas Aktan Aksesne – direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	53
5.8.5	Grenseoverskridende samisk opplæring	53
5.9	Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning	53
5.10	Utdanning- og forskningstilbud	54
5.11	Rekruttering	54
5.11.1	Samletabell – Rekruttering	54
5.11.2	Stipend for høyere utdanning – søkerbasert tilskudd	54
5.11.3	Rekruttering – prosjekt	55
6	Arealer, miljø og klima	56
6.1	Innsatsområder – Arealer, miljø og klima	56
6.1.1	Virkemidler innsatsområder – Arealer, miljø og klima	56
6.2	Forvaltning av arealer	57
6.2.1	Samletabell – Forvaltning av arealer	57
6.2.2	Stiftelsen Protect Sápmi – direkte tilskudd	57
6.2.3	Samiske rettigheter til arealer og ressurser – søkerbasert tilskudd	58
6.2.4	Forsøk om motorferdsel i utmark – prosjekt	58
6.3	Naturressurser	58
6.4	Naturmangfold	59
6.4.1	Samletabell – Naturmangfold	59
6.4.2	Verneområdestyreseminar	59
7	Næringer	60
7.1	Innsatsområder – Næringer	60
7.1.1	Virkemidler innsatsområder – Næringer	60
7.2	Primærnæringer	61

7.2.1	Samletabell – Primærnæringer	61
7.2.2	Sjøsamiske rettigheter – Borjjadat – prosjekt	62
7.2.3	Marine næringer	62
7.2.4	Laks	62
7.2.5	Jordbruk, hagebruk og skogbruk	63
7.2.6	Reindrift	64
7.2.7	Rovvilt	65
7.3	Variert næringsliv	65
7.3.1	Samletabell – Variert næringsliv	66
7.3.2	Variert næringsliv – søkerbasert tilskudd	66
7.3.3	Sápmi næringshage – direkte tilskudd	66
7.3.4	Ungt Entreprenørskap – direkte tilskudd	67
7.4	Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat	67
7.4.1	Samletabell – Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat	68
7.4.2	Samiske reiselivsklynger og innovasjonsnettverk – prosjekt	68
7.4.3	Samisk mat – prosjekt	69
7.4.4	Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat – søkerbasert tilskudd	69
7.4.5	Dáiddadállu – direkte tilskudd	69
7.5	Duodji	70
7.5.1	Samletabell – Duodji	70
7.5.2	Duodjeinstituhtta – direkte tilskudd	70
7.5.3	Utvikling og rekruttering i duodjinæringen – direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji	71
7.5.4	Næringsavtale for duodji	71
7.6	Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)	74
8	Kultur	77
8.1	Innsatsområder – Kultur	78
8.1.1	Virkemidler innsatsområder – Kultur	78

8.2	Tilrettelegging, samarbeid og premisser for utvikling av samisk kunst og kultur	78
8.3	Gode rammevilkår for samiske kunstnere	78
8.3.1	Samletabell – Gode rammevilkår for samiske kunstnere	79
8.3.2	Samisk kunstneravtale	79
8.3.3	Joik og samisk musikk – søkerbasert tilskudd	80
8.3.4	Kulturtiltak – søkerbasert tilskudd	81
8.4	Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur	81
8.4.1	Samletabell – Samiske kulturinstitusjoner	82
8.4.2	Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 – direkte tilskudd	83
8.4.3	Internasjonalt Samisk Filminstitutt – direkte tilskudd	83
8.4.4	Sámi Dáiddaguovddáš – direkte tilskudd	84
8.4.5	Festivaler – direkte tilskudd	84
8.4.6	Teatre – direkte tilskudd	85
8.4.7	Museer – direkte tilskudd	86
8.4.8	Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner – direkte tilskudd	88
8.4.9	Institusjonsutvikling – søkerbasert tilskudd	89
8.5	Samisk litteratur	89
8.5.1	Samletabell – Samisk litteratur	90
8.5.2	Čális fal – Direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	90
8.5.3	Utvikling og fremming av samisk litteratur – direkte tilskudd	91
8.5.4	Prosjektstøtte til samisk litteratur – søkerbasert tilskudd	91
8.5.5	Formidling av samisk litteratur – direkte tilskudd	92
8.5.6	Samiske litteraturdager – konferanse	93
8.5.7	Styrke formidling i nordsamisk område – direkte tilskudd til Troms fylkeskommune	93
8.5.8	Loga munnje! Les for meg! – prosjekt	93
8.6	Samiske medier	94
8.6.1	Samletabell – Samiske medier	94
8.6.2	Samiske medier – direkte tilskudd	94

8.7	Samisk idrett	95
	8.7.1 Samletabell – Samisk idrett	95
	8.7.2 Samisk idrett – direkte tilskudd	95
	8.7.3 Kultur- og idrettsstipend – stipend	96
9	Kulturminnevern	97
	9.1 Innsatsområder – Kulturminnevern	97
	9.1.1 Virkemidler innsatsområder – Kulturminnevern	98
	9.2 Forvaltning av kulturminner	98
	9.2.1 Samletabell – Forvaltning av kulturminner	98
	9.2.2 Samisk kulturminnevern – søkerbasert tilskudd	99
	9.2.3 Skjøtsels- og formidlingsarbeid Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde – prosjekt	99
	9.3 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern	100
	9.4 Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven	100
	9.4.1 Samletabell – Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven	100
	9.4.2 “Kjent og anerkjent” – satsing på sørsamisk kulturarv – prosjekt	101
	9.4.3 Revitalisering av samiske kulturmiljø i “Fotefar mot Nord” -prosjekt	101
	9.4.4 Skoltebyen - møtested og formidlingsarena for skoltesamisk kulturarv – prosjekt	101
	9.4.5 Kulturminner som grunnlag for rettigheter til arealer og samisk arealbruk – prosjekt	101
	9.5 Forvaltning av samisk bygnings- og båtarv	102
	9.6 Forvaltning av samisk levninger	102
10	Helse, sosial og barnevern	104
	10.1 Innsatsområder – Helse, omsorg og barnevern	104
	10.1.1 Virkemidler innsatsområder – Helse, omsorg og barnevern	105

10.2	Spesialisthelsetjenesten	105
10.3	Helse- og omsorgstjenesten	106
10.3.1	Samletabell – Helse- og omsorgstjenesten	107
10.3.2	Brukerrettede tilbud for den samiske befolkningen, i livsløps- og folkehelseperspektiv – direkte tilskudd til Várdobáiki	107
10.3.3	Samisk legeförening – direkte tilskudd	107
10.3.4	Sørsamisk helsennettverk – direkte tilskudd	108
10.3.5	Brukerrettede tilbud for eldre samer – direkte tilskudd til Samisk hus Oslo	108
10.3.6	Sørsamisk helsekonferanse – direkte tilskudd	108
10.3.7	Helse-, omsorg- og barnevernsprosjekter – søkerbasert tilskudd	108
10.4	Folkehelse	109
10.5	En likeverdig barneverntjeneste	110
10.6	Sosiale forhold og velferdstjenester	110
11	Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	111
11.1	Innsatsområder – Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	111
11.1.1	Virkemidler innsatsområder – Urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling	112
11.2	Samisk samarbeid	112
11.2.1	Samletabell – Samisk samarbeid	112
11.2.2	Sámi Giellagáldu	112
11.2.3	Samisk parlamentarisk råd (SPR)	113
11.3	Nordområdene	113
11.4	Urfolksrettigheter	113
11.4.1	Samletabell – Urfolksrettigheter	114
11.4.2	Oppfølging av sannhet- og forsoningskommisjonens rapport – prosjekt	114
11.4.3	Internasjonalt arbeid – direkte tilskudd	115
11.4.4	International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 – prosjekt	116
11.4.5	Urfolks matsystemer – prosjekt	116

	11.4.6 Jevgenij Jushkovs minnefond - direkte tilskudd til Samerådet - norsk seksjon	
	116	
11.5	Likeverd og solidaritet	117
11.6	Likestilling	117
	11.6.1 Samletabell – Likestilling	117
	11.6.2 Oppfølging av Sametingets likestillingsmelding og arbeidet mot samehets – prosjekt	118
12	Samarbeidsavtaler	119
	12.1.1 Virkemidler innsatsområder – Samarbeidsavtaler	119
	12.2 Regionalt samarbeid	119
	12.2.1 Regionalutviklingsprosjekter – søkerbasert tilskudd	120
	12.3 Interreg	120
	12.3.1 Interreg – søkerbasert tilskudd	121
13	Andre tiltak	122
	13.1 Samletabell – Andre tiltak	122
	13.1.1 Noereh! – direkte tilskudd	122
	13.1.2 Samiske hovedorganisasjoner – søkerbasert tilskudd	122
	13.1.3 Organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget – søkerbasert tilskudd	123
	13.1.4 Samiskrelatert statistikk i Norge – avtale	123
	13.1.5 Forskning på Sametingsvalget – avtale	123
	13.2 Virkemidler politisk nivå	124
	13.2.1 Politiske grupper i Sametinget	124
	13.2.2 Opposisjonens arbeidsvilkår	124
14	Plenum	125

14.1	Driftskostnader parlamentet	125
14.1.1	Sametingets plenum	125
14.1.2	Sametingets plenumsledelse	126
14.1.3	Sametingets fagkomitéer	126
14.1.4	Sametingets kontrollutvalg	126
14.1.5	Samisk parlamentarisk råd (SPR)	126
14.1.6	Sametingets klagenemnd	127
14.1.7	Utvalg for gjennomgang av Sametingets arbeidsorden – prosjekt	127
15	Sametingsrådet	128
15.1.1	Samletabell – Sametingsrådet	128
15.2	Sametingsrådet	128
15.2.1	Sametingsrådet	128
15.2.2	Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)	129
15.2.3	Sametingets eldreråd	129
15.2.4	Ekstern sakkyndig komité for samisk helseforskning	129
15.2.5	Utredning om alternative budsjettmodeller – prosjekt	129
15.2.6	Kunnskapsgrunnlag Sametingets valgordning – prosjekt	129
16	Sametingets administrasjon	130
16.1	Samletabell – Sametingets administrasjon	130
16.2	Avdeling for språk	131
16.2.1	Samisk stedsnavnstjeneste	131
16.3	Avdeling for oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	132
16.4	Avdeling for kulturminner, areal og miljø	132
16.5	Avdeling for næring, kultur og helse	133
16.6	Avdeling for rettigheter og internasjonale saker	134
16.7	Avdeling for politisk sekretariat	135
16.8	Avdeling for administrasjon	135
16.9	Sametingets direktør og Kommunikasjonsstaben	136

1 Innledning

Sametinget er et nasjonalt folkevalgt parlament for samene i Norge. Budsjettet vedtas av Sametingets plenum hver høst, på grunnlag av Sametingsrådets årlige innstilling og påfølgende behandling i Sametingets plan- og finanskomité.

Sametingets budsjett bygger på de økonomiske rammene regjeringen foreslår bevilget til Sametinget i regjeringens proposisjon til statsbudsjett (Prop. 1 S) for det aktuelle budsjettåret (se kap. 3.2 Økonomiske virkemidler).

Endringer i regjeringens forslag til statsbudsjett som følge av behandling og vedtak i Stortinget, innarbeides ved revidering av Sametingets budsjett påfølgende vår.

Sametingets politiske og administrative virksomhet skjer innenfor rammene av Sametingets vedtatte budsjett. Andre sentrale forhold som påvirker Sametingets virksomhet er internasjonale og nasjonale avtaleverk (se kap. 3.3 Avtaler og regelverk) og annet lovverk (se kap. 3.4 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper).

2 Hovedinnhold

Sametingets budsjetttramme er økt med 4,3 % sammenlignet med Sametingets budsjett 2023. Det tilsvarer en økning på 25,4 millioner kroner. Prisveksten i statsbudsjettet er anslått til 4,2 %, noe som betyr at Sametinget får dekt lønns- og prisvekst. Sametinget legger til grunn regjeringens forslag til statsbudsjett i dette budsjettet.

Regjeringen har i bevilgningen gitt øremerkede økninger til Beaviváš Sámi Našunálateáhter på 8,3 millioner kroner. Disse skal dekke økt husleie som teateret får i forbindelse med innflytting i nye lokaler. Innflyttingen er beregnet å skje i august 2024. Sametinget har også prioritert tilleggsøkninger til teateret på 1,8 millioner kroner for å dekke lån som må gjøres i forbindelse med innkjøp av inventar og utstyr til teateret. I tillegg økes budsjettet med kr 500 000 som Sametinget har gjort som en del av en opptrappingsplan for å styrke teateret generelt.

Regjeringen har i tillegg øremerket 3,6 millioner av bevilgningen til oppfølging av Meld. St. 13 (2022-2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnskole og høyere utdanning. Sametinget har som en oppfølging av dette satt av 2,6 millioner til kompetansehevede tiltak til samiske barnehager gjennom tilskuddet «gratis samiskspråklig barnehagetilbud». I tillegg er stipendet for høyere utdanning økt med kr 801 000 og språkstipend for videregående skole med kr 500 000. Videre har Sametinget styrket tilskuddet til samiske læremidler med 2,8 millioner kroner som også kan knyttes opp mot oppfølging av den overnevnte stortingsmeldingen.

Sametinget innførte i revidert budsjett en ny ordning for gratis barnehage i områder utenfor regjeringens sone for gratis barnehageordning. Gjennom gratisordningen tilbyr Sametinget gratis foreldrebetaling, samtidig som vi forplikter barnehagene til å jobbe med kompetanseutvikling. Gratis samiskspråklig barnehageordning er et tiltak som er en del av Beaveálgu-erklæringen. Sametinget ønsker med denne ordningen å sikre samiske barns rettigheter til barnehageplass med samisk språk. Dette er en stor satsing fra Sametingets side og ordningen trappes opp i 2024. Det har vært stor interesse for ordningen og dette har gjort at etterspørselen etter deltakelse i ordningen har økt. Til sammen er ordningen i 2024 på 10 millioner kroner. 3,3 millioner av dette skal gå til utviklingstiltak og 6,7 millioner til refusjon av foreldrebetaling.

Sametinget har i tillegg gitt et løft til sjøsamiske kulturinstitusjoner samt til Bivdu den sjøsamiske interesseorganisasjonen. Dette er en del av Sametingets sjøsamiske satsing der prosjektet Borjjadat også inngår.

Sametinget styrker også arbeidet med skoltesamiske både gjennom øremerkede tilskudd på en million kroner til Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida til styrking av Ávv og språkarbeidet der, og til prosjektet for å sikre Onterihuset- og Halonenhuset i Skoltebyen. Skoltesamisk språk kultur og historie er i en revitaliseringsfase. Sammen med blant annet lokale ildsjeler har Sametinget arbeidet strategisk med skoltesamisk språk, kultur og historie de siste årene. Støtten til Ávv Skoltesamisk Museum er del av en revitaliseringsstrategi vedtatt av Sametinget. Skoltebyen i Neiden var Neidensiidaens sommerboplass, og er et av 12 fredete kulturmiljøer i Norge. Sametinget står som eier av en del av området og flere bygg. Sametinget gir en satsning over 4 år for å styrke Skoltebyen som formidlingsarena. Satsingen er i 2023 på kr 350 000, over fire år på 1,8 millioner.

På språksiden har Sametinget prioritert å få inn et nytt språksenter, Kárenaš giellaguovddáš, økt posten for stipend til elever med samisk i videregående skole og satt av midler til en språkteknologikonferanse som skal gjennomføres i forbindelse med det internasjonale urfolksspråk tiåret.

Organisasjonen Garmeres – Norsk seksjon får for første gang direkte tilskudd fra Sametinget. Dette skal styrke rettighetsarbeidet i det samiske samfunnet for LHBTIQ-personer og aksept for forskjellige seksuelle orienteringer og kjønnsidentiteter. Dette vil bidra til å styrke rettighetene til skeive samer og aksept for forskjellige seksuelle og kjønnsidentiteter.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport ble lagt fram i 2023. Det har ikke kommet ekstra midler til Sametinget for 2024 på bakgrunn av rapporten. Sametinget har store forventninger til oppfølgingen og hvilke økonomiske

konsekvenser dette vil ha for både Sametinget og det samiske samfunn for øvrig. Sametinget har allikevel valgt å sette av noen midler til oppfølging av rapporten. Den søkerbaserte ordningen for Institusjonsutvikling er styrket med 0,5 millioner kroner og bevilgningen gitt i revidert til den søkerbaserte ordningen «Kulturtiltak» på 0,5 millioner kroner er fulgt opp. Begge disse styrkes med en ny prioritering knyttet til oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. I tillegg videreføres økningen gjort i Sametingets reviderte budsjett på kr 250 000 til selve prosjektet, som har en total sum på kr 350 000 og det er satt av 0,5 millioner kroner til utredning av en ny budsjettmodell for Sametinget. Dette er også en oppfølging av merknad 1 i Sametingets plenum sak 49/22 Sametingets budsjett 2023 og vedtak i sak 45/23 Sametingets innspill til statsbudsjettet 2025.

Budsjettsituasjonen til Sametinget anses fortsatt som kritisk, noe som går ut over Sametingets evne til å møte behovene i de samiske institusjonene. Det går også ut over Sametingets evne til å bygge opp nye tiltak. For å bøte på dette, fortsetter Sametinget arbeidet med å avslutte og budsjettere ned prosjekter i egen regi. Dette gir i 2024 en innsparing på 2 millioner.

3 Rammer og prinsipper

3.1 Økonomiske rammebetingelser

3.1.1 Samlet bevilgning til Sametinget

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
560.50 Kommunal- og distriktsdepartementet – KDD	641 721	582 114	59 607	10,2 %
226.21 Kunnskapsdepartementet – KD	6 000	6 000	0	0,0 %
328.78 Kulturdepartementet – KUD	2 220	2 100	120	5,7 %
Klima- og miljødepartementet – KLD	0	1 000	-1 000	-100,0 %
Totalt bevilget	649 941	591 214	58 727	9,9 %

Den totale budsjettrammen til Sametinget er økt med 58,7 millioner kroner. Det totale budsjettet for Sametinget for 2024 på 649,9 millioner kroner som gir en økning på 10,8% sammenlignet med Sametingets budsjett 2023. Millioner som i 2023 budsjettet fra Klima- og miljødepartementet var en engangsbevilgning som var gitt ekstraordinært i 2022 og som ikke er blitt videreført i 2023 og ikke heller i 2024.

Sametinget legger fram sitt budsjett på bakgrunn av forslag til statsbudsjett hvert år. Endringer som kommer i saldert budsjett, blir ikke tatt med før i Sametingets reviderte budsjett. Av den grunn er 10 millioner av økningen knyttet til forliket regjeringen gjorde med SV i saldert budsjett 2023. I revidert nasjonalbudsjett fikk Sametinget kompensert for prisstigning på 2 % slik alle statlige institusjoner fikk på grunn av at prisstigningen for 2023 var forventet å være høyere enn først antatt. 12,4 millioner av økningen kommer fra justeringen for prisstigning i revidert nasjonalbudsjett.

8,3 millioner av bevilgningen er øremerket husleie til Beavivváš Sámi Našunálateáhter som flytter inn i nye lokaler i august 2024.

3,6 millioner av økningen i bevilgningen er gitt til oppfølging av Meld. St. 13 (2022-2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning.

Prisveksten i statsbudsjettets utgifter har regjeringen satt til 4,2 % i 2024.

Med en økning på kr 58,7 millioner kroner og med føringer, trekk for bevilgning fra KLD og bevilgninger gitt over saldert- og revidert nasjonalbudsjett på til sammen 33,3 millioner kroner, betyr det at Sametinget har en kompensasjon for prisstigning på kr 25,4 millioner kroner. Sammenlignet med Sametingets 2023 budsjett er det en kompensasjon for prisstigning på 4,3 %. Grunnen til at det er forskjell fra regjeringens 4,2 % er at bevilgningen fra saldert budsjett ikke er tatt med i Sametingets beregning for prisstigning.

3.1.2 Sametingets økonomiske rammefordeling

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter				
Inntekt fra bevilgninger	649 941	591 214	58 727	9,9 %
Sum driftsinntekter	649 941	591 214	58 727	9,9 %
Driftskostnader				
Drift politisk nivå	40 681	35 712	4 969	13,9 %
Drift administrasjon	162 844	151 994	10 850	7,1 %
Sum driftskostnader	203 525	187 706	15 819	8,4 %
Driftsresultat	446 416	403 508	42 908	10,6 %
Økonomiske virkemidler				
Direkte tilskudd	291 357	260 731	30 626	11,7 %
Søkerbasert tilskudd	107 576	94 333	13 243	14,0 %
Avtale	33 524	32 625	899	2,8 %
Prosjekt	13 009	15 069	-2 060	-13,7 %
Konferanse og evaluering	950	750	200	26,7 %
Sum økonomiske virkemidler	446 416	403 508	42 908	10,6 %
ÅRSRESULTAT	0	0	0	

En større og større andel av Sametinget budsjett går til direkte tilskudd til samiske institusjoner. Sametinget ser at de samiske institusjonene er viktige bidragsytere i utviklingen av samiske sivilsamfunn, og prioriterer derfor å kompensere direkte tilskuddene fullt ut for forventet prisstigning. Når Sametinget ikke får midler til satsinger, blir det vanskelig å også styrke de søkerbaserte tilskuddene.

3.2 Økonomiske virkemidler

Sametinget foretar følgende fordeling på hovedpostene for virkemidlene for 2024:

(i 1000 kr)

Virkemidler	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Språk	114 926	110 180	4 746	4,3 %
Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	65 700	56 738	8 962	15,8 %
Arealer, miljø og klima	3 546	3 472	74	2,1 %
Næringer	37 021	36 023	998	2,8 %
Kultur	191 678	167 068	24 610	14,7 %
Kulturminnevern	4 200	3 150	1 050	33,3 %
Helse og sosial	3 825	3 349	476	14,2 %
Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	9 797	8 529	1 268	14,9 %
Samarbeidsavtaler	2 500	2 500	0	0,0 %
Andre tiltak	13 223	12 499	724	5,8 %
Sum økonomiske virkemidler	446 416	403 508	42 908	10,6 %

Sametingets økonomiske virkemidler omfatter direkte tilskudd til organisasjoner og institusjoner, ulike søkerbaserte tilskuddsordninger, avtaler, prosjekter, konferanser og evalueringer.

Statens økonomireglement pålegger Sametinget å sørge for en målrettet og effektiv tilskuddsforvaltning. I det ligger også et krav om å ha kontroll- og dokumentasjonsordninger, slik at bruken av midlene er betryggende dokumentert.

Sametingsrådet har fullmakt til å forvalte Sametingets budsjett med unntak av postene med følgende aktivtetskoder:

- 1010 Sametingets plenum
- 1110 Sametingets plenumsledelse
- 1111 Sametingets fagkomiteer
- 1120 Sametingets kontrollutvalg
- 1930 Sametingets klagenemnd
- Sametingets administrasjon
- Sámi Giellagáldu kap. 11.2.2.
- 87101 Politiske grupper i Sametinget
- 87110 Opposisjonens arbeidsvilkår

Sametingsrådet har ansvar for fastsatte mål og resultatoppnåelse, samt å rapportere til plenum gjennom rådets beretning og årsmelding. Sametingsrådet gis også fullmakt til å forvalte oppgaver som Sametinget er gitt i henhold til lov.

Sametingsrådet får fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte virkemidler i budsjettet med unntak av de postene nevnt over, som utgjør 85 millioner kroner. Fullmakten til å omdisponere gjelder ikke driftskostnader til administrasjonen og de overnevnte postene som Sametingsrådet ikke forvalter. Sametingsrådet kan ikke

omdisponere til poster som ikke fremgår av inneværende års budsjett og/eller revidert budsjett. Sametingets direktør har fullmakt til å forvalte midlene under kapittel 16 Sametingets administrasjon og gis fullmakt til å gjøre omdisponeringer mellom de administrative postene i budsjettet. Sámi Giellagáldu sin direktør får fullmakt til å disponere midlene satt av under kap. 11.2.2 Sámi Giellagáldu.

Plenum gir også Sametingsrådet fullmakt til å tildele videre bevilgninger som departementene eller underliggende etater tildeler til Sametinget, utenom statsbudsjettet og regjeringens reviderte nasjonalbudsjett. Dette gjelder tildelinger som kommer gjennom året og som er øremerket til bestemte formål eller samiske institusjoner. Slike tildelinger skal det rapporteres på i rådets beretning.

Sametingsrådet skal i forbindelse med rådets beretning legge ved oversikten for eventuelle omdisponeringer som er gjort i beretningsperioden.

Sametingets plenumsledelse har fullmakt til å disponere postene under kapittel 14 med unntak av aktivitetsnummer 1310 Samisk parlamentarisk råd. I tillegg forvalter plenumsledelsen ordningene Politiske grupper i Sametinget (aktivitetsnummer 87101) og ordningen Opposisjonens arbeidsvilkår (aktivitetsnummer 87110).

3.2.1 Direkte tilskudd

Direkte tilskuddsordninger forvaltes av Sametingsrådet eller det organet som Sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for direkte tilskudd, framkommer i regelverk for Sametingets direkte tilskudd og tilsagnsbrevene. Sametingsrådet delegeres fullmakt til å vedta regelverk for direkte tilskuddene for 2024.

Mottakere av direkte tilskudd skal levere ut fra mål og kriterier, og levere rapport og regnskap innenfor fastsatte frister. Ved manglende leveranse vil direkte tilskudd trekkes tilbake og falle bort i kommende års budsjett.

I henhold til statens økonomireglement skal tilskuddsmottaker for direkte tilskudd navngis i selve bevilgningsvedtaket eller være omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at tilskuddsbevilgningen må anses øremerket for vedkommende. Tilskuddsmottaker er derfor navngitt i tabellene for direkte tilskudd.

3.2.2 Søkerbasert tilskudd

De søkerbaserte tilskuddsordningene forvaltes av Sametingsrådet eller det organet som Sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for søkerbaserte tilskudd, framkommer i regelverkene for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter regelverkene for tilskudd for 2024 for de søkerbaserte ordningene med unntak av de deler som Sametingets plenum fastsetter i sin budsjettbehandling.

Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker er klageorgan for tilskuddsvedtak fattet av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For tilskuddsvedtak fattet av plenumsledelsen er Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker klageorgan.

3.2.3 Søkerbaserte tilskudd forvaltet på vegne av andre

Sametinget forvalter i tillegg til sine egne tilskuddsordninger, to tilskuddsordninger på vegne av Riksantikvaren. Disse midlene tildeles til Sametinget etter søknad. Det er Riksantikvaren som fastsetter forskrifter for bruk av midlene og som behandler klagesaker knyttet til de to ordningene.

3.3 Avtaler og regelverk

3.3.1 EØS-regelverket

EØS-avtalen er en avtale inngått mellom Norge, Island og Liechtenstein på den ene siden og EU-landene og Det europeiske fellesskapet på den andre siden. Gjennom EØS-avtalen blir Norge knyttet til det indre markedet i EU. Formålet med EØS-avtalen er å styrke handel og økonomiske bånd mellom partene med like konkurransevilkår og

gjennomføring av like regler. EØS-loven gjennomfører i norsk rett de sentrale bestemmelsene i EØS-avtalen, blant annet reglene om statsstøtte. Reglene for statsstøtte er de samme i Norge som i EU.

Ved å slutte seg til EØS-avtalen har Norge godtatt visse begrensninger når det gjelder å utforme nasjonal politikk, slik som på området for statsstøtte og distriktspolitikk. EØS-avtalen gir ikke noe generelt unntak fra reglene om statsstøtte til fremme av samiske eller andre urfolks interesser.

Siden statsstøtte kan føre til markedsforstyrrelse som kan påvirke samhandelen i EØS-området, er statsstøtte som hovedregel forbudt, men det er gitt en rekke unntak som åpner opp for støtte som fremmer samfunnsmessige og politiske mål. Sametingets tilskuddsordninger er utformet slik at de er i tråd med EØS-reglene.

3.3.2 Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner

Sametinget inngikk i 2004 en hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner, representert ved Samisk kunstneråd. Formålet er å utvikle et godt og mangfoldig samisk kulturliv og å legge forholdene til rette for å skape og formidle samisk litteratur, musikk, joik, dans, teater, film, bildende kunst og kunsthåndverk. Kunstneravtalen omfatter omforente tiltak innenfor kunstområdet, som gjennomføres innenfor de økonomiske rammene som partene er blitt enige om. Det fremforhandles en årlig avtale med Samisk kunstneråd.

3.3.3 Næringsavtalen i duodji

Sametinget fremforhandler en årlig næringsavtale for duodji, med tiltak som tar sikte på utvikling av næringen i samsvar med de politiske mål og retningslinjer som til enhver tid er vedtatt i Sametinget. Fra og med avtalen for 2024 så er det nå en toårig avtale. Avtalen som ble inngått med Sámiid Duodji våren 2023 gjelder dermed for både for 2024 og 2025.

3.3.4 Idrettsavtalen

I forbindelse med omorganiseringen av samisk idrett ble det bestemt at det skulle igangsettes et arbeid for en egen idrettsavtale og årlige forhandlinger om rammer til samisk idrett. Den første avtalen ble inngått i 2023 og de første forhandlingene ble gjennomført våren 2023. Avtalen som ble inngått for 2024 er gjort mellom Sámi Valášttallan Lihttu (SVL) og Sametinget.

3.3.5 Sámi Giellagáldu – avtale

Sametinget fremforhandler årlig finansiering av Sámi Giellagáldu med sametingene i Finland og Sverige etter vedtekter for Sámi Giellagáldu.

3.4 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper

3.4.1 Grunnloven § 108

Grunnloven § 108 er en overordnet rettsregel som retter seg mot statens myndigheter og pålegger den norske stat en plikt til å legge forholdene til rette for at samene selv kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

I praksis betyr dette at statlige myndigheter er forpliktet til aktive tiltak i tilretteleggingen for samenes kulturutøvelse, og et vern mot en samepolitikk som truer grunnlaget for samiske språk og kultur. Grunnloven § 108 gir en resultatforpliktelse for en fortsatt levedyktig samisk kultur og begrenser statens handlefrihet både i lovgivningsprosesser og i forvaltning. Som en følge av Grunnloven § 108 er myndighetene forpliktet til å legge avgjørende eller stor vekt på hensynet til samiske kultur ved avgjørelser som angår samene.

3.4.2 FNs erklæring om urfolks rettigheter

FNs erklæring om urfolks rettigheter fra 2007 er et uttrykk for minstestandardene i urfolksretten. Urfolkserklæringen gjengir eksisterende og bindende internasjonale menneskerettigheter, generell internasjonal lov og internasjonal sedvanerett. Den bygger på eksisterende grunnleggende menneskerettigheter på det kulturelle, historiske, sosiale og økonomiske området som tilligger urfolks spesielle situasjon.

Urfolkserklæringen bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro. Erklæringen stadfester at urfolk har rett til selvbestemmelse, og i kraft av denne retten bestemmer urfolk selv sin politiske stilling, og rett til å fritt fremme sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Urfolk har, i utøvelsen av sin rett til selvbestemmelse, rett til autonomi eller selvstyre i saker som angår deres indre og lokale anliggender, samt til ordninger for finansiering av sine autonome funksjoner.

Erklæringen skal videre bidra til et mer harmonisk forhold og bedre samarbeid mellom stat og urfolk. Innholdet i erklæringen omfatter alle samfunnsområder som er innenfor Sametingets arbeidsområder. Erklæringen stadfester at urfolk har rett til opplæring i sin egen kultur og på sitt eget språk. Det er bestemmelser om urfolks helse, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, og at urfolk skal kunne bevare og utvikle sin kulturarv, tradisjonelle kunnskap og sine kulturuttrykk. Urfolk har rett til landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket. Urfolk har også rett til bevaring av miljøet og av produksjonskapasiteten i sine områder. Urfolk skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med urfolk for å oppnå deres frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker dem vedtas.

3.4.3 ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsplikten

ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater er et sentralt folkerettsinstrument i urfolksretten. Konvensjonen omhandler landrettigheter, arbeidsvilkår, yrkesopplæring, helse og utdanning. Konsultasjoner og deltakelse utgjør en viktig del av konvensjonen.

I 2021 ble lov om endring i sameloven mv. (konsultasjoner) vedtatt. Endringen medfører endring i § 1-1 formål med loven og et nytt kapittel i sameloven, kapittel 4 konsultasjoner. Konsultasjonene omfatter ulike sakstyper, slik som lover, forskrifter, enkeltvedtak, retningslinjer, tiltak og beslutninger (f.eks. i stortingsmeldinger). Konsultasjonsplikten kan omfatte alle ideelle og materielle former for samisk kultur.

Loven skal ivareta samers rett til frie og forhåndsinformerte samtykke i alle saker som angår oss, og er ment å bidra til oppfyllelse av statens folkerettslige forpliktelser til konsultasjon med samene. Loven er en implementering av FNs erklæring om urfolks rettigheter art. 19 og ILO konvensjon 169 art. 6, og formålet er å konsultere i god tro og i den hensikt å oppnå enighet mellom partene.

Loven innebærer et sett med prosedyrer for å gi eller ikke å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke til lovmessige, administrative tiltak som berører samiske interesser, eller til prosjekter som berører samenes landområder, territorier eller andre ressurser. Sametinget har etterlyst en mekanisme for å overvåke om konsultasjonsforpliktelsene ivaretas. Konsultasjonsloven omfatter ikke økonomiske tiltak eller budsjettiltak.

4 Språk

Samfunnsmål:

- De samiske språkene er naturlige, samfunnsbærende og levende språk.

Et av Sametingets hovedmål er å styrke og utvikle de samiske språkene i fremtiden. De samiske språkene skal ha en naturlig plass i samfunnet, og alle skal ha mulighet til å høre, se og bruke de samiske språkene på alle samfunnsområder.

Samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnrettighet. Alle samer skal sikres en mulighet til å lære og til å snakke samisk. Det må legges til rette for bruk av samisk på alle samfunnsarenaer og det må etableres gode rammevilkår som sikrer dette.

NOU 2016: 18 Hjertespråket fremmer mange tiltak og lovendringer som skal styrke og sikre fremtiden for de samiske språkene. Oppfølging av utredningen og gjennomføring av tiltakene er et viktig arbeid som Sametinget har arbeidet med siden 2017. Strategidokumentet Giellalokten ble vedtatt av Sametingets plenum i desember 2018. Sametinget har igangsatt en rekke tiltak med formål å synliggjøre samiske språk i offentligheten, samt andre prosesser for utvikling av samiske språk. Dette arbeidet vil fortsette i 2024. Det er behov for at hele samfunnet er med på å synliggjøre og fremme samiske språk på alle områder, både i det offentlige og i det sivile samfunnet. Det må gjøres en stor innsats og Sametinget har gjennom Sámi giellavahkku utfordret alle til å delta.

4.1 Innsatsområder – Språk

Sametingets innsatsområder innenfor språk:

- Bruk av samiske språk.
- Utvikling av samiske språk.
- Oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket.

4.1.1 Virkemidler innsatsområder – Språk

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Bruk av samisk språk	49 058	49 058	0	0,0 %
Utvikling av samiske språk	62 468	57 372	5 096	8,9 %
Oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket	3 400	3 750	-350	-9,3 %
Sum	114 926	110 180	4 746	4,3 %

4.2 Bruk av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

- Innbyggerne i forvaltningsområdet for samisk språk kan aktivt bruke samisk i kommunikasjon med offentlige instanser.

Offentlige instanser i forvaltningsområdet for samisk språk skal følge samelovens kapittel 3 og betjene sine brukere på samisk, både muntlig og skriftlig. Dette bidrar til at samisk brukes aktivt på ulike samfunnsområder i disse kommunene og fylkeskommunene.

Forvaltningsområdet for samiske språk er viktig for bruken av samiske språk.

Sametinget har ansvar for hvert 4. år å informere Kongen i statsråd om situasjonen for samiske språk i Norge. Til det er det nødvendig å gjennomføre språkundersøkelser.

4.2.1 Samletabell – Bruk av samiske språk

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Tospråklighetstilskudd til kommuner – direkte tilskudd	44 713	44 713	0	0,0 %
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner – direkte tilskudd	4 345	4 345	0	0,0 %
Sum	49 058	49 058	0	0,0 %

4.2.2 Tospråklighetstilskudd til kommuner – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
10001 Kautokeino kommune	7 756	7 756	0	0,0 %
10002 Karasjok kommune	6 268	6 268	0	0,0 %
10003 Tana kommune	4 332	4 332	0	0,0 %
10004 Porsanger kommune	3 612	3 612	0	0,0 %
10005 Nesseby kommune	3 324	3 324	0	0,0 %
10006 Kåfjord kommune	3 134	3 134	0	0,0 %
10008 Snåsa kommune	2 214	2 214	0	0,0 %
10009 Lavangen kommune	2 172	2 172	0	0,0 %
10010 Røyrvik kommune	2 017	2 017	0	0,0 %
10011 Hattfjelldal kommune	2 011	2 011	0	0,0 %
10012 Røros kommune	2 183	2 183	0	0,0 %
10013 Hamarøy kommune	2 986	2 986	0	0,0 %
10014 Tjeldsund kommune	2 704	2 704	0	0,0 %
Sum	44 713	44 713	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Tospråklighetstilskudd til kommuner:

- Kommunene betjener på samisk og de synliggjør samisk språk.

Det settes av kr 44 713 000 til formålet i 2024.

4.2.3 Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
10050 Finnmark fylkeskommune	879	0	879	-
10055 Troms fylkeskommune	879	0	879	-
10052 Nordland fylkeskommune	1 330	1 330	0	0,0 %
10053 Trøndelag fylkeskommune	1 257	1 257	0	0,0 %
10051 Troms og Finnmark fylkeskommune	0	1 758	-1 758	-100,0 %
Sum	4 345	4 345	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner:

- Fylkeskommunene betjener på samisk og synliggjør samisk språk.

Troms og Finnmark fylkeskommune deles fra 01.2024 til to fylkeskommuner. Sametinget er ikke tildelt ekstra midler fra Stortinget til dekning av utgifter i forbindelse med delingen av Troms og Finnmark. Derfor deler Troms og Finnmark fylkeskommune summen som ble regnet ut ifra beregningsregelen med tre fylkeskommuner.

Det settes av kr 4 345 000 til formålet i 2024.

4.3 Utvikling av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

- Folket snakker samisk, lærer og utvikler de samiske språkene.

De samiske språkene har ulike behov og utfordringer, og Sametinget tar et stort ansvar for å styrke samenes språkutviklingsmuligheter i alle områder. Til dette arbeidet legger Sametinget forslagene i NOU 2016:18 Hjertespråket til grunn, hvor det oppfordres til å satse på barn og unge. Sametinget har skilt ut kommunenes og fylkeskommunenes språkutviklingsarbeid fra tospråklighetstilskuddet, slik at flere ressurser prioriteres til å styrke språket til barn og unge.

I støtten til språksentrene er tilrettelegging av språkkurs og språkarenaer lokalt prioritert. Den samiske befolkningen skal kunne delta i aktiviteter for derigjennom å lære seg samisk og bruke samisk aktivt på alle samfunnsområder.

For styrking og utvikling av samiske språk er det viktig at det finnes aktive lokalmiljøer. Et mangfold av språktiltak i lokalsamfunnene er grunnlaget for aktive språkmiljøer. Det er stor forskjell på språknivået i de forskjellige språkområdene, derfor er det viktig å tilpasse språktiltakene til de forskjellige områdene.

Samfunnet har stort behov for samisktalende fagfolk på alle områder. For at man i fremtiden skal kunne rekruttere flere fagfolk som behersker språket godt muntlig og skriftlig, gir Sametinget stipend til elever på videregående skole som har samisk i fagkretsen. For å øke antallet samiskspråklige fagansatte i sør-, lule- og markasamiske områder, bevilger Sametinget i tillegg stipend til studenter som tar høyere utdanning i sørsamisk eller lulesamisk, og til studenter fra markasamiske områder som tar høyere utdanning i samisk. Sametinget ønsker å støtte skoltesamisk revitalisering på norsk side. Fra 2024 gis det også stipend til studenter som leser skoltesamisk ved Oulu universitet.

4.3.1 Samletabell – Utvikling av samiske språk

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Språkutvikling i kommuner – direkte tilskudd	16 412	15 423	989	6,4 %
Språkutvikling i fylkeskommuner – direkte tilskudd	1 596	1 501	95	6,4 %
Samiske språksentre, basistilskudd – direkte tilskudd	23 799	30 848	-7 049	-22,9 %
Samiske språksentre, aktivitetstilskudd – direkte tilskudd	10 561	0	10 561	-
14501 Språksentertreff - konferanse	100	100	0	0,0 %
12101 Stipend til elever med samisk i videregående skole	3 500	3 000	500	16,7 %
12102 Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	400	400	0	0,0 %
12010 Dokumenteringstiltak - søkerbasert tilskudd	1 200	1 200	0	0,0 %
12020 Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku - søkerbasert tilskudd	900	900	0	0,0 %
12030 Språkutviklingstiltak - søkerbasert tilskudd	2 800	2 800	0	0,0 %
12040 Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område - søkerbasert tilskudd	1 200	1 200	0	0,0 %
Sum	62 468	57 372	5 096	8,9 %

4.3.2 Språkutvikling i kommuner – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
10001 Kautokeino kommune	1 766	1 656	110	6,6 %
10002 Karasjok kommune	1 633	1 532	101	6,6 %
10003 Tana kommune	1 355	1 273	82	6,4 %
10004 Porsanger kommune	878	828	50	6,0 %
10005 Nesseby kommune	1 322	1 242	80	6,4 %
10006 Kåfjord kommune	1 997	1 871	126	6,7 %
10008 Snåsa kommune	1 105	1 040	65	6,3 %
10009 Lavangen kommune	1 366	1 283	83	6,5 %
10010 Røyrvik kommune	889	838	51	6,1 %
10011 Hattfjelldal kommune	492	468	24	5,1 %
10012 Røros kommune	811	765	46	6,0 %
10013 Hamarøy kommune	1 689	1 584	105	6,6 %
10014 Tjeldsund kommune	1 109	1 043	66	6,3 %
Sum	16 412	15 423	989	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Språkutvikling i kommuner:

- Gjennom språktiltak legger kommunene til rette for at flere innbyggere, spesielt samiskspråklige barn og ungdommer får bruke samiske språk.

Kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk får tospråkighetstilskudd og språkutviklingstilskudd.

Språkutviklingstilskuddet skal på grunnlag av kommunenes 3-årige språkplaner brukes til å styrke situasjonen for samisk i barnehagene og i skolen. Tilskuddet skal ikke brukes til kommunenes lovpålagte oppgaver, men til ekstra tiltak for styrking og utvikling av de samiske språkene hos samiskspråklige barn i kommunene.

Det settes av kr 16 412 000 til formålet i 2024.

4.3.3 Språkutvikling i fylkeskommuner – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
10050 Finnmark fylkeskommune	399	0	399	-
10055 Troms fylkeskommune	399	0	399	-
10052 Nordland fylkeskommune	399	500	-101	-20,3 %
10053 Trøndelag fylkeskommune	399	500	-101	-20,2 %
10151 Troms og Finnmark fylkeskommune	0	500	-500	-100,0 %
Sum	1 596	1 501	95	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Språkutvikling i fylkeskommuner:

- Fylkeskommunene styrker og utvikler samiske språk gjennom språktiltak.

Fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk får tospråkighetstilskudd og språkutviklingstilskudd. Språkutviklingstilskuddet skal brukes til ekstra tiltak for styrking og utvikling av de samiske språkene.

Det settes av kr 1 596 000 til formålet i 2024.

4.3.4 Samiske språksentre, basistilskudd – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
10201 Sámi giella- ja kulturg. - Porsanger kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10202 Giellasiida - Samisk språksenter - Kåfjord kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10203 Árran julesáme guovdásj	1 202	1 130	72	6,4 %
10204 Várdobáiki sámi guovddáš	1 202	1 130	72	6,4 %
10204 Bárru giellabáiki a)	851	800	51	6,4 %
10205 Isak Saba guovddáš - Nesseby kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10206 Tana samiske språksenter - Samisk nærings- og utredningscenter (SEG)	1 202	1 130	72	6,4 %

(i 1000 kr)

		Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
10207	Gáisi Giellaguovddáš - Tromsø kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10208	Aajege, Røros - Trøndelag fylkeskommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10209	Lávgu AS (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš) b)	1 202	1 130	72	6,4 %
10210	Ástávuona giellagoahpie - Lavangen kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10211	Gielem nastedh - Snåsa kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10212	Gielearnie - Røyrvik kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10213	Storfjord språksenter - Storfjord kommune	1 202	1 230	-28	-2,3 %
10214	Giellagiisá - Kautokeino kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10215	Samisk hus i Oslo	1 202	1 130	72	6,4 %
10216	Kvænanen språksenter - Kvænanen kommune	1 202	1 130	72	6,4 %
10217	Stormen språksenter - Bodø kommune c)	1 302	1 130	172	15,2 %
10218	Hattfjelldal språksenter - Sijti Jarnge	1 202	1 130	72	6,4 %
10219	Kárenaš giellaguovddáš - Karasjok kommune	1 212	0	1 212	-
10250	Aktivitetstilskudd d)	0	9 608	-9 608	-100,0 %
Sum		23 799	30 848	-7 049	-22,9 %

a) Bárru giellabáiki er en samisk språkarena for Vesterålen og Lofoten, som er administrativt underlagt Várdobáiki sámi guovddáš.

b) 10209 Álttá Sámi Giellaguovddáš er overdratt til Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš) AS høsten 2023.

c) Sametinget gir i 2024 et tilskudd på kr 100 000 til Stormen språksenter, for planlegging og gjennomføring av Sámi giellavahkku hovedarrangement i 2024.

d) Aktivitetstilskuddet til språksentre er 2024 flyttet til tabell 4.3.5.

Mål for tilskuddsordningen – Samiske språksentre, basistilskudd:

- Samiske språksentre synliggjør samisk identitet og kultur, fremmer samisk språk og driver med samisk språkopplæring gjennom språktiltak.

Sametinget gir i 2024 et tilskudd på kr 100 000 til Stormen språksenter, for planlegging og gjennomføring av Sámi giellavahkku hovedarrangement i 2024.

Det settes av kr 23 799 000 til basistilskudd i 2024.

4.3.5 Samiske språksentre, aktivitetstilskudd – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

		Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
10201	Sámi giella- ja kulturg. - Porsanger kommune	170	0	170	-
10202	Giellasiida - Samisk språksenter - Kåfjord kommune	750	0	750	-
10203	Árran julesáme guovdásj	630	0	630	-
10204	Várdobáiki sámi guovddáš	796	0	796	-
10205	Isak Saba guovddáš - Nesseby kommune	640	0	640	-
10206	Tana samiske språksenter - Samisk nærings- og utrednings-senter (SEG)	590	0	590	-
10207	Gáisi Giellaguovddáš - Tromsø kommune	700	0	700	-
10208	Aajege, Røros - Trøndelag fylkeskommune	1 020	0	1 020	-
10209	Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddás) AS a)	968	0	968	-
10210	Ástávuona giellagoahdie - Lavangen kommune	510	0	510	-
10211	Gielem nastedh - Snåsa kommune	745	0	745	-
10212	Gielearnie - Røyrvik kommune	238	0	238	-
10213	Storfjord språksenter - Storfjord kommune	320	0	320	-
10214	Giellagiisá - Kautokeino kommune	382	0	382	-

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
10215 Samisk hus i Oslo	420	0	420	-
10216 Kvænangen språksenter - Kvænangen kommune	420	0	420	-
10217 Stormen språksenter - Bodø kommune	510	0	510	-
10218 Hattfjelldal språksenter - Sijti Jarnge	410	0	410	-
10219 Kárenaš giellaguovddáš - Karasjok kommune	342	0	342	-
Sum	10 561	0	10 561	-

a) 10209 Álttá Sámi Giellaguovddáš er overdratt til Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš) AS høsten 2023.

Fordelingen av aktivitetstilskuddene er gjort på bakgrunn av innsendte aktivitetsplaner fra hvert språksenter.

Mål for tilskuddsordningen – Samiske språksentre, aktivitetstilskudd:

- Samiske språksentre synliggjør samisk identitet og kultur, fremmer samisk språk og driver med samisk språkopplæring gjennom språktiltak.

De samiske språksentrene er viktige aktører i arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk lokalt. Språksentrene utgjør kjernen av samisk språkopplæring utenfor skolen. De utarbeider også språktilbud spesielt rettet mot barn og unge, og bidrar til utviklingen av språkarenaer. Ved hjelp av aktivitetstilskuddet bidrar språksentrene med språkopplæring og språkarenaer. Formålet med tilskuddsordningen er å gi muligheten til å utføre disse oppgavene i samråd med Sametinget og med nærmiljøet på en best mulig måte. Sametinget ønsker på sikt å se på muligheten for å gi språksentrene spesifikke oppdrag.

Språksentrene har ikke samme antall årlige aktiviteter. Aktivitetsmidler er fordelt på bakgrunn av språksentres innsendte aktivitetsplaner for 2024, dialogmøter med hvert enkelt språksenter om årets aktiviteter, samt gjennomgang av rapporter fra foregående år. Sametinget arrangerer også årlige språksentertreff hvor alle språksentrene får anledning til å møtes, dele erfaringer og få faglige forelesninger om språk.

De samiske språksentrene er Sametingets viktigste samarbeidsaktører i arbeidet med å løfte språket, og i gjennomføringen av Sámi giellavahkku.

Det settes av kr 10 561 000 til aktivitetstilskudd i 2024.

4.3.6 Språksentertreff – konferanse

En gang i året arrangerer Sametinget sammen med språksentrene språksentertreff for alle samiske språksentre. Målet med treffet er å utveksle erfaringer og ideer, kompetansedeling samt videreutvikling av språksentrene. Språksentertreffet skal styrke samarbeidet mellom Sametinget og språksentrene, og språksentrene imellom. Sametinget oppfordrer de samiske språksentrene til nettverkssamarbeid, samhandling om digitale arrangementer, samt deling av samiskspråklig materiale.

Det settes av kr 100 000 til formålet i 2024.

4.3.7 Stipend til elever med samisk i videregående skole – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12101 Stipend til elever med samisk i videregående skole	3 500	3 000	500	16,7 %
Sum	3 500	3 000	500	16,7 %

Mål for tilskuddsordningen – Stipend til elever med samisk i videregående skole:

- Videregående elever har samisk i fagkretsen på videregående skole.

For å motivere ungdom til å ta samisk som fag på videregående skole, gir Sametinget stipend til elever som har samisk i fagkretsen. Elever som velger samisk som førstespråk prioriteres.

Det settes av kr 3 500 000 til formålet i 2024.

4.3.8 Språkstipend høyere utdanning – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12102 Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	400	400	0	0,0 %
Sum	400	400	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Språkstipend høyere utdanning:

- Studenter velger å ta høyere utdanning i samiske språk.

Prioriteringer – Språkstipend høyere utdanning:

- Høyere utdanning i språkene sørsamisk og lulesamisk.
- Høyere utdanning i skoltesamisk ved Universitetet i Oulu
- Høyere samisk språkutdanning for studenter fra markasamisk område.

Det settes av kr 400 000 til formålet i 2024.

4.3.9 Dokumenteringstiltak – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12010 Dokumenteringstiltak - søkerbasert tilskudd	1 200	1 200	0	0,0 %
Sum	1 200	1 200	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Dokumenteringstak:

- Organisasjoner samler inn og formidler stedsnavn, ord og tradisjonell kunnskap.

Prioriteringer – Dokumenteringstak:

- Innsamling og formidling av samiske stedsnavn.
- Terminologiprosjekter.
- Utvikle ordbøker på samisk.

Det settes av kr 1 200 000 til formålet i 2024.

4.3.10 Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12020 Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku - søkerbasert tilskudd	900	900	0	0,0 %
Sum	900	900	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku:

- Språkinteresserte synliggjør og øker bruken av samisk språk under Sámi giellavahkku.

Prioriteringer – Språktiltak i forbindelse med Sámi giellavahkku:

- Samiske språktiltak, med spesielt fokus på læring av språk, ord og begreper, som gjennomføres i forbindelse med Sámi giellavahkku.

Det settes av kr 900 000 til formålet i 2024.

4.3.11 Språkutviklingstiltak – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12030 Språkutviklingstiltak - søkerbasert tilskudd	2 800	2 800	0	0,0 %
Sum	2 800	2 800	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Språkutviklingstiltak:

- Organisasjoner utvikler og gir opplæring i samisk språk.

Prioriteringer – Språkutviklingstiltak:

- Utvikle samiske applikasjoner og spill.
- Oversette applikasjoner og spill til samisk.
- Samiskkurs for voksne.
- Samiske språkarenaer.
- Oversette Bibeltekster til sør- og lulesamisk.
- Samiskspråklige digitale arenaer for barn og unge, som for eksempel e-sport og sosiale medier.
- Språkutviklingstiltak for språksentrene som er i etableringsfasen.
- Grenseoverskridende språksamarbeid.

Det settes av kr 2 800 000 til formålet i 2024.

4.3.12 Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
12040 Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område - søkerbasert tilskudd	1 200	1 200	0	0,0 %
Sum	1 200	1 200	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område:

- Språksentre og organisasjoner styrker sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk.

Prioriteringer – Samiske språktiltak i sør-, ume-, pite-, lule-, skolte- og markasamisk område:

- Språklig støtte til foresatte av to- og flerspråklige barn, i form av samisk kurs og språkbud.
- Tiltak som fremmer samisk språk i lule-, sør- og markasamisk område.
- Tiltak som fremmer ume-, pite- og skoltesamisk språk.

Det settes av kr 1 200 000 til formålet i 2024.

4.4 Oppfølging av NOU 2016:18 Hjertespråket

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
13701 Språkløyper - nasjonal strategi for lesing og skriving - direkte tilskudd til Sámi Lohkanguovddaš	2 400	2 400	0	0,0 %
13704 Sámi giellavahkku - prosjekt	600	600	0	0,0 %
13710 Særskilte rekrutteringstiltak sør og lulesamisk - prosjekt	400	400	0	0,0 %
13705 Samisk språkområde - prosjekt	0	350	-350	-100,0 %
Sum	3 400	3 750	-350	-9,3 %

Sametinget vedtok i desember 2018 Sametingets strategier for samiske språk – Giellalokten (060/18). Denne strategien er Sametingets helhetlige oppfølging av NOU 2016: 18 Hjertespråket. Giellalokten består både av forslag til tiltak hentet fra Hjertespråket, samt tiltak som naturlig hører sammen med forslagene i Hjertespråket. Giellalokten er en langsiktig språksatsning, den er sektorivergripende og berører alle samfunnsområder. Målet med strategiene er at samiske og norsk språk skal være likestilte og likeverdige språk i samfunnet. Visjonen er at samiske språk er naturlige, samfunnsbærende og levende språk. Oppstart og gjennomføring av tiltak i Giellalokten startet i 2019, og vil fortsette i flere år framover.

4.4.1 Språktilbud for barn og unge

Å gi barn og unge tilgang til språk er en av Sametingets viktigste oppgaver. Barn lærer språk fra de blir født, og foreldre og familie er barns nærmeste veiledere i språkinnlæringen. Det språklige fundamentet legges i barneårene, der gode og trygge støttespillere og voksenrelasjoner er viktig for barnas språkopplæring. Det er derfor en forutsetning at barn hører og bruker samiske språk i barnehage, skole og ellers i hverdagen. Språkteorier vektlegger viktigheten av utviklingen av barns begrepsforståelse, ordforråd, setningsoppbygging og språkbruk fra de er små. Barns språkinnlæring legger grunnlaget for hele livet, og et godt språkmiljø spiller på denne måten en avgjørende rolle for språkinnlæringa. Det vil være viktig å bygge robuste og gode språkmiljø, som skaper mulighet for opplæring og bruk av språket i lokalmiljøet.

Språkløyper – nasjonal strategi for lesing og skriving – direktetilskudd til Sámi Allaskuvla – Sámi lohanguovddaš/Senter for samisk i opplæringen

Mål for tilskuddsordningen:

- Barn og unge har god lese og skrivekompetanse i samisk språk.

Regjeringen utarbeidet og gjennomførte nasjonal strategi for lesing og skriving – Språkløyper 2016-2019. Målet med strategien var å styrke barnehagens språkmiljø, sammenhengen mellom barnehagen og skolens språkarbeid, styrke lærernes kompetanse innenfor språk, lesing og skriving, raskere identifisering av språkvansker, redusere antall elever med svake lese- og skriveferdigheter og øke antall elever med svært gode lese- og skriveferdigheter. Det unike med denne strategien er at det for første gang satses systematisk og helhetlig på språk, lesing og skriving i både barnehage og skole, og at det utvikles praksisnære og kunnskapsbaserte digitale kompetansepakker som barnehager og skoler kan ta direkte i bruk i det lokale utviklingsarbeidet. Strategien omfatter introduksjonssamlinger for barnehager og skoler, nettbaserte kompetansepakker og støtte til lokalt utviklingsarbeid i kommunene.

Senter for samisk i opplæringen har fått i oppdrag å ta utgangspunkt i den nasjonale strategien språkløyper i arbeidet for å utarbeide, tilpasse og oversette materiell til de samiske språkene.

Det settes av kr 2 400 000 til formålet i 2024.

4.4.2 Synliggjøring og samarbeid

Synliggjøring av språk symboliserer tilhørighet, tilstedeværelse og anerkjennelse. Samiske og norske språk er ikke likeverdige og likestilte i dagens samfunn. At samiske språk synes i samfunnet vil ha stor betydning for den samiske befolkningen, både de som har samisk som morsmål og de som ønsker å lære seg samiske språk. Det vil både løfte språkenes status, og gi den samiske befolkningen en følelse av anerkjennelse av sine språk og sin kultur.

Sámi giellavahkku – prosjekt

Mål for prosjektet:

- Samiske språk synes og høres lokalt, regionalt og nasjonalt under Sámi giellavahkku.

Synliggjøring av samiske språk er en sentral del av Giellalokten, og vi ser behovet for å involvere og samarbeide med ulike aktører i arbeidet for at samiske språk skal synes i samfunnet. Sametinget tar initiativ til årlig markering av samiske språk gjennom Sámi giellavahkku. Næringsliv og lokale og offentlige aktører vil inviteres og oppfordres til å bidra til synliggjøring av de samiske språkene i forbindelse med Sámi giellavahkku.

Prosjektet vil i hovedsak gå til oppdatering av språkas design og nettside, profileringsartikler og produksjon av digitalt innhold.

Det settes av kr 600 000 til formålet i 2024.

4.4.3 Rekruttering og kompetanseheving

Mangel på lærere, barnehagepedagoger og språkarbeidere er en av de største utfordringene for utvikling av sør – og lulesamisk språk. En helhetlig satsning på rekruttering av samiskspråklig personell, og tilbud om opplæring i sør – og lulesamisk for studenter og fagfolk vil være helt nødvendig for å dekke fremtidige behov i samfunnet.

Hovedfunn i Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elvers rett til opplæring i og på samisk, viser at mangel på samiske læremidler svekker opplæringstilbudet. Videre viser rapporten at svakheter i organisering og gjennomføring av fjernundervisning fører til store ulikheter i tilbudet og at knapphet på samiske lærere er et vedvarende problem.

Riksrevisjonens anbefalinger til Kunnskapsdepartementet er blant annet å vurdere tiltak for å bidra til at informasjonen om retten til samisk opplæring blir lettere tilgjengelig for elever og foreldre, følge opp iverksatte tiltak for å rekruttere flere lærerstudenter, vurdere virkemidler som kan bidra til økt læremiddelproduksjon og vurdere virkemidler for å bedre understøtte skoleeierens arbeid med å sikre godt og likeverdig tilbud.

Stortinget ba regjeringen foreta en utredning om forholdet mellom sørsamisk språk, kultur og næring i 2017. Rapporten ble ferdigstilt mars 2019. I rapporten pekes det på behovet for å se på sørsamisk opplæring som et gjennomgående løp fra barnehage til universitet. Dagens organisering av den sørsamiske språkopplæringen mangler en overordnet statlig styring som ser de ulike nivåene i sammenheng. Samtidig vektlegges nødvendigheten av å styrke og videreutvikle funksjonen til eksisterende kompetansemiljøer fordi de opererer i sin regionale kontekst og ut ifra de behovene som finnes der.

Det vil derfor være viktig at det satses på kompetanseheving i sør – og lulesamisk språk særlig innenfor opplæringsfeltet, rekruttering av ungdom til opplæring i sør – og lulesamisk språk, og rekruttering av samiskspråklige til ulike fagutdanninger for å sikre språkkompetanse i fremtiden.

Særskilte rekrutteringstiltak sør- og lulesamisk – prosjekt

Mål for prosjektet:

- Det finnes nettverk for sørsamiske og lulesamiske språkarbeidere og pedagoger.

Hjertespråket vektlegger språksituasjonen i sør – og lulesamisk område, og belyser behovene for særlige tiltak i disse områdene. I møter med språkområdene fremheves stadig behovene for nettverk mellom institusjonene i områdene, koordineringsfunksjon mellom institusjoner og faglig rådgiving.

Sametinget vil årlig arrangere språk- og opplæringskonferanser med aktuelle temaer. I tillegg til faglige konferanser er det viktig at Sametinget bidrar til opprettelse av nettverk for språkarbeider og pedagoger og også i større grad bidrar til koordinering av språktiltak i disse språkområdene.

Det settes av kr 400 000 til formålet i 2024.

4.4.4 Samisk språkombud

Samisk språkombud er et av forslagene i NOU2016: 18 Hjertespråket, og Sametinget anser forslaget som sentralt i det videre arbeidet med oppfølgingen av Hjertespråket

Det er mange ulike aktører som på forskjellige måter har et ansvar for samiske språk lokalt, regionalt og nasjonalt. Det finnes imidlertid ikke et overordnet organ som påser at språk og opplæringsrettighetene samiske språkbrukere har krav på blir oppfylt. Sametinget erfarer at både enkeltpersoner, institusjoner og aktører tar kontakt for å finne informasjon om språk og opplæringsrettigheter, klagemuligheter, veiledning i spørsmål knyttet til språk og opplæringsrettigheter, klage på brudd av språk og opplæringsrettigheter og også veiledning om hvordan gå frem for å få samisk språktilbud og opplæring i samisk i barnehage og skole.

Sametinget har gjennom konsultasjoner om revidering av samelovens kapittel 3 tatt opp behovet for at det etableres et samisk språkombud som skal påse og sikre at den samiske befolkningen får sine språk -og opplæringsrettigheter oppfylt. Det vil være naturlig at et slikt språkombud har en aktiv rolle i arbeidet for å gi informasjon og veiledning om rettigheter og plikter. En slik informasjon må rettes både mot den enkelte språkbruker og mot kommunal og offentlig tjenesteyting. Veiledning og rådgiving omkring klager på brudd på samiske språk – og opplæringsrettigheter vil også være en viktig del av språkombudets ansvarsområde. Sametinget vil i løpet av 2024 legge frem forslag på innhold og organisering av et samisk språkombud.

5 Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning

Samfunns mål:

- Det samiske samfunnet har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som verner, sikrer og utvikler samiske språk, kultur og samfunns liv.

Sametinget arbeider for et kunnskapsbasert samfunn der tradisjonell kunnskap, samiske språk og verdier er grunnpillarene. Det kunnskapsbaserte samiske samfunnet er i stadig endring og utvikles i et samspill mellom arbeidshetu/ tradisjonell kunnskap og forskningsbasert kunnskap.

Utviklingen av det samiske samfunnet med grunnlag i våre verdier språklig og kulturelt, forutsetter høy kvalitet i samisk barnehage- og grunnopplæringstilbud.

Sametinget vil arbeide for at den nasjonale barnehage-, opplærings- og utdanningspolitikken inneholder målsetninger og strategier som sikrer samiske rettigheter og et kvalitativt godt opplærings- og utdanningstilbud.

5.1 Innsatsområder – Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning

Sametingets innsatsområder innenfor oppvekst, opplæring, utdanning og forskning:

- Myndighet ansvar og roller innen barnehage
- Gratis samiskspråklig barnehage
- Samiskspråklige barn i dagens samfunn
- Tradisjonell kunnskap i en ny tid
- Kunnskap og kompetanse bygger fremtidens barnehager
- Samisk innhold i skolen
- Psykososialt læringsmiljø
- Læremidler
- Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning
- Utdanning- og forskningstilbud
- Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning.

5.1.1 Virkemidler innsatsområder – Oppvekst, opplæring, utdanning og forskning

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Gratis samiskspråklig barnehage	10 000	4 110	5 890	143,3 %
Samiskspråklige barn i dagens samfunn	6 899	6 850	49	0,7 %
Tradisjonell kunnskap i en ny tid	10 519	9 886	633	6,4 %
Samisk innhold i skolen	2 780	3 745	-965	-25,8 %
Psykososialt læringsmiljø	1 500	1 000	500	50,0 %
Læremidler	28 351	26 297	2 054	7,8 %
Rekruttering	5 651	4 850	801	16,5 %
Sum	65 700	56 738	8 962	15,8 %

5.1.2 Myndighet, ansvar og roller innen barnehage

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har reell myndighet innen samiske barnehager og barnehager med samiske barn gjennom lov og forskrifter, og gjennom konsultasjoner.

Sametingets myndighet innen barnehage har betydning for hvordan denne sektoren ivaretar det samiske samfunnets behov for utvikling i og rammene rundt samiske barnehager og barnehager med samiske barn. Sametinget arbeider for at samiske barn får oppfylt sine rettigheter til et samiskspråklig barnehagetilbud etter en sterk språkmodell.

For å styrke det samiske innholdet i samiske barnehager og andre barnehager med samiske barn vil Sametinget i 2024 fortsette sitt arbeid gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle myndigheter og andre aktører. Sametinget vil ha spesielt fokus på oppfølging av NOU 2016: 18 Hjertespråket, implementering av rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017), arbeid med kompetanseutvikling, arbeidet med å øke kvalitet i samiske barnehager og andre barnehager med samiske barn og foreldreperspektivet.

5.2 Gratis samiskspråklig barnehage

Mål for innsatsområdet:

- Barnehager i området utenfor regjeringens geografiske prioritering er samiskspråklige innen 2026.

5.2.1 Samletabell – Gratis samiskspråklig barnehage

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
18510 Gratis samiskspråklige barnehager, veiledningsmidler - prosjekt	700	0	700	-
17060 Gratis samiskspråklige barnehager, foreldre refusjon - søkerbasert tilskudd	6 700	3 000	3 700	123,3 %
17061 Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler - søkerbasert tilskudd	2 600	0	2 600	-
18501 Sámi mánát ođđa searvelanjain - prosjekt	0	1 110	-1 110	-100,0 %
Sum	10 000	4 110	5 890	143,3 %

Sametingets gratis samiskspråklige barnehageordning er et tiltak som er en del av Beaveálggu-erklæringen. Dette tiltaket er også en videreføring av SÁMOS utvikling.

Gratis samiskspråklig barnehageordning er todelt; del 1 er gratis foreldrebetaling og del 2 er utviklingsavtale om kompetanseheving og kvalitetsutvikling. Foreldre får dekket foreldrebetalingen i samiskspråklige barnehager og avdelinger. Sametinget og barnehagene inngår avtale om kvalitetsutvikling. Barnehagene tilbyr kompetanseheving og kvalitetsutvikling gjennom blant annet veiledning i språkarbeidet og implementering av sterke språkopplæringsmodeller og pedagogiske prinsipper for samiske barnehager.

Målgruppen for ordningen er barnehager som har vedtektsfestet at de er samiskspråklige barnehager og avdelinger, og som er i området utenfor regjeringens geografiske prioritering.

Barnehageeiere og barnehager som inngår utviklingsavtale med Sametinget innlemmes i ordningen. Avtalen forplikter å gjennomføre utviklingstiltak etter sterke språkopplæringsmodeller og pedagogiske prinsipper for samiske barnehager. Sametinget igangsetter veiledning om utviklingsarbeid og tilrettelegger kompetansehevingstiltak etter barnehagenes lokale behov.

Ordningen skal evalueres etter 3 år.

5.2.2 Gratis samiskspråklige barnehager, veiledningsmidler - prosjekt

Mål med prosjektet:

- Barnehager bruker sterke språkopplæringsmodeller og samiske pedagogiske prinsipper

Prosjektet er en del av satsingen på gratis samiskspråklige barnehager. Barnehagene skal få veiledning av Sametingets administrasjon og andre forelesere i bruk av sterke språkopplæringsmodeller og samiske pedagogiske prinsipper. Prosjektet skal også danne lærende nettverk for barnehagene som er med i ordningen «Gratis samiskspråklig barnehager».

Nettverket skal skape lærende arenaer for kollektive refleksjoner og utveksling av erfaringer mellom barnehagene. Nettverkene skal bidra til å løse utfordringer der barnehagene har liten erfaring med å arbeide etter sterke språkopplæringsmodeller og samiske pedagogiske prinsipper.

Veiledningen skal sikre at barnehagenes utviklingsprosess er i henhold til målet med gratis samiskspråklig barnehageordning.

Det settes av kr 700 000 til formålet i 2024.

5.2.3 Gratis samiskspråklige barnehager, foreldrefusjon – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17060 Gratis samiskspråklige barnehager, foreldrefusjon - søkerbasert tilskudd	6 700	3 000	3 700	123,3 %
Sum	6 700	3 000	3 700	123,3 %

Mål for tilskuddsordningen – Gratis samiskspråklige barnehager, foreldrefusjon:

- Flere barn i samiske barnehager og samiske avdelinger får gratis samiskspråklig barnehageplass.

Prioriteringer – Gratis samiskspråklige barnehager, foreldrefusjon:

- Refusjon av foreldrebetaling.

Det settes av kr 6 700 000 til formålet i 2024.

5.2.4 Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17061 Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler - søkerbasert tilskudd	2 600	0	2 600	-
Sum	2 600	0	2 600	-

Mål for tilskuddsordningen – Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler:

- Samiske barn får opplæring i henhold til sterke språkmodeller.

Prioriteringer – Gratis samiskspråklige barnehager, utviklingsmidler:

- Utviklingstiltak fastsatt i avtale med Sametinget
- Veiledningstiltak fastsatt i avtale med Sametinget

Det settes av kr 2 600 000 til formålet i 2024.

5.3 Samiskspråklige barn i dagens samfunn

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barn får lære, styrke og utvikle sitt samiske språk i barnehagen.

Alle barnehager i Norge skal jf. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017), bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som FNs konvensjon av 20. november 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Sametinget følger opp dette ved arbeide for at samiske barn i barnehager får et samiskspråklig barnehagetilbud etter sterke språkmodeller. Samiske barn har krav på å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur i barnehagen uavhengig av hvor i landet de bor, men utfordringen i dag er at samiske barn ikke har samiskspråklig barnehagetilbud som rettighet. Konsekvensen av dette er at ikke alle barn får mulighet til å bli samiskspråklige i løpet av barnehageårene. Derfor får ikke alle barn mulighet til å bli samiskspråklige i løpet av barnehageårene. Sametinget arbeider derfor for å få til en lovendring skal sikre et samiskspråklig barnehagetilbud etter en sterk språkmodell.

Samiskspråklige barnehager er den viktigste arenaen for revitalisering, bevaring og utvikling av samisk språk og kultur. Sametinget mener derfor at samiske barn, som urfolksbarn, nå må sikres retten til et samiskspråklig barnehagetilbud. Sametinget vil arbeide for at det nå settes ned et ekspertutvalg for å vurdere endringer i barnehageloven slik at barnehageloven synliggjør og tydeliggjør samisk innhold og kravet om samisk språkkompetanse hos ansatte i samiske barnehager. Det er også behov for å definere klare mål for, og kompetansekrav til, samiske barnehagetilbud, både innenfor og utenfor forvaltningsområdene.

Sametinget har gjennom utviklingsarbeidet i SÁMOS prosjektet utviklet rammer og forslag til konkret innhold og arbeidsmetoder til samiskspråklige barnehager. Med dette som grunnlag vil Sametinget fortsette arbeidet frem mot en fremtidig rammeplan for samiske barnehager i Sápmi.

Sametinget arbeider for at barnehager som gir samiskspråklige barnehagetilbud skal ha som mål at barna skal være samiskspråklige ved overgang fra barnehage til skole. Sametinget har derfor fokus på at sterke språkmodeller implementeres i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Samiske barnehageansatte trenger kompetanseutvikling og veiledning i bruk av sterke språkmodeller.

For å kunne realisere at barnehager kan ta i bruk sterke språkmodeller kreves det at barnehagene har styrket samiskspråklig bemanning. Sametinget ser at samiske barnehager og avdelinger lykkes bedre med ekstra bemanning til å bevare det samiske språket i barnehagene. Sámástahtte/samiskspråklige språkmedarbeidere på toppen av grunnbemanningen bidrar til at flere barn blir samiskspråklige i løpet av barnehageårene.

Tilskudd til barnehager er et virkemiddel for å nå målet om at samiske barnehagetilbud har samisk innhold som fremmer samiske barns utvikling, læring og danning. Sametinget har derfor tilpasset tilskuddsordningene slik at barnehagene aktivt skal ta i bruk sterke språkmodeller, og at barn får mulighet til å velge samisk som første språk ved overgang til skole.

5.3.1 Samletabell – Samiskspråklige barn i dagens samfunn

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17001 Samisk språkopplæring i barnehager - søkerbasert tilskudd	1 845	1 845	0	0,0 %
17010 Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager - søkerbasert tilskudd	2 705	2 705	0	0,0 %
17020 Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager - søkerbasert tilskudd	1 540	1 540	0	0,0 %
15001 Julevsáme sámástahtte - Viejega AS - direkte tilskudd	809	760	49	6,4 %
Sum	6 899	6 850	49	0,7 %

5.3.2 Samisk språkopplæring i barnehager – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17001 Samisk språkopplæring i barnehager - søkerbasert tilskudd	1 845	1 845	0	0,0 %
Sum	1 845	1 845	0	0,0 %

Mål for tilskuddordningen – Samisk språkopplæring i barnehager:

- Barnehagene lærer de samiske barna samisk.

Prioriteringer – Samisk språkopplæring i barnehager:

- Barnehager som tilrettelegger for samisk språkopplæring for samiskspråklige barn.

Det settes av kr 1 845 000 til formålet i 2024.

5.3.3 Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17010 Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager - søkerbasert tilskudd	2 705	2 705	0	0,0 %
Sum	2 705	2 705	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager:

- Barnehagene får høyere kvalitet på samisk språk og kulturarbeid.

Prioriteringer – Prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager:

- Språkutviklingsprosjekter (blant annet prosjekter som sáamástahte).
- Lokale utviklingsprosjekter med vekt på samisk tradisjonelt arbeid.
- Etablering av nye samiskspråklige barnehagetilbud.

Det settes av kr 2 705 000 til formålet i 2024.

5.3.4 Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17020 Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager - søkerbasert tilskudd	1 540	1 540	0	0,0 %
Sum	1 540	1 540	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager:

- Barnehager, barnehagelærere og utdanningsinstitusjoner har god tilgang på pedagogisk materiell med samisk innhold på samiske språk.

Prioriteringer – Utvikling av pedagogisk materiell for barnehager:

- Språkstimulerende materiell som er egnet for barnehagebarn.
- Barnehagefaglig pedagogisk materiell som er egnet for samiske barnehagelærere og barnehagelærerstudenter.

Det settes av kr 1 540 000 til formålet i 2024.

5.3.5 Julevsáme sámástahtte – direkte tilskudd til Viejega AS

Mål for direktetilskuddsordningen – Direktetilskudd til Viejega AS:

- Barnehagebarna lærer lulesamisk.

Sametinget gir direkte tilskudd til Viejega AS til sámástahtte/språkmedarbeidere for å styrke arbeidet med lulesamisk språkutvikling i barnehagen.

Det settes av kr 809 000 til formålet i 2024.

5.4 Tradisjonell kunnskap i ny tid

Mål for innsatsområdet:

- Den samiske barnehagen er en sentral samisk språk- og kulturbærer.

Samiske barnehager legger opp sitt arbeid etter den samiske årstidskalenderen med lokale tilpasninger. Barnehagene knytter det pedagogiske arbeidet til årets gang og endringene i naturens årssyklus. Samisk tradisjonell kunnskap inneholder ikke bare praktisk kunnskap og kompetanse, men like mye informasjonsbytte, samspill, deltakelse og diskusjoner om praktiske oppgaver. Sametinget vil arbeide for at det gis veiledning i samiske tradisjonelle lærings- og arbeidsmetoder, samisk naturforståelse, birgejupmi/bærekraft og immateriell kulturarv.

Sametinget vil arbeide for å utvikle virkemiddelordninger som støtter opp om tradisjonell kunnskap og kulturell bærekraft. Tilskudd til barnehager skal bidra til at tradisjonelle samiske aktiviteter prioriteres og gjennomføres i barnehagene.

5.4.1 Samletabell – Tradisjonell kunnskap i en ny tid

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17030 Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd	10 519	9 886	633	6,4 %
Sum	10 519	9 886	633	6,4 %

5.4.2 Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17030 Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd	10 519	9 886	633	6,4 %
Sum	10 519	9 886	633	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Samiske barnehager og avdelinger:

- Samiske barnehager og samiske avdelinger i norske barnehager lærer samiske barn samisk språk, kultur og tradisjoner.

Prioriteringer – Samiske barnehager og avdelinger:

- Barnehager som utvikler og bygger barnehagetilbudet på samiske verdier, språk, kultur og tradisjonell kunnskap.

Det settes av kr 10 519 000 til formålet i 2024.

5.5 Kunnskap og kompetanse bygger fremtidens barnehager

Mål for innsatsområdet:

- Økt kunnskap og kompetanse i barnehagesektoren.

Den samiske barnehagens oppdrag er å utvikle barnas samiske språk, kultur og samiske identitet. Det samiske samfunnet opplever at det er kompetansekriser i den samiske barnehagesektoren. Mangelen på samiskspråklig personell i barnehager fører til at samiske barn ofte ikke får et tilfredsstillende barnehagetilbud som er bygd på samisk språk og kultur. Sametinget vil arbeide for strukturelle, lovmessige og innholdsmessige endringer som er nødvendige for å løse kompetansekrisen. Det vil si at det er behov for å prøve ut alternative løsninger. Som å se på hvordan man kan forbedre og utvikle dagens struktur for rekruttering. For at dette skal gi resultater trengs det konkrete tiltak for å rekruttere samiskspråklige studenter til barnehagelærerutdanningen og samiskspråklige ansatte til barnehagene.

Sametinget har også som mål å bidra til at det opprettes arenaer for informasjons- og kunnskapsdeling, erfaringsutveksling og kompetanseheving. Det er også behov for å sikre at barnehageeiere og ansatte i barnehager får nødvendig kompetanse om samiske barns rett til samisk barnehagetilbud.

Sametinget vil arbeide for at det settes i gang utviklingsarbeid i samarbeid med aktuelle statlige aktører om en helhetlig og tilpasset kompetanseutvikling for den samiske barnehagesektoren. Målet vil være å systematisk dekke kompetansebehovet, samt å utvikle karriereveier for barnehageansatte i samiske barnehager og andre barnehager med samiske barn.

5.6 Samisk innhold i skolen

Mål for innsatsområdet:

- Elever med samiskopplæring har kvalitetsmessig god opplæring i og/eller på samisk.

God kvalitet i opplæringen avhenger av gode rammebetingelser. Samiske elever og foreldre opplever at samiske elever ikke får oppfylt opplæringsrettighetene de etter loven har krav på. Dette kan skyldes at skoleeiere og skoleledere ikke har tilstrekkelig kjennskap til samiske elevers rett til opplæring i og på samisk. I tillegg kan opplæring i og på samisk være en ressursmessig utfordring for skoleeiere. Sametinget vil i dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter arbeide for å få gode rammevilkår for samisk opplæringstilbud. Sametinget vil arbeide for å styrke samiske elevers oppæringsrettigheter. Ivaretagelse og oppfyllelse av elevenes rettigheter må bli lik, uavhengig av hvor elevene går på skole. Sametinget vil arbeide for at språksamlinger inkluderes som en naturlig del av opplæring i samisk, i tråd med forventningen i de nye læreplanene i samisk om opplæring gjennom sterke språkopplæringsmodeller.

For elever med behov for særskilt tilrettelegging er det avgjørende viktig at de får opplæring basert på sitt språk og sin kultur. Dette er ingen selvfølge. Sametinget ser det som særlig viktig å arbeide for å ivareta det helhetlige opplæringstilbudet for disse elevene. Det er videre viktig å legge til rette for pedagogiske fagdager, som avholdes annethvert år og som er det eneste treffpunktet for pedagoger som har opplæring innenfor spesialpedagogikk. Pedagogiske fagdager 2024 avholdes i Bodø. Det avsettes kr 200 000 til dette formålet i 2024.

Tradisjonell kunnskap er en del av samenes kunnskapsarv og det er viktig at samisk tradisjonell kunnskap brukes i skolen. I fagfornyelsen er dybdelæring og tverrfaglige tema vektlagt. Arbeidet med tradisjonskunnskap vil være et område som skolene kan bruke som tema for mer praktiskrettede aktiviteter som er i tråd med fagfornyelsens intensjoner. Gjennom tilskuddsordningen «Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen» motiverer Sametinget skolene til å gjennomføre prosjekter knyttet til samiske kulturverdier og tradisjoner.

Samarbeid om samisk opplæring og samisk innhold i skolen i Sápmi er viktig. Det nordiske skolesamarbeidet inkluderer tilrettelegging for samisk opplæring på tvers av landegrensene.

Videregående opplæring har de senere årene gjennomgått strukturendringer. Gjennom konsultasjonene om tiltakene i Meld. St. 21 (2020-2022) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden fikk Sametinget blant annet gjennomslag for å øke kunnskapsgrunnlag om samiske elever i videregående opplæring, styrke videregående opplæring i lulesamisk område, samt omtale og tydeliggjøring av ansvaret for de samiske videregående skolene, slik at de blir ivaretatt på lik linje med de fylkeskommunale skolene. I tillegg må opptakskriteriene til høyere utdanning inkludere faget samisk slik at dette faget gir tilleggs poeng for opptak til høyere utdanning. Disse tiltakene vil Sametinget følge opp.

Flere samiske skoler, Samisk høgskole, samisk videregående og reindriftsskole i Kautokeino og samisk videregående skole i Karasjok, er medlem av Winhec /World Indigenous Nations Higher Education Consortium). Winhec har som visjon å anerkjenne og bekrefte utdanningsrettighetene for alle urfolk. For å bli medlemsskole, må skolene vise et målrettet og bevisst arbeid med skolens urfolksidentitet. I Sápmi betyr det at disse skolene har et skoletilbud på grunnlag av samisk språk, kultur, filosofi og samfunnsliv. Sametinget ser nytten av et utdanningsløp som sikrer samisk innhold, og gjør samiske elever til samfunnsaktører med en bevisst samisk tilhørighet og har forståelse for utfordringer i samiske samfunn.

Sametinget har siden 2017 sittet som observatør i Nasjonalt kompetansepolitisk råd. For Sametinget er det viktig at kompetansebehovet for det samiske samfunns- og arbeidslivet blir kartlagt, og at det utarbeides og iverksettes tiltak.

5.6.1 Samletabell – Samisk innhold i skolen

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
18701 Revidering av læreplaner - prosjekt	1 000	2 500	-1 500	-60,0 %
19502 Pedagogiske fagdager – konferanse	200	0	200	-
17101 Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen - søkerbasert tilskudd	700	700	0	0,0 %
15201 Nettverk for samiskopplæring - Sámi allaskuvla - direkte tilskudd a)	880	545	335	61,5 %
Sum	2 780	3 745	-965	-25,8 %

a) Tilskuddet til NetSam økes med kr 300 000 til feiring av 10-årsjubileum. Dette er en engangsbevilgning.

5.6.2 Revidering av læreplaner – prosjekt

Mål for prosjektet:

- I et bærekraftig perspektiv har elevene tradisjonell og fremtidsrettet kompetanse i samisk språk, kultur og samfunnsliv med basis i samiske verdier.

Innhold i læreplanene er et viktig virkemiddel for å sikre et kvalitativt godt innhold i samisk opplæringstilbud. Sametinget har myndighet til å fastsette læreplaner i faget samisk for grunnopplæringen, i særskilte samiske fag for videregående opplæring og samisk innhold i nasjonale læreplaner. Departementet fastsetter samisk innhold i de samiske parallelle likeverdige læreplanene

For å støtte lærere i arbeidet med innholdet i læreplanene, har Sametinget i samråd med direktoratet utarbeidet støttmateriell til samfunnsfag, kristendom, religion, livssyn og etikk/KRLE, mat og helse, og til naturfag, som kan bidra til å jobbe godt med det samiske innholdet. Støttmaterialet skal bidra til å støtte opp om målene for de nye samiske og nasjonale læreplanene. Sametinget ser nødvendigheten av støttmateriell til de samiske parallelle likeverdige læreplanene, som departementet har ansvaret for. Gode læreplaner, veiledere, kvalitetskriterier for læremidler og støttmateriell er nødvendig for at skolene og lærerne skal kunne gjennomføre endringer som ligger i de nye læreplanene og forankre dette i sin opplæring i de enkelte klasser. God implementering er nødvendig for å få full effekt av de nye læreplanene. Derfor ønsker Sametinget å sikre at skoleeiere og lærere har god kunnskap om innholdet i de nye læreplanene slik at iverksetting av læreplanene blir best mulig.

Sametinget har et særskilt ansvar for samiskfagene i grunn- og videregående skole. Samiskfaget har den viktige funksjonen at det er et dannelsesfag og skal utvikle kulturforståelse og identitetsutvikling. Skolens doble mandat er å utdanne og danne.

Utvikling av nye læreplaner vil alene ikke styrke opplæringen og forståelse av intensjonen med læreplanverket. Det trengs gode prosesser og bred involvering av alle ansvarlige parter i alle fasene – fra KS, statsforvaltere, fylkeskommuner, kommuner, skoleeiere og skoler.

Sametinget er åpen for å gi skoleeier og lærere veiledning om innholdet i de nye læreplanene, og gi støtte og oppfølging i bruken av de nye læreplanene. Sametinget påser at statlige initiativ også omfatter tiltak som gir skoleeiere og skoleledere som gir opplæring i og på samisk, mulighet til å imøtekomme kravene i de nye læreplanene. Det er viktig å ha god samhandling og god dialog med departementet, direktoratet og partene i fagfornyelsen om de ulike fasene i fagfornyingsprosessene.

Det samiske læreplanverket er ikke fullstendig da alle fag ikke har en samisk parallell likeverdig læreplan. Det er nødvendig å fullføre det samiske læreplanverket gjennom å utarbeide samiske parallelle likeverdige læreplaner for fagene som ikke har egen samisk læreplan, disse er: samisk for elever med tegnspråk, engelsk, matematikk og kroppsøving. Sametinget har i 2022 igangsatt utviklingen av læreplan i samisk som førstespråk for elever med tegnspråk. Denne er ferdig til skolestart i 2024. Fornyelse av fagene i grunnopplæringen fører til et stort behov og intensivering i produksjon av nye læremidler. Sametinget vil i 2024 fortsette læreplanarbeidet.

Dette er et stort og viktig arbeid som Sametinget vil prioritere i 2024, og det vil kreve høy arbeidsintensitet i tiden fremover.

Det settes av kr 1 000 000 til formålet i 2024.

5.6.3 Pedagogiske fagdager – konferanse

Mål med konferansen:

- Faglig treffpunkt for spesialpedagogikk

Samiske pedagogiske fagdager skal fremme samisk språk, samisk kultur og samisk opplæring. Målgruppen er pedagoger i barnehage, skole og videregående opplæring. Det er viktig at samiske pedagoger og fagfolk møtes over

landegrensene for å få faglig påfyll, inspirasjon og mulighet til å bygge brede nettverk som kan være positiv og styrkende for samisk opplæring.

Det avsettes kr 200 000 til formålet i 2024.

5.6.4 Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17101 Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen - søkerbasert tilskudd	700	700	0	0,0 %
Sum	700	700	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen:

- Skoler med elever som får opplæring i samisk, har tiltak knyttet til samisk tradisjonell kunnskap.

Prioriteringer – Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen:

- Tiltak som vil bidra til økt bruk av samisk tradisjonell kunnskap i skoleverket og hvor kunnskapsoverføring kan skje fra eldre til yngre generasjoner med fokus på;
 - Birgen/utmarksbruk
 - Duodji/duodje/duedtie
 - Jordbruk
 - Fangst/Fiske
 - Mattradisjoner
 - Lokal historie
 - Muntlig fortellertradisjon
 - Joik
 - Reindrift
 - Andre lokale tiltak knyttet til samiske tradisjoner

Det settes av kr 700 000 til formålet i 2024.

5.6.5 Nettverk for samiskopplæring/ NetSam – direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

Mål for direktetilskuddet:

- Et aktivt lærernettsverk for opplæring i og på samisk.

Målgruppen for nettverket er lærere, skoleledere, studenter og institusjoner som jobber med samiskopplæring. NetSam skal fremme og utvikle samiskopplæring gjennom informasjon, kompetanseutvikling, erfaringsutveksling og nettverksbygging. NetSam arbeider for å fremme og utvikle et godt samarbeid, utveksling av kunnskap om samisk opplæring i henhold til de enhver tid gjeldende samiske læreplaner og læreplaner for samisk språk i Norge.

NetSam har i sitt virke gjennom 10 år blitt en sentral aktør innenfor opplæring i samisk, både for lærere og for Sametinget. NetSam bidrar med å samle lærere til faglig kompetanseløft og erfaringsutveksling, og er den samiske læreres stemme blant annet gjennom å avgi høringsuttalelser i saker som angår opplæring i samisk. NetSam ser behovet for å utvikle sin organisering for å effektivisere sitt viktige arbeid innenfor sektoren. NetSam har også 10-årsjubileum i 2024 og trenger i den forbindelse noe økning. Sametinget øker avsetningen til NetSam i år med kr 300 000 til dette arbeidet. Dette er en engangsbevilgning for 2024.

Det avsettes kr 880 000 til NetSam i 2024.

Fjernundervisning/Gáiddusoahpahuš

Samiske elever som ønsker det, har rett til å få opplæring i samisk på skolen, uavhengig av hvor i landet de bor. Den manglende tilgangen til samisklærere gjør at slik opplæring tilbys ofte gjennom fjernundervisning.

Fagfornyelsen 2020 aktualiserer behovet for nye metoder som styrker kvaliteten i samiskopplæringen, og imøtekommer målene for samiskfaget i LK20S. Det står i de nye læreplanene i samisk 1 og 2, under fagets relevans at: Faget skal gi alle elever, også elever som får fjernundervisning, kompetanse gjennom sterke språkopplæringsmodeller.

Sametinget har ansvaret for faget samisk (opplæringslov kap.6), og har som mål å bidra til å implementere sterke språkopplæringsmodeller i skolen, og vil ta initiativ til en gjennomgang av organiseringen av dagens fjernundervisningsmodell, med mål om å styrke kvaliteten. Rekruttering, effektivisering og digitalisering gir mange nye muligheter og vil være viktig i vurderingen av en fremtidsrettet fjernundervisningsmodell.

5.7 Psykososialt læringsmiljø

Mål for innsatsområdet:

- Gode og trygge læringsmiljøer i skoler, samt økt kunnskapsgrunnlag om hvordan forebygge mobbing blant barn unge.

Mobbing og krenkelser er et alvorlig samfunnsproblem, og krever felles innsats. Som et ledd i målet om en god og trygg barnehage og skole, samarbeider Sametinget med aktuelle parter med mål om å oppnå et trygt og godt læringsmiljø til det beste for barn og unges læringsutbytte. I foreldreutvalget for grunnskolen/FUG og foreldreutvalget for barnehage/FUB, bidrar Sametinget med å sikre samisk representasjon gjennom å oppnevne et medlem til styret. I tillegg oppnevner og deltar Sametinget i juryen til Benjaminprisen og Dronning Sonjas skolepris, og er part i den nasjonale satsingen og samarbeidet, Partnerskap mot mobbing/PMM.

Elevundersøkelsesordningen er under revidering frem til 2024. I dette arbeidet er Sametinget opptatt av informasjon om samiske elevers trivsel og at det iverksettes nødvendige tiltak.

I 2023 leveres rapport fra nasjonalt utvalg for gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet i skolen. I dette arbeidet er det viktig å påse at tall og data om kvaliteten på skoletilbudet for samiske elever kommer frem. Herunder er Sametinget også opptatt av kunnskapsgrunnlag om mobbing mellom og mot samiske elever fremkommer.

5.7.1 Samletabell – Psykososialt læringsmiljø

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
18801 Arbeid mot mobbing - prosjekt	500	1 000	-500	-50,0 %
17401 Forebygging av mobbing og samehets - søkerbasert tilskudd	1 000	0	1 000	-
Sum	1 500	1 000	500	50,0 %

5.7.2 Arbeid mot mobbing - prosjekt

Mål med prosjektet:

- Sametinget arbeider for at samiske barn og unge har et godt og trygt lærings- og fritidsmiljø

Gjennom prosjektet skal Sametinget samarbeide med relevante instanser blant annet om konferanser med fokus på det psykososiale skolemiljøet for barn og unge med samisk innhold og perspektiver. Samarbeidene har som mål om å oppnå et trygt og godt læringsmiljø til det beste for elevers læringsutbytte.

Prosjektet finansierer også samisk barneforum og dets arbeid. Elevrepresentantene sitter i barneforum for ett og halvt år i gangen. Det arrangeres jevnlig møter gjennom skoleåret med temaer som belyser samiske barn og unges skolehverdag og fritid. I 2024 skal det velges nye elevrepresentanter til samisk barneforum, og høsten 2024 skal det arrangeres et fysisk barneforum med de nye elevrepresentantene hvor det skal utarbeides nye elevuttalelser for det videre arbeidet i barneforumet.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

5.7.3 Forebygging av mobbing og samehets – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17401 Forebygging av mobbing og samehets - søkerbasert tilskudd	1 000	0	1 000	-
Sum	1 000	0	1 000	-

Mål for tilskuddsordningen – Forebygging av mobbing og samehets:

- Samiske barn og unge hører til og er en del av et trygt og godt fellesskap.

Ordningen skal bidra til å motivere organisasjoner, lag og foreninger til å forebygge og fremme trygt og godt oppvekstmiljø i lokalsamfunn for samiske barn og unge. Samiske barn og unge skal få høre til og være en del av et trygt og godt fellesskap, herunder også trygg digital hverdag og sikre beskyttelse mot mobbing og samehets.

Prioriteringer – Forebygging av mobbing og samehets:

- Prosjekter som forebygge mobbing, krenkelser og samehets.
- Tiltak som fremme god psykisk helse, øker trivsel og skaper gode oppvekstmiljø for samiske barn og unge.
- Prosjekter som sette mobbing og krenkelser på dagsorden.
- Prosjekter som skape involvering og samarbeid mellom barn og unge.
- Prosjekter som styrke kompetansen i organisasjoner, lag og foreninger i arbeidet med å motvirke mobbing og samehets.

Det settes av kr 1 000 000 til formålet i 2024.

5.7.4 Barns medvirkning

Gode og trygge læringsmiljøer fremmer læring, trygghet og kreativitet hos elevene. Sametinget er opptatt av, og arbeider for, at samiske elever skal ha et trygt og godt psykososialt læringsmiljø, som stimulerer til god læring og som er fritt for mobbing og diskriminering.

Det er viktig å styrke samiske barns og unges stemme og Sametinget har derfor etablert et barneforum, som en arena for å fremme deres stemme. Samisk barneforum skal være et medvirkningsorgan som kan gi gode innspill til politikere, og sikre at samiske barn og unge blir hørt. I samisk barneforum vil de bidra med innspill på bakgrunn av sine erfaringer, og de kan spille en viktig rolle i arbeidet med å utvikle lokalsamfunn til barnas beste. Det er samtidig viktig å trygge samiske barn og unges bevissthet om grensesetting og om hvordan man håndterer

trakassering, diskriminering og mobbing. Barneforumet skal arrangeres annethvert år, og det planlegges for digitale treffpunkt i mellomåret.

5.8 Læremidler

Mål for innsatsområdet:

- Samiske elever og elever med samisk opplæring har tilgang til samiske læremidler på alle tre samiske språk i alle fag som er i tråd med læreplanverket for grunnsopplæringen.

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler. Sametinget har i 2022 i sak 55/22 Handlingsplan for læremiddelutvikling 2020-2024 – Revidering. Som følge av fagfornyelsen er det behov for læremidler som er i tråd med de nye læreplanene. Digitalisering står sentralt i fagfornyelsen og generelt i samfunnsutviklingen og Sametinget følger dette opp med tydeligere prioritering på utvikling av samiske digitale læremidler av høy kvalitet.

Handlingsplanen for læremiddelutvikling og oversikt over eksisterende samiske læremidler, ligger til grunn for Sametingets behandlinger av læremiddelsøknadene.

5.8.1 Samletabell – Læremidler

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17201 Utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd	18 460	15 660	2 800	17,9 %
18901 Rammeavtaler for læremiddelprodusenter	9 000	9 000	0	0,0 %
15301 Ovttas Aktan Aktasne - Sámi allaskuvla - direkte tilskudd	891	837	54	6,5 %
19001 Grenseoverskridende samisk opplæring, læremidler - prosjekt	0	500	-500	-100,0 %
19501 Stimuleringstiltak for læremiddelutviklere - prosjekt	0	300	-300	-100,0 %
Sum	28 351	26 297	2 054	7,8 %

5.8.2 Utvikling av læremidler – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17201 Utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd	18 460	15 660	2 800	17,9 %
Sum	18 460	15 660	2 800	17,9 %

Mål for tilskuddsordningen – Utvikling av læremidler:

- Sametinget utvikler læremidler på samiske språk i alle fag og som er i tråd med læreplanverket for grunnopplæringen.

Prioriteringer for 2024 slik det fremkommer i handlingsplan for læremiddelutvikling.

NB! Det må tas forbehold i at det kan komme nødvendige endringer av prioriteringer for 2024, i august-september. Dette fordi da først vet vi hvilke av årets fagområder oppnår tilskudd, og hvilke må lyses på nytt igjen.

2024

Læremidler på sørsamisk:

- Samisk som andrespråk samisk 2, 9. og 10. trinn
- Samisk som andrespråk, samisk 2, 1.-4. trinn
- Samisk som andrespråk, samisk 3, nivå 5-6 videregående opplæring

Læremidler på lulesamisk:

- Samisk som førstespråk vg1-vg3
- Samisk som andrespråk, samisk 2, 8.-10. trinn
- Samisk som andrespråk, samisk 3, nivå 5-6 videregående opplæring

Læremidler nordsamisk:

- Samisk som andrespråk - samisk 3, nivå 5-6 videregående opplæring.
- Samisk musikk og scene

Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk utover ordinær tilpasning

- Lettlestede bøker for ulike nivå og fagområder, fra 5. trinn og oppover
- Konkretiseringsmateriell for særskilte tilrettelagte digitale læremidler innebærer dette tilrettelegging utover allerede eksisterende krav om universell utforming.

For særskilte tilrettelagte digitale læremidler innebærer dette tilrettelegging utover allerede eksisterende krav om universell utforming.

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk:

- Samisk 1 eller samisk 2 for elever med tegnspråk, 1.-4. trinn

Prosjekter utenfor de prioriterte fagområder blir vurdert ut ifra begrunnet og dokumentert behov. Det presiseres at selv om Sametinget har prioritert læremidler i ett fag for flere trinn/nivå, kan det fremmes søknad for deler av det prioriterte faget. Det er viktig at det gjøres en grundig vurdering av prosjektets omfang i forhold til prosjektets menneskelige ressurser, og hvor stort omfang som er praktisk gjennomførbar innenfor tidsrammen på inntil 3 år.

Sametinget vil i fremtidige prioriteringer være åpen for utvikling av læremidler, på to eller flere språk parallelt. På den måten sikrer vi samtidigutgivelser på tre samiske språk samt ivaretagelse av det allsamiske perspektivet i læremiddelet. Ett slikt prosjekt må begrenses til å gjelde ett trinn eller ett tema, for å unngå at omfanget blir for stort.

Det settes av kr 18 460 000 til formålet i 2024.

5.8.3 Rammeavtale for anskaffelse av læremidler

Sametinget har via offentlig anbudskonkurranse inngått rammeavtaler om kjøp av samiske læremidler for grunnopplæringen.

Rammeavtaler for læremidler tar utgangspunkt i fokusområdene i Sametingets sak 55/22 Handlingsplan for læremiddelutvikling 2020-2024 – revidering.

Det settes av kr 9 000 000 til formålet i 2024.

5.8.4 Ovttas|Aktan|Aksesne – direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

Mål med direktetilskuddet:

- Nettsted med samlet oppdatert informasjon om samiske læremidler med aktiv deling av læringsmateriale og aktiv bruk av produksjonsverktøy for digitale læremidler.

Ovttas|Aktan|Aksesne er et nettsted der informasjon om samiske læremidler er samlet, med mulighet for utlån av læremidler og en delingsarena for egne produserte læringsressurser/læremidler. Nettstedet har også produksjonsverktøy for utvikling av digitale læringsressurser/læremidler. Portalen er tilgjengelig på tre samiske språk samt bokmål. Tilskuddet skal sikre videre drift og videreutvikling av nettportalen.

Det settes av kr 891 000 til formålet i 2024.

5.8.5 Grenseoverskridende samisk opplæring

Mål med prosjektet:

- Skolesamarbeid i Sápmi.

Sametinget ser behovet for og nødvendigheten av å samarbeide på nordisk nivå om en felles skolepolitikk med grunnlag i samisk språk og samiske verdier. Sametinget har intensjon om å følge opp prosjektet «Rájáhis sámii oahpahuš 2019» og «Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaibmaprinsihpat mánáidgárdefáláldahkii ja oahpahušii miehtá Sámi 2021». Den felles samiske verdi- og prinsipperklæringen som angir standard for samiske barn og unges rettigheter til barnehagetilbud og opplæring, skal implementeres i Sápmi. I implementeringsfasen skal det utvikles en handlingsplan til erklæringen som konkretiserer nærliggende og fremtidsrettede mål.

5.9 Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har reell myndighet innen samisk høyere utdanning og forskning gjennom lov og forskrifter, og gjennom konsultasjoner.

Sametingets myndighet innen høyere utdanning og forskning har betydning for hvordan denne sektoren ivaretar det samiske samfunnets behov for kunnskapsutvikling. Med unntak av myndighet til å oppnevne to styrerepresentanter og en varerepresentant til styret for Sámi allaskuvla, har Sametinget ingen formell myndighet innenfor sektoren.

For å styrke det samiske innholdet i høyere utdanning og forskning vil Sametinget i 2024 fortsette sitt arbeid gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle aktører.

5.10 Utdanning- og forskningstilbud

Mål for innsatsområdet:

- Høyere utdanning og forskning dekker kompetanse- og kunnskapsbehov i det samiske samfunnet og i samfunnet for øvrig om samiske språk, samisk kultur og samfunnsliv.

Det samiske samfunnet er, i likhet med samfunnet for øvrig, i stadig endring. Det er et mål at utdanningstilbud og forskningsaktivitet samsvarer med de behov det samiske samfunnet til enhver tid har.

Sametinget vil derfor gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle aktører, arbeide for at utdannings- og forskningsinstitusjonene tilrettelegger og innretter sine tilbud og sin forskning i tråd med behovene.

5.11 Rekruttering

Mål for innsatsområdet:

- Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Mangelen på samiskspråklige lærere i barnehage og grunnskole er prekær, spesielt gjelder dette for lule- og sørsamisk språkområde.

Sametingets stipendordning ble sist evaluert i 2016. Sametinget ser behov for en evaluering/gjennomgang av stipendene til høyere utdanning post 5.12.2 for å sikre at stipendet bidrar til rekruttering.

5.11.1 Samletabell – Rekruttering

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17301 Stipend for høyere utdanning	3 651	2 850	801	28,1 %
18604 Rekruttering - prosjekt	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	5 651	4 850	801	16,5 %

5.11.2 Stipend for høyere utdanning – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
17301 Stipend for høyere utdanning	3 651	2 850	801	28,1 %
Sum	3 651	2 850	801	28,1 %

Mål for tilskuddordningen – Stipend for høyere utdanning:

- Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Prioriteringer – Stipend for høyere utdanning:

Prioritet 1:

- Samisk barnehagelærerutdanning.
- Ordinær barnehagelærerutdanning med samisk profil.
- Samisk grunnskolelærerutdanning 1-7 og 5-10.
- Ordinær grunnskolelærerutdanning 1-7 med samisk i fagkretsen som gir undervisningskompetanse samisk som førstespråk, minimum 30 studiepoeng.
- Ordinær grunnskolelærerutdanning 5-10 med samisk i fagkretsen som gir undervisningskompetanse i samisk som førstespråk, minimum 60 studiepoeng.
- Ordinær grunnskolelærerutdanning 1-7 og 5-10 med samisk i fagkretsen som gir undervisningskompetanse i samisk som andrespråk, minimum 60 studiepoeng.
- Lektorutdanning 8-13 med samisk i fagkretsen som gir undervisningskompetanse i samisk som førstespråk, minimum 60 studiepoeng.

Prioritet 2:

- Ordinær barnehagelærerutdanning for studenter med standpunktkarakter/eksamen i samisk som første- eller andrespråk fra videregående opplæring eller tilsvarende nivå.
- Lektorutdanning 8-13 for studenter med standpunktkarakter/eksamen i samisk som førstespråk fra videregående opplæring eller tilsvarende nivå.
- Faglærerutdanninger for studenter med standpunktkarakter/eksamen i samisk som førstespråk fra videregående opplæring eller tilsvarende nivå.
- Praktisk- pedagogiske utdanninger for studenter med standpunktkarakter/eksamen i samisk som førstespråk fra videregående opplæring eller tilsvarende nivå.

Det settes av kr 3 651 000 til formålet i 2024.

5.11.3 Rekruttering – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Økt antall studenter med samisk språkkompetanse innenfor barnehagelærer-, grunnskolelærer-, og lektorutdanningene samt samisk språk.

Det samiske samfunnet har et betydelig behov for at det utdannes flere fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse som kan bekle stillinger der slik kompetanse er etterspurt. Utfordringen er særlig krevende når det gjelder barnehagelærere og lærere i grunn- og videregående opplæring, ikke minst fordi konsekvensene av lærermangelen når det gjelder samisk språk- og kulturkompetanse er så alvorlige for det samiske samfunnet, på både kort og lang sikt. I tillegg til lærerutdanningene vil utdanninger i samiske språk være essensielle i mange år fremover for å øke rekrutteringsgrunnlaget.

Derfor vil prosjektet søke å styrke rekrutteringsgrunnlaget. Det langsiktige målet er å øke antallet samiske språkbrukere. På kort sikt synes løsningen å være å bedre utnytte det potensialet som tross alt finnes. Målgruppen vil da være de elevene som i dag har samisk som første eller andre språk i grunn- og videregående opplæring, og voksne samiske språkbrukere som kan kvalifisere seg til å bli etterspurte fagfolk gjennom grunn- og videreutdanninger.

Det settes av kr 2 000 000 til formålet i 2024.

6 Arealer, miljø og klima

Samfunns mål:

- Arealer og naturressurser i samiske områder forvaltes med tanke på å sikre kommende generasjoners livsgrunnlag og mulighet til videreføring og utvikling av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunns liv.

Sametingsmelding om areal og miljø danner grunnlaget for Sametingets prioriteringer i areal- og miljøpolitikken i årene framover. Samene har som ett av Norges statskonstituerende folk og landets urfolk en rett til selvbestemmelse. Denne retten innebærer også en rett til medbestemmelse over arealer og naturressurser samt en rettmessig andel i den økonomiske utviklingen. Dette skal skje gjennom å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Tradisjonelle levemåter og rettigheter som er opparbeidet gjennom langvarig bruk av områdene må beskyttes. Det har vist seg at areal- og ressursforvaltning som er bygd på tradisjonell samisk praksis og kunnskap er god miljø- og klimapolitikk. Sametinget arbeider for å sikre at urfolks kunnskap om endringer i naturen vektlegges i nasjonal og internasjonal klimapolitikk.

Sametinget er bekymret for klimakrisen som også det samiske samfunn er berørt av. Det er viktig at klimatiltak som omfatter Sápmi tar utgangspunkt i naturgrunnlaget for samisk kultur, samisk tradisjonskunnskap og samenes selvbestemmelsesrett.

Sametinget forutsetter at samisk bruk knyttet til reindrift, jordbruk, fiske og høsting fra utmark vektlegges ved forvaltning av nye verneområder, i kommunal planbehandling og ved konsesjoner til energianlegg, gruvevirksomhet og akvakultur med mer.

Samisk utmarksbruk – meahcásteapmi – er en viktig del av det materielle kulturgrunnlaget. Sametinget vil arbeide for at samisk utmarksbruk får tydeligere lovmessig anerkjennelse. Utmarksbruken bidrar som næringsgrunnlag for husholdningen, og er viktig som kulturbærer og som uttrykk for samisk identitet. Sametinget vil arbeide for at bygdenes rettigheter til fornybare ressurser i sine nærområder anerkjennes og at disse ressursene forvaltes lokalt.

6.1 Innsatsområder – Arealer, miljø og klima

Sametingets innsatsområder innenfor areal, miljø og klima:

- Forvaltning av arealer.
- Naturressurser.
- Naturmangfold.

6.1.1 Virkemidler innsatsområder – Arealer, miljø og klima

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Forvaltning av arealer	3 346	3 272	74	2,3 %
Naturmangfold	200	200	0	0,0 %
Sum	3 546	3 472	74	2,1 %

6.2 Forvaltning av arealer

Mål for innsatsområdet:

- Naturgrunnlaget for samiske næringer, kultur og samfunnsliv er sikret i all planlegging, og Sametinget er en viktig premissleverandør og konsultasjonspart i forvaltning av arealer.

Arealene er under stadig press som følge av utviklingsbehovet det moderne samfunnet har. De tradisjonelle samiske næringer; reindrift, fiskeri, jordbruk og utmarksnæringer opplever disse utfordringene på ulike måter. Forvaltning av arealer skjer i stor grad lokalt i kommunene, med plan- og bygningsloven som det viktigste styringsredskapet. All planlegging skal etter loven sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette er i dag ikke tilstrekkelig innarbeidet hos de som forvalter arealene. Sametingets arbeid skal bidra til å øke forståelsen for samisk naturbruk og verdigrunnlag.

Staten er folkerettslig forpliktet til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur, og til å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Lovfesting av konsultasjonsplikten og forpliktende samarbeidsavtaler som Sametinget har med andre etater skal bidra til at folkerettslige forpliktelser blir fulgt opp.

6.2.1 Samletabell – Forvaltning av arealer

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
20001 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	1 237	1 163	74	6,4 %
22001 Samiske rettigheter til arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	1 900	1 900	0	0,0 %
23501 Forsøk om motorferdsel i utmark - prosjekt	209	209	0	0,0 %
Sum	3 346	3 272	74	2,3 %

6.2.2 Stiftelsen Protect Sápmi – direkte tilskudd

Mål for direktetilskuddet:

- Stiftelsen Protect Sápmi skal arbeide for at samiske rettighetshavere kan gi sitt frie og på forhånd informerte samtykke til utbyggingssaker.

Det settes av kr 1 237 000 til formålet i 2024.

6.2.3 Samiske rettigheter til arealer og ressurser – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
22001 Samiske rettigheter til arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	1 900	1 900	0	0,0 %
Sum	1 900	1 900	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Samiske rettigheter til arealer og ressurser:

- Samiske interesser og rettighetshavere har en reell mulighet til å bli konsultert for å kunne gi et fritt forhåndsinformert samtykke til planer og tiltak knyttet til areal- og ressursforvaltning.

Prioriteringer – Samiske rettigheter til arealer og ressurser

- Prosjekter og tiltak som har som formål å yte bistand til samiske rettighetshavere i saker knyttet til ivaretagelse av land- og ressursrettigheter, herunder saker som gjelder vern av tradisjonelle samiske næringer.
- Prosjekter og tiltak knyttet til veiledning og forundersøkelser for at noen med rettslig interesse fremmer krav om kollektive rettigheter overfor Finnmarkskommisjonen, herunder rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder.
- Nettverk og organisasjoner som arbeider for anerkjennelse av land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark (Samerettsutvalget).

Det settes av kr 1 900 000 til formålet i 2024.

6.2.4 Forsøk om motorferdsel i utmark – prosjekt

Det kulturelle perspektiv i Samisk utmarksbruk – meahcásteapmi handler om mer enn næring. Det kulturelle perspektiv i forbindelse med retten til utmarksbruk og høsting av naturen er en viktig del av det samiske samfunn. Tilgang og tilgjengelighet til områder som generasjoner har høstet av fordrer regelverk som tillater motorisert ferdsel i aktuelle kommuner.

Dagens regelverk oppfattes som rigid og uten å ta hensyn til samisk kulturelle tradisjoner og behov. Sametinget vil oppfordre samiske kommuner til å vise interesse for deltakelse i forsøket. Deltakende kommuner er enige om at Kautokeino kommune blir vert for søknaden om forsøksordning. Målet er at søknaden skal utarbeides medio 2024.

Det settes av kr 209 000 til formålet i 2024.

6.3 Naturressurser

Mål for innsatsområdet:

- Uttak av naturressurser i samiske områder skjer på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter, og er i samsvar med internasjonal folkerett og som ivaretar samenes rett til kulturutøvelse.

Sametingets utgangspunkt er å sikre naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling. Dette sikres også ved behandling av, og konsultasjoner om søknader om utbygginger som følge av energi- eller mineralutvinning. Disse typer tiltak utgjør ofte store inngrep i områder hvor det tidligere ikke har vært inngrep. Sametinget mener at denne utviklingen ikke skal gå på bekostning av samenes tradisjonelle nærings- og ressursområder, og dermed forringe utviklingsmulighetene og eksistensgrunnet for samisk kultur.

Sametinget forventer at lokale og sentrale myndigheter legger til rette for en god og reell medvirkning for samiske rettighetshavere og lokalsamfunn i utnyttelsen av naturressursene i samiske områder, og at vedtak om slik utnyttelse er innenfor folkerettens rammer og terskler.

Sametinget skal bruke sin innsigelsesmyndighet for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutvikling for fremtidige generasjoner. Sametinget skal utvikle veilederrollen for å bidra til å legge bedre til rette for reell medvirkning av direkte berørte samiske interesser. Videre ser Sametinget behov for at energiloven tas til revisjon slik at den setter tydeligere krav om helhetlig planlegging som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse.

6.4 Naturmangfold

Mål for innsatsområdet:

- Vern av naturmangfoldet gir et robust grunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse.

6.4.1 Samletabell – Naturmangfold

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
24501 Vernestyreseminar	200	200	0	0,0 %
Sum	200	200	0	0,0 %

Samene har en sterk kontinuitet fra historisk til dagens bruk av utmark. Sametinget vil at lokalbefolkningens og reindriftens bruk av sine ressursområder videreføres også i områder som i dag er vernet etter naturmangfoldloven. Forvaltning av verneområder skal ta utgangspunkt i tradisjonell samisk bruk.

Konvensjonen om biologisk mangfold anerkjenner urfolks tradisjonelle kunnskap og slår fast at statene er forpliktet til å respektere, bevare og videreføre slik kunnskap. Sametingets målsetting er at tradisjonell og lokal kunnskap, herunder samiske kunnskap og forståelser, anerkjennes og tas i bruk i forvaltning av arealer og naturressurser på lik linje med forskningsbasert kunnskap.

6.4.2 Verneområdestyreseminar

Mål for seminaret:

- Forvaltning av verneområder tar utgangspunkt i og muliggjør fortsatt tradisjonell bruk

Forvaltning av verneområder tar utgangspunkt i og muliggjør fortsatt tradisjonell bruk

Sametinget oppnevner 42 representanter i til sammen 21 nasjonalpark- og verneområdestyrer. Sametinget ser at det er behov for at de samiske representantene skal kunne samles for utveksling av erfaringer og kunnskap, slik at deres mulighet til å ivareta de samiske hensynene i styrearbeidet styrkes.

Miljødirektoratet har signalisert det blir arrangert Nasjonalparkkonferanse i 2024, etter at nye kommunale representanter er oppnevnt etter kommunevalget høsten 2023. Ett av temaene på konferansen skal være samisk bruk i verneområder. Dette er aktuelt i forbindelsen med implementeringen av Naturavtalen.

Det settes av kr 200 000 til formålet i 2024.

7 Næringer

Samfunns mål:

- Samiske områder har sterke næringer som utvikler og opprettholder livskraftige samiske samfunn.

Sametinget vedtok i sak 42/22, vedtatt 13.10.22), en revidering av Sametingets melding om næringsutvikling – Šattolaš Sápmi. I meldingen legger Sametinget premisser for en positiv utvikling av samisk kultur og språk ved å sikre bosetting og sysselsetting i samiske områder.

Sametinget ønsker å bygge en sterk merkevare med utgangspunkt i samisk språk, kultur og næring og bruke dette som et konkurransefortrinn i markedet.

Sametingets midler skal først og fremst prioriteres i tradisjonelle samiske områder, der målet er å styrke lokalsamfunn med et svakere næringsgrunnlag. Behovet for tilskudd er mye større i samiske lokalsamfunn enn i byene og større tettsteder. Aktører i byene har et større marked og dermed flere muligheter for å oppnå kommersialisering og lønnsomhet og av den grunn er behovet for tilskudd mindre.

Sametingets verdiskapingspolitikk baserer seg på en kunnskapsbasert næringsutvikling, hvor økt kunnskap og ny viten, sammen med tradisjonell kunnskap skal danne grunnlag for et fremtidsrettet næringsliv. Sametinget vil ha et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø. På den måten sikrer man at tradisjonelle og nye næringer kan utvikles side om side.

For å sikre en god utvikling for samisk livsgrunnlag, bosetting, kultur og språk må man ha fokus på natur, miljø og fornybare næringer. Sametinget vil prioritere fornybar næringsutvikling basert på fornybare ressurser og legge til grunn ett perspektiv som strekker seg over flere generasjoner.

7.1 Innsatsområder – Næringer

Sametingets innsatsområder innenfor næringer:

- Primærnæringer.
- Variert næringsliv.
- Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat.
- Duodji.

7.1.1 Virkemidler innsatsområder – Næringer

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Primærnæringer	9 482	9 450	32	0,3 %
Variert næringsliv	5 956	5 868	88	1,5 %
Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat	6 261	5 971	290	4,9 %
Duodji	15 322	14 734	588	4,0 %
Sum	37 021	36 023	998	2,8 %

For de økonomiske virkemidlene som ytes over næringskapittelet, gjelder virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området). For å se hvilke geografiske områder som tilhører STN-området, se kapittel 7.6.

7.2 Primærnæringer

Mål for innsatsområdet:

- Primærnæringer er bærere av samisk kultur, språk og levesett.

Primærnæringene har en svært viktig plass i store deler av samiske områder, og utgjør en viktig del av grunnlaget for sysselsetting og bosetting i disse områdene. Primærnæringene er dessuten svært viktige som språk- og kulturbærere. Et rikt samisk språk for primærnæringene viser tydelig hvor viktig disse næringene har vært langt tilbake i tid. Næringskombinasjon jordbruk- fiske har vært en særlig viktig del av det materielle og kulturelle grunnlaget for sjøsamisk bosetting, kultur og levesett.

Det forholdet at primærnæringene er viktige bærere av samisk språk og kultur gjør at disse næringene har en viktig funksjon i det samiske samfunnet. Sametinget skal være med på å skape næringsvirksomhet i primærnæringene både gjennom politiske prosesser og gjennom tilskuddsmidlene.

Sametinget ønsker å styrke primærnæringene, slik at de også i fremtiden ivaretar den sentrale rollen de har for det samiske samfunnet.

7.2.1 Samletabell - Primærnæringer

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
28801 Sjøsamiske rettigheter - Borjjadat - prosjekt	500	500	0	0,0 %
27010 Marine næringer - søkerbasert tilskudd	2 700	2 700	0	0,0 %
27020 Jordbruk, hagebruk og skogbruk - søkerbasert tilskudd	1 850	1 850	0	0,0 %
27030 Reindrift - søkerbasert tilskudd	1 750	1 750	0	0,0 %
27030 Tilleggsnæring reindrift - søkerbasert tilskudd	1 500	1 500	0	0,0 %
25501 Deanulstituhtta - direkte tilskudd	532	500	32	6,4 %
25601 Bivdu - direkte tilskudd	500	0	500	-
29502 Rovviltseminar	150	150	0	0,0 %
28802 Lakseprosjekt - prosjekt	0	500	-500	-
Sum	9 482	9 450	32	0,3 %

7.2.2 Sjøsamiske rettigheter – Borjjadat – prosjekt

Mål for prosjektet: Sjøsamiske rettigheter blir styrket i lovverket innen 2030.

Samenes kulturvern i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter omfatter retten til fiske. Befolkningen i samiske områder må få lovfestet sin rett til å fiske med et levelig økonomisk utkomme, samt en fortrinnsrett ved begrensninger i ressurstilgangen. Det er et stort behov til å styrke organisasjoner som representerer sjøsamiske næringsinteresser og rettighetshavere. Lovverket må innrettes slik at samenes rett til deltakelse i bruk, styring og forvaltning av de fornybare marine ressursene ivaretas på en bedre måte enn i dag.

Det er i 2023 satt i gang en forstudie for å avklare handlingsrommet eller mulighetsrommet for rettighetsarbeidet med anbefalinger for et hovedprosjekt. I forstudien vil Sametinget hente kunnskap fra kunnskapsmiljø, ressurspersoner og andre interessenter for å avdekke alternative innganger til arbeidet.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

7.2.3 Marine næringer

Helt siden opprettelsen har Sametinget arbeidet for å sikre befolkningen i samiske områder rettigheter til fiske. Tilskudd til erverv av båt og bruk, samt etablering av infrastruktur på land for blant annet mottak av fisk, har utgjort en viktig del av Sametingets virkemiddelbruk. Mye kan tyde på at disse tingene har bidratt positivt til utviklingen av fiskeriene i samiske områder. For å sikre at verdiskapingen skjer lokalt og kan danne grunnlag for stabil bosetting og levende sjøsamisk kultur, er det viktig at Sametinget fortsetter arbeidet med å sikre samenes rettigheter til fiske. Sametingets innflytelse i fiskeripolitikken foregår i dag gjennom aktiv bruk av konsultasjonsordningen, deltakelse i areal- og fiskerireguleringsprosesser, oppfølging av Fjordfiskeriemndas arbeid, samt samarbeid og dialog med fiskerinæringens organisasjoner.

Marine næringer – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
27010 Marine næringer - søkerbasert tilskudd	2 700	2 700	0	0,0 %
Sum	2 700	2 700	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Marine næringer:

- Opprettholde og øke sysselsettingen i sjøsamiske områder med gode rammevilkår for den minste fiskeflåten.

Prioriteringer – Marine næringer:

- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til høyere verdiskaping og videreforedling av marine råvarer, spesielt med sikte på å opprettholde og styrke fiskemottak.
- Førstegangsinvesteringer i fiskefartøy, redskap og utstyr.
- Ungdomsfiskeprosjekter.

Det settes av kr 2 700 000 til formålet i 2024.

7.2.4 Laks

Sametinget vedtok i 2021 en Sametingsmelding om laks. Sametingets politikk innenfor laksefiske bygger på samiske verdier der nærhet til, kunnskap om og respekt for naturen er grunnleggende. Sametinget har som mål å sikre lokal

og bærekraftig forvaltning gjennom at tradisjonell kunnskap likestilles med forskning, slik at laksefisket kan videreføres som en grunnleggende del av samisk kultur. Sametinget vil at disse ressursene forvaltes med tanke på å sikre våre kommende generasjoner livsgrunnlag og med et langsiktig perspektiv.

Deanuinstituhtta - direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – Deanuinstituhtta:

- Deanuinstituhtta utvikler og bistår i økt kunnskap om laksefiske og elvesamisk kultur.

Deanuinstituhtta er et kunnskapssenter for laksefiske og elvesamisk kultur. Et fagområde som er viktig er forskning og dokumentasjon av samiske tradisjoner og tradisjonell kunnskap for å sikre at denne kunnskapen overføres til barn og unge. Dette er viktig for å bevare og utvikle laksefiske og elvesamisk kultur.

Det settes av kr 532 000 til formålet i 2024.

Bivdu - direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – Bivdu:

- Styrkede sjøsamiske rettigheter.

Bivdu er en ideell og politisk uavhengig landsdekkende næringsorganisasjon. Bivdu ivaretar interesser knyttet til retten til høsting og bruk av marine ressurser (også laks) i nærområdene for alle som bor i sjøsamiske områder.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

7.2.5 Jordbruk, hagebruk og skogbruk

Sametinget vil gjennom politisk påvirkning, samt tilskudd, bidra til å øke matproduksjonen og øke rekrutteringen til primærnæringer og kombinasjonsnæringer i Sápmi. Selv om antall gårdsbruk går ned, så minker ikke verdiskapingen tilsvarende. Dette kan forklares med at det både blir større enheter i jordbruket og at produksjonen pr. enhet øker. Sametinget skal påvirke denne utviklingen gjennom dialog og konsultasjon med sentrale landbruksmyndigheter, gi innspill til jordbruksavtalen, samarbeide og ha dialog med jordbruksorganisasjonene og samordne, samt sikre oppdatert kunnskap og samordnet politikkutforming innenfor næringen. Sametinget vil også jobbe for å motivere unge til å satse på jordbruk.

Jordbruk, hagebruk og skogbruk – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
27020 Jordbruk, hagebruk og skogbruk - søkerbasert tilskudd	1 850	1 850	0	0,0 %
Sum	1 850	1 850	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Jordbruk, hagebruk og skogbruk:

- Opprettholde dagens sysselsetting og bruksstruktur i jordbruket.

Prioriteringer – Jordbruk, hagebruk og skogbruk:

- Nybygg og omfattende ombygging av driftsbygninger.
- Tiltak og prosjekter som bidrar til å dokumentere rovvilttap.
- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til rekruttering, høyere verdiskaping og utvikling av næringen.
- Fellestiltak innenfor investeringer, rekruttering, velferdsordninger og kompetanseheving.

Det settes av kr 1 850 000 til formålet i 2024.

7.2.6 Reindrift

Samisk reindrift er en næring og et levesett for mange i Sápmi. Reindriften har vært tilpasningsdyktig og har i århundrer gitt levebrød til mange samer. Sametinget ønsker å styrke reindriftenes rettsgrunnlag, og vil bidra til at reindriftnæringen utvikles og opprettholdes som en tradisjonell kunnskapsbærer. Mange unge ønsker å etablere seg i næringen, men det er utfordrende på grunn av vanskelige rammebetingelser blant annet knyttet til siidaandeler, reintall og areal. Beitearealene begrenser utviklingspotensialet i reindriftnæringen, der tap av beitearealer er en trussel for vekst i næringen. Det er også høyst nødvendig og sikre de resterende tilgjengelige beitearealene i reindriften for å opprettholde en bærekraftig næring.

Reindriftslovutvalget som ble satt ned av NRL og Sametinget leverte sitt forslag til ny reindriftslov høsten 2022. Sametinget overleverte i januar 2023 forslag til ny reindriftslov til Regjeringen. Regjeringen har vedtatt å igangsette et arbeid med revidering av reindriftsloven.

Gjennom å støtte prosjekter og tiltak som styrker tradisjonell kunnskap, vil tilskuddet løfte reindriften som en familiebasert næring. Siden vekstmulighetene er begrenset, er det nødvendig å se på produktutvikling og utviklingen av reinkjøttmarkedet, samt baikedoallu og siidadoallu. Verdiskapningen styrkes gjennom mer videreforedling, matproduksjon og satsning på lokalmat.

Reindrift – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
27030 Reindrift - søkerbasert tilskudd	1 750	1 750	0	0,0 %
Sum	1 750	1 750	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Reindrift:

- Sikre og styrke tradisjonell familiebasert reindrift, samt øke inntjening og senke tapstall til rovvilt.

Prioriteringer – Reindrift:

- Investeringer som bidrar til betydelig grad av nyskaping og utvikling av reindriften.
- Prosjekter og tiltak som styrker tradisjonell kunnskap i familiebasert reindrift.
- Tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentasjon av rein drept av rovvilt.
- Tiltak med mål om å lære/lære bort tradisjonell kunnskap.
- Tiltak som bidrar til økt interesse, innsats og effektivisering av lisens- og kvotejakt på rovdyr.
- Krisetiltak i reindrift ved ekstraordinære forhold.
- Investeringer, tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentering av rein tatt av rovvilt.

Det settes av kr 1 750 000 til formålet i 2024.

Tilleggsnæring i reindrift – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
27040 Tilleggsnæring reindrift - søkerbasert tilskudd	1 500	1 500	0	0,0 %
Sum	1 500	1 500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Tilleggsnæring i reindrift:

- Økt antall foretak og økt inntjening i tiltak som tar utgangspunkt i reindriften.

Prioriteringer – Tilleggsnæring i reindrift:

- Tiltak som gir en betydelig grad av nyskaping og bedriftsutvikling.
- Lønnsomme etableringer med utgangspunkt i reindriften.

Det settes av kr 1 500 000 til formålet i 2024.

7.2.7 Rovvilt

Rovviltpolitikken har stor innflytelse på målsetningen innenfor primærnæringer. Sametinget har som mål at rovdyrforvaltningen er utformet slik at rovdyrbestandene er på et nivå som ikke truer de samiske beitenæringenes bærekraft. Erfaringsbasert og tradisjonell kunnskap om beitenæringene og rovvilt er en del av kunnskapsgrunnlaget for beslutninger i rovdyrpolitikken og -forvaltningen.

Rovvilt skaper utfordringer for beitenæringene, og har ført til økonomiske tap siden erstatningsordningene ikke dekker de reelle tapene. Beitenæringene må i hele beitesesongen planlegge for hvordan de skal forebygge tap av sau til rovdyr.

Rovviltseminar

Det er viktig at de medlemmene som Sametinget oppnevner i de regionale rovviltnemndene har et enhetlig kunnskapsgrunnlag om samiske næringer og rovviltforvaltningens betydning av dette. Det skal derfor arrangeres et rovviltseminar for medlemmene og varamedlemmene i rovviltnemndene.

Det settes av kr 150 000 til formålet i 2024.

7.3 Variert næringsliv

Mål for innsatsområdet:

- Vekst i antall lønnsomme foretak

Kapitlet omfatter variert næringsliv, samisk reiseliv, verdiskaping og entreprenørskap. Disse næringene og nisjene representerer fornybare ressurser som bidrar til positiv nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder. Sametinget vil derfor legge vekt på utviklingsprosesser og -prosjekter for å utløse potensialet i disse næringene.

Entreprenørskap, innovasjoner og nyskaping er viktig for fornyelse og utvikling i det samiske samfunn. Innovasjoner er sentralt for å oppnå økt lønnsomhet og dermed bedre muligheter for etablering av nye arbeidsplasser. Sápmi næringshage er tatt inn i det nasjonale næringshageprogrammet og gjennom sitt nettverk nasjonalt (SIVA) og regionalt (fylkeskommunene, andre næringshager og kunnskapsparke) bidrar de aktivt til nyetableringer og

innovasjoner i næringslivet i samiske områder. Sametinget vil derfor legge til rette for at Sápmi næringshage utvikles og gis rammer for å kunne være et sentralt verktøy for utvikling av bedrifter i våre områder.

Som oppfølging av Meld. St. 37 (2020-2021) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Næringsgrunnlag for levende samiske lokalsamfunn, arbeider Sametinget med å skape flere arbeidsplasser i samiske lokalsamfunn. Næringslivet har behov for et godt rådgivnings- og veiledningsapparat og bevilgningen til Sápmi næringshage sikrer dette tilbudet.

7.3.1 Samletabell – Variert næringsliv

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
27101 Variert næringsliv - søkerbasert tilskudd	4 500	4 500	0	0,0 %
25001 Sápmi næringshage - direkte tilskudd	1 158	1 088	70	6,4 %
25101 Ungt Entreprenørskap - direkte tilskudd	298	280	18	6,4 %
Sum	5 956	5 868	88	1,5 %

7.3.2 Variert næringsliv – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
27101 Variert næringsliv - søkerbasert tilskudd	4 500	4 500	0	0,0 %
Sum	4 500	4 500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Variert næringsliv:

- Vekst i antall foretak nærmer seg 2 % i samiske områder.

Prioriteringer – Variert næringsliv:

- Tiltak som gir en betydelig grad av nyskaping og bedriftsutvikling.
- Tiltak som styrker næringer med potensiale for vekst og høy sysselsetting, for å skape befolkningsvekst/tilflytting.
- Tiltak og prosjekter som styrker virksomheter som er særlig hardt rammet av koronapandemien.

Det settes av kr 4 500 000 til formålet i 2024.

7.3.3 Sápmi næringshage – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Sápmi næringshage tilbyr nettverk, kompetanse og effektiv støtte til næringslivet i sitt virkeområde.

Sápmi næringshage er en del av det nasjonale næringshageprogrammet og har Indre Finnmark som sitt virkeområde. Næringshagen dekker kommunene Nesseby, Tana, Porsanger, Karasjok og Kautokeino. Næringslivet i samiske

områder er preget av mange små bedrifter med et stort potensial for vekst og utvikling. Samarbeid, nettverksbygging, kompetanseheving og et effektivt støtteapparat er viktig for positiv utvikling i næringslivet. Sápmi næringshage ivaretar en slik funksjon.

Det settes av kr 1 158 000 til formålet i 2024.

7.3.4 Ungt Entreprenørskap – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Ungt Entreprenørskap har et spesielt fokus på å utvikle barn og unges kreativitet, skaperglede og tro på seg selv i samiske områder i Troms og Finnmark.

Nyetableringer er avgjørende for vekst og fornying i næringslivet og derigjennom flere arbeidsplasser. For å lykkes med mer entreprenørskap og flere nyetableringer er det nødvendig å starte allerede på grunnskolen og videregående skole. Ungt entreprenørskap arbeider med egne studieopplegg med konkrete arbeids- og prosjektoppgaver som blant annet munner ut i konkurranser. Gjennom tilskuddet vil Ungt Entreprenørskap ha et spesielt fokus på samiske områder.

Det settes av kr 298 000 til formålet i 2024.

7.4 Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat

Kreative næringer omfatter et bredt spekter av virksomheter, der samisk kunst og kulturuttrykk er kjernen i virksomheten. Sametinget definerer kreativ næring som en næring der samiske kulturelementer utgjør hovedelementet i virksomheten. Utfordringene til den samiske kreative næringen er at den består av mange mikrobedrifter med lav lønnsomhet og et potensielt marked som ligger langt fra Nord-Norge. Mulighetene er mange da flere og flere får øynene opp for den samiske kulturen og samisk design. Med den positive utviklingen i næringen er det viktig at Sametinget følger dette opp, slik at utviklingen skjer på de samiske bedriftenes premisser.

Samisk reiseliv defineres som reiseliv der samiske kulturelementer utgjør en sentral del av virksomheten. Samisk reiseliv er viktig for bosetting, sysselsetting og verdiskaping i samiske områder. Samisk reiseliv har lenge vært ett av satsingsområdene til Sametinget. I samisk reiseliv blir den samiske kulturen formidlet til mange besøkende som igjen øker kunnskapen om og forståelsen for samisk kultur.

Det nordnorske mat- og reiselivsprosjektet ble satt i gang i 2019. Det skal løfte satsning på lokal mat og arktisk mat i samarbeid med reiselivsnæringen. Innovasjon Norge har ansvaret for programmet og Sametinget er med i finansieringen. Virksomheter innen reindrift, jordbruk, marine næringer og reiseliv vil bli involvert. Samiske mattradisjoner og samisk kultur vil ha et stort fortrinn i denne satsningen.

Det er stort fokus på reiselivsutviklingen både nasjonalt og regionalt. Satsingen på samisk reiseliv skal basere seg på ekte og troverdige samiske reiselivsprodukter. Sametinget vil at samisk reiseliv utvikler sterke merkevarer med tydelig samisk forankring, der etikk ved kommersialisering av samisk kultur også er del i dette. Sametinget vil arbeide for at reiselivsutviklingen totalt sett styrker samisk språk, kultur og levesett på en positiv og etisk forsvarlig måte. Samene selv må være premissleverandør for den næringspolitiske reiselivsutviklingen som skjer.

Samisk kunst og kultur har de senere år fått et synlig løft, både nasjonalt og internasjonalt. Sist gjennom Veneziabiennalen våren 2022. Kunstnerkollektivet Dáiddadállu i Kautokeino er et annet eksempel på at kreative næringer og kunstnere sammen kan gi store synergier. Samtidig har vi en historie med fornorskning som har bidratt til å stereotypisere samisk reiseliv og i noen sammenhenger og områder bidratt til å hemme formidlingen av vår historie og våre fortellinger. Det igjen kan ha bidratt til å hemme utviklingen av samisk reiseliv. Sametinget ønsker å koble den positive kraften og utviklingen som er innenfor kunst- og kulturfeltet tettere opp mot reiselivet.

Gjennom samisk mat og lokale mattradisjoner kan våre fortellinger forsterkes ytterligere og utgjøre det tredje elementet i en samlet satsing for å styrke næringsgrunnet i samiske områder. Det er en rekke bedrifter som både selger, formidler og foredler samisk mat. Disse er i liten grad koordinert med hensyn på å promotere og distribuere

samisk mat. Sametinget mener det er mulig å utvikle Sápmi til en attraktiv matdestinasjon, og dermed koble samisk reiseliv, kreative næringer og mat tettere sammen.

Mål for innsatsområdet:

- Eksisterende og nye aktører innenfor kreative næringer og samisk reiseliv skaper robuste og lønnsomme bedrifter med basis i samisk kulturuttrykk som gjenspeiler Sápmi sitt mangfold.
- Økt verdiskaping av samisk mat

7.4.1 Samletabell – Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
28602 Samiske reiselivsklynger og innovasjonsnettverk - prosjekt	750	750	0	0,0 %
28603 Samisk mat - prosjekt	750	750	0	0,0 %
27202 Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat - søkerbasert tilskudd	4 000	4 000	0	0,0 %
25201 Dáiddadállu - direkte tilskudd	761	471	290	61,6 %
Sum	6 261	5 971	290	4,9 %

7.4.2 Samiske reiselivsklynger og innovasjonsnettverk – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Styrket nettverk for samisk reiselivsbedrifter.

Prosjektet bygger blant annet på Johtit 1 og 2. Det skal gjennomføres i samarbeid og med veiledning fra reiselivsmiljø og kunnskapsmiljø som UiT Norges arktiske universitet. Nasjonal reiselivsstrategi 2030 og Sametingets næringsmelding, Šattolaš Sápmi, anbefaler satsing på klynger og evalueringen av Johtit viser at samiske klynger er et behov i reiselivet.

Formålet med prosjektet er å styrke nettverksbygging for samisk reiseliv som bidrar til faglig styrking og økt omsetning for reiselivsbedriftene. Dette gjennom aktiviteter knyttet til produktutvikling, digital kompetanse og merkevarebygging for å øke markedstilgangen for samisk reiseliv. Prosjektet samiske klynger skal søke en tettere kobling mot kreativ næring, som er anbefalt i eksterne evalueringer av samisk reiseliv. Det skal være fokus på profesjonalisering av næringa der formidling av samisk kultur på en etisk og kvalitativ god måte står sentralt. Prosjektet vil være et 3-årig prosjekt.

Sametinget har i 2023 igangsatt et arbeid med en egen helhetlig strategi for samisk reiseliv. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget, Sápmi næringshage, Innovasjon Norge, Nordnorsk reiseliv, UiT, Nord Universitet og næringen. Strategien vil ventelig være ferdig første halvår 2024 og danne grunnlag for framtidige mål, strategier og prioriteringer.

Det settes av kr 750 000 til formålet i 2024.

7.4.3 Samisk mat – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Bedrifter tar i bruk og synliggjør samiske mattradisjoner.

Samisk mat er et 3-årig prosjekt. Prosjektet bygger blant annet på evaluering av tidligere prosjekter som Maistu, Faamoe Lokalmat (2021) og nyere markedsanalyser av lokale og samiske mat-tradisjoner. Prosjektet skal gjennomføres i samarbeid og med veiledning fra reiselivsmiljø og kunnskapsmiljø som UiT Norges arktiske universitet.

Målsetningen for prosjektet er at bedrifter tar i bruk og synliggjør samiske mattradisjoner, som også bidrar til økt omsetning slik at de kan bidra til helårsnæring med fulltids sysselsetting. Delmål for samisk mat er å synliggjøre sjøsamiske mattradisjoner og å bidra til robuste klynger som bygger opp solide merkevarer som gir økt faglig kvalitet og omsetning. Aktiviteter i prosjektet knyttes til produktutvikling, digital kompetanse og merkevarebygging, tettere kobling mellom samisk mat og kreativ næring. Det skal være fokus på profesjonalisering av næringa der formidling av samisk kultur på en etisk og kvalitativ god måte står sentralt.

Det settes av kr 750 000 til formålet i 2024.

7.4.4 Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
27202 Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat - søkerbasert tilskudd	4 000	4 000	0	0,0 %
Sum	4 000	4 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat:

- Koble, styrke og samordne samisk reiseliv, kreative næringer og samiske matprodusenter/-leverandører

Prioriteringer – Samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat:

- Prosjekter/tiltak som gir nye og innovative produkter og tjenester med basis i samisk kulturuttrykk
- Prosjekter og tiltak som bidrar til at produkter og tjenester fra disse sektorene når nye og større markeder.
- Prosjekter og tiltak som formidler og fremstiller samisk kultur og historie på en innovativ måte
- Investeringer som styrker inntjeningen og er nødvendig for å skape større lønnsomhet for bransjene samisk reiseliv, kreative næringer og samisk mat.
- Prosjekter og tiltak som legger til rette for å koble aktører i de nevnte bransjene og som kobler dem opp mot FoU- og utviklingsmiljø, herunder nettverksbygging, kompetanseheving og markedsutvikling.

Det settes av kr 4 000 000 til formålet i 2024.

7.4.5 Dáiddadállu – direkte tilskudd

Mål med direktetilskuddet:

- Dáiddadállu jobber med å løfte kollektivets medlemmers kunstneriske formidling nasjonalt og internasjonalt.

Dáiddadállu er et samisk kunstnerkollektiv lokalisert i Kautokeino. I dag består kollektivet av 21 kunstnere innenfor forskjellige sjangre som blant annet film, dans, visuell kunst, og litteratur. Samiske kunstproduksjoner av høy kvalitet er etterspurt av både internasjonale og nasjonale aktører. Dáiddadállu er en aktør i internasjonal klasse med nettverk

over hele verden. Inntektene til Dáiddadállu er uforutsigbar og usikker. Driftsgrunnlaget har negativ effekt på bemanningsgrunnlaget og arbeidsmiljø. Sametinget ønsker å sikre ressurser og tilrettelegge for økt omsetning og inntjeningsmuligheter. Tilskuddet til Dáiddadállu økes derfor med kr 250 000 for 2024 i tillegg til lønns- og prisstigning.

Det settes av kr 761 000 til formålet i 2024.

7.5 Duodji

Mål for innsatsområdet:

- Flere duodjiutøvere som driver med duodji som næring.

Sametinget ønsker å utvikle duodji som en framtidrettet og attraktiv næring. Økt omsetning av egenprodusert duodji for et større marked står sentralt i Sametingets satsing. Med dette menes at duodjinæringen er i stand til å tilpasse seg endringer og utfordringer i næringen, og at profesjonaliteten, inntjeningen og lønnsomheten i næringen økes.

Næringsavtalen for duodji er Sametingets viktigste redskap for utvikling av denne næringen. Næringsavtalen inneholder blant annet ordning for driftstilskudd til duodjiutøvere, investerings- og utviklingstilskudd, etablerertilskudd, velferdsordninger, salgsfremmende tiltak og tilskudd til organisasjoner.

7.5.1 Samletabell – Duodji

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
25301 Tilskudd til Duodjeinstituhitta - direkte tilskudd	6 138	5 769	369	6,4 %
25401 Opplæringskontoret for reindrift og duodji - direkte tilskudd	1 984	1 865	119	6,4 %
Næringsavtale for duodji	7 200	7 100	100	1,4 %
Sum	15 322	14 734	588	4,0 %

7.5.2 Duodjeinstituhitta – direkte tilskudd

Mål for tilskuddet:

- Duodjeinstituhitta utvikler og bistår duodjibedrifter med produksjonsveiledning og produktutvikling, samt med nettverksbygging.

Duodjeinstituhitta er en sentral aktør innen duodji og har som oppgave å utvikle og bistå med fagkompetanse innen duodji, yte bistand til produktutvikling og produksjonsveiledning, initiere til deltakelse i forsøks- og utviklingsarbeid. Veilederstillingene inngår i tilskuddet.

Det settes av kr 6 138 000 til formålet i 2024.

7.5.3 Utvikling og rekruttering i duodjinæringen – direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji

Mål for tilskuddet:

- Opplæringskontoret i reindrift og duodji utdanner ungdom til dyktige fagarbeidere, og videreutdanner reindrift- og duodjiutøvere.

Opplæringskontoret har som formål å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere, og videreutdanne reindrift- og duodjiutøvere med sikte på å ta fagbrev etter fagopplæringsloven. Opplæringskontoret arbeider aktivt for å rekruttere lærlinger i reindrift og duodji, og motivere reindriffs- og duodjiutøvere til å ta imot lærlinger. Kontoret medvirker til å øke fagenes kompetanse og renommé. Sametingets tilskudd skal gå til lærlingeordningen i duodji og kontorets arbeid innenfor duodji.

Det settes av kr 1 984 000 til formålet i 2024.

7.5.4 Næringsavtale for duodji

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
28001 Driftstilskudd - søkerbasert tilskudd	2 800	2 800	0	0,0 %
28002 Inv.- og utviklingstiltak, HMS og etableringstilskudd - søkerbasert tilskudd	800	1 200	-400	-33,3 %
28003 Duodjistipend - søkerbasert tilskudd	190	210	-20	-9,5 %
28004 Velferdsordninger - søkerbasert tilskudd	120	50	70	140,0 %
28005 Kompetanse, opplæring, kurs - søkerbasert tilskudd	250	110	140	127,3 %
28006 Markedstilpasning (inkluderer Bodø 2024) - søkerbasert tilskudd	600	500	100	20,0 %
28030 Duojáriid Ealáhus Searvi - direkte tilskudd	630	630	0	0,0 %
28031 Sámiid Duodji - direkte tilskudd	1 310	1 310	0	0,0 %
28008 Duodjiverksted - søkerbasert tilskudd	100	190	-90	-47,4 %
28042 Bistand til bedrifts- og forretningsutvikling	400	0	400	-
28040 Fag- og økonomisk utvalg - prosjekt	0	100	-100	-100,0 %
Sum	7 200	7 100	100	1,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Driftstilskudd:

- Øke omsetningen av egenprodusert tradisjonell duodji.

Prioriteringer – Driftstilskudd:

- Duodjiutøvere der minst 50% av egen inntekt kommer fra salg av egenproduserte tradisjonell duodji.
- Duodjiutøveren skal være registrert i Merverdiavgiftregisteret og ha en omsetning av duodji på minst kr 50 000 (brutto).

Det settes av kr 2 800 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen – Investeringer, utviklingstiltak, konsulentbistand og etablerertilskudd:

- Duodjibedriftenes profesjonalitet og inntjening økes.

Prioriteringer – Investeringer, utviklingstiltak, konsulentbistand og etablerertilskudd:

- Bedrifter som har bedriftsutvikling i fokus.

Det settes av kr 800 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen – Duodjistipend:

- Flere med formell kompetanse innenfor duodji.

Prioriteringer – Duodjistipend:

- Elever som på heltid tar Vg1 Design og håndverk eller Vg2 Design og duodji.
- Studenter fra Norge som på heltid tar duodji ved Samernas utbidningscentrum eller duodji på bachelor- og masternivå.

Det settes av kr 190 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen – Velferdsordninger:

- Gode velferdsordninger for duodjiutøvere.

Prioriteringer – Velferdsordninger:

- Foreldrepenger.
- Sykepengeordning.

Det settes av kr 120 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen- Kompetanse, opplæring og kurs:

- Duodjibedriftenes og duodjiutøvernes profesjonalitet og kompetanse økes.

Prioriteringer – Kompetanse, opplæring og kurs:

- Duodjivirksomheter som driver med duodji som næring og har som formål å øke egen inntjening.

Det settes av kr 250 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen – Markedstilpasning / Markedsføring:

- Duodjibedriftenes profesjonalitet og inntjening økes.

Prioriteringer – Markedstilpasning / Markedsføring:

- Rekruttering og salgsfremmende tiltak.

Det settes av kr 600 000 til formålet i 2024.

Mål for tilskuddsordningen – Duodjiverksted:

- Tilrettelegge for felles duodjiverksteder.

Prioriteringer – Duodjiverksted:

- Duodjiverksteder med felles duodjiaktiviteter.

Det settes av kr 100 000 til formålet i 2024.

Bistand til bedrifts- og forretningsutvikling – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Økt lønnsomhet hos Duodjibedrifter

Det skal gjennomføres et prosjekt der duodjibedrifter som har ambisjoner om å utvikle sine bedrifter skal få tilbud om bistand til bedrifts og forretningsutvikling.

7.6 Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)

Følgende virkeområde gjelder for Sametingets tilskudd til næringsutvikling:

5430	Kautokeino, hele kommunen	5438	Lebesby, følgende grunnkretser: 0103 Dyfjord 0104 Kifjord/Normanset/Mårøyfj. 0105 Torskefjord/Bekkarfjord 0106 Lebesby 0107 Ifjord 0108 Friarfjord/Adamsfjord 0109 Laksefjordbotn/Kunes 0110 Veidnesklubben/Godviknes 0111 Vadasbaksæibos 0112 Gappatvarri 0113 Eretoaivit 0114 Vuonjalráššá
5403	Alta, følgende grunnkretser: 0101 Stjernøy 0102 Seiland 0103 Lille Lerresfjord 0104 Store Lerresfjord 0105 Komagfjord 0106 Korsfjord 0107 Nyvoll 0108 Storekorsnes 0110 Kongshus 0201 Isnestofthen 0202 Tappeluft/Riverbukt 0203 Langfjordbotn 0204 Talvik 0205 Vasbotnelv	5439	Gamvik, hele kommunen
5432	Loppa, hele kommunen	5441	Tana, hele kommunen
2017	Tidligere Kvalsund kommune	5442	Nesseby, hele kommunen
5434	Måsøy, følgende grunnkretser: 0119 Snefjorden 0120 Litlefjord 0121 Slåtten 0122 Gunnarnes 0123 Tufjord 0124 Ingøy	5444	Sør-Varanger, følgende grunnkretser: 0101 Bugøynes 0102 Bugøyfjord 0103 Spurvnes/Skogerøya 0104 Neiden 0402 Jakobsnes 0403 Ropelv 0404 Jarfjord 0405 Grense Jakobselv 0503 Svanvik 0504 Melkefoss/Skrotnes 0505 Øvre Pasvik
5435	Nordkapp, følgende grunnkretser: 0101 Skarsvåg 0102 Kamøyvær 0113 Vestersida-Botnområdet 0114 Nordvågnesområdet 0115 Kjelvik-Helnesområdet 0117 Skuotanjargga 0118 Mannskarvik-Repvåg 0119 Sværholtholvøya 0200 Gjesvær 0201 Gjesvær 0202 Knivskjellodden 0203 Tufjorden 0204 Magerøystua 0205 Finnvik 0206 Vannfjordnæringen Bygda Sarnes	5401	Tromsø, følgende grunnkretser: 3301 Jøvik 3302 Olderbakken 3303 Lakselvbukt 3304 Lakselvdalen 3305 Sjøvassbotn 3306 Stordal 3307 Sjursnes 3308 Reiervik 3309 Breivika 3310 Ullsfjordmoane
5436	Porsanger, hele kommunen	1913	Tidligere Skånland kommune
5437	Karasjok, hele kommunen	5412	Gratangen, hele kommunen
		5415	Lavangen, hele kommunen

5417	Salangen, hele kommunen
5419	Sørreisa, følgende grunnkretser:
0101	Gumpedal
0102	Øvre Bakkejord
0103	Skøelvdal
0104	Smørsgård
0201	Storlia/Rabbås
0207	Reinelv
0208	Andsvatn
5422	Balsfjord, hele kommunen
5423	Karlsøy, hele kommunen
5424	Lyngen, hele kommunen
5425	Storfjord, hele kommunen
5426	Kåfjord, hele kommunen
5427	Skjervøy, hele kommunen
5428	Nordreisa, hele kommunen
5429	Kvænangen, hele kommunen
1805	Narvik, følgende grunnkretser:
0102	Herjangen
0109	Vassdal
0110	Elvegården
0111	Kvandal
1875	Hamarøy, følgende grunnkretser:
0116	Innhavet
0117	Veggfjell
0118	Sagvatnan
0119	Grensefjellene
1850	Tidligere Tysfjord kommune
1853	Evenes, følgende grunnkretser:
0109	Evenesmark
0110	Myrnes
0111	Osmark
0114	Lenvik/Lenvikmark
0117	Veggen

Midler til næringsutvikling kan i tillegg til det geografiske virkeområdet ytes til:

- Duodji i hele landet
- Reindrifft og tilleggsnæringer til reindrifft i samiske områder
- Kreative næringer der samiske kulturelementer utgjør en sentral del av virksomheten i sørsamisk, pitesamisk og lulesamisk område

- Reiseliv der samiske kulturelementer utgjør en sentral del av virksomheten i sørsamisk, pitesamisk og lulesamisk område

8 Kultur

Samfunns mål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet.

Sametingets hovedoppgave i kulturpolitikken er å legge til rette for utvikling av et mangfold av samiske kunst- og kulturaktiviteter.

Ved bruk av Sametingets ulike virkemidler og i dialog og samarbeid med aktører på kulturfeltet, arbeider Sametinget for gode rammevilkår for samiske kunstnere, for samiske kulturinstitusjoners videreutvikling, for samisk litteratur, samisk idrett, og andre saksområder innen kultursektoren.

Et bredt tilfang av profesjonelle samiske kunstnere, robuste kulturinstitusjoner og organisasjoner, kulturarbeidere og andre aktører med handlingsrom for aktivitet, og en bevissthet om viktigheten av bevaring og videreføring av samisk materiell og immateriell kulturarv, er blant faktorene som vil bidra til å nå målet om et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet også i framtiden.

Sametinget skal være en av de viktigste premissgiverne for utviklingen av samisk kunst og kultur. Nasjonale, regionale og lokale myndigheter har imidlertid også ansvar for at samisk kunst og kultur har de samme utviklingsmulighetene som øvrig kunst- og kulturliv i Norge.

Samisk kunst og kultur har over lang tid vist seg å ha internasjonal gjennomslagskraft, og har de siste årene hatt en sterk utvikling på ulike internasjonale arenaer. Sametinget vil støtte opp om den økte interessen både nasjonalt og internasjonalt for samisk kunst og kultur, og det legges til rette for at det prioriteres i dette budsjettet. Sametinget er også opptatt av den samiske kunstens og samiske kunstneres rolle i samtiden og i vår nære historie, og ønsker å tilrettelegge for sammenhenger mellom dette og den nasjonale og internasjonale nettverksbyggingen.

Sametingets plenum fastslo i juni 2021 under sak *Eierskap til samisk immateriell kulturarv* at det er samene selv som eier vår immaterielle kulturarv. Videre at prosessene med å utrede modeller og tiltak for å bygge strukturer og metoder for eierskapet må fortsette. Prosessene må inkludere hele Sápmi og Samisk Parlamentarisk råd (SPR) må være sentrale i arbeidet. SPR har i sin handlingsplan vedtatt å følge opp arbeidet med samisk kulturarv på tvers av grensene.

Sametinget har et godt samarbeid med kunstnerorganisasjonene. Den 4-årige samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd, med årlig forhandling om en kunstneravtale, er et sentralt verktøy. Avtalen er etablert for å styrke samarbeidet med kunstnerne om prioriteringer for å utvikle samisk kunst.

Sametinget er opptatt av å skape faglig sterke samiske institusjoner gjennom dialog og gode økonomiske rammevilkår. Sametingets rammebetingelser og virkemidler gir de samiske institusjonene rom for utvikling og nytenking for å bli gode arenaer for utvikling av samisk kunst og kultur.

Sametinget har de siste årene hatt fokus på samisk litteratur og lagt om mye av ordningene til produksjon og formidling av litteratur. Samtidig er det satt av midler til lesekampanjer og nye formidlingsstillinger i sørsamisk og lulesamisk område som er operative fra 2021. Alt i alt vil det gi flere samiske bøker som blir formidlet til flere lesere.

Manglende eller utilstrekkelig statistikk og annen grunnlagsdokumentasjon er generelt en utfordring for det samiske samfunn og for Sametinget. Det er behov for mer tallgrunnlag, og mer systematisk oversikt over situasjonsbeskrivelser, strømninger, trender og utfordringer innen det samiske kunst- og kulturfeltet, som grunnlag for problemløsning og målretting av strategier og tiltak.

8.1 Innsatsområder – Kultur

Sametingets innsatsområder innenfor kultur:

- Tilrettelegging, samarbeid og premisser for utvikling av samisk kunst og kultur.
- Gode rammevilkår for samiske kunstnere.
- Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur.
- Samisk litteratur.
- Samiske medier.
- Samisk idrett.

8.1.1 Virkemidler innsatsområder – Kultur

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Gode rammevilkår for samiske kunstnere	17 197	16 398	799	4,9 %
Samiske kulturinstitusjoner	144 104	122 827	21 277	17,3 %
Samisk litteratur	19 671	18 903	768	4,1 %
Samiske medier	5 723	5 379	344	6,4 %
Samisk idrett	4 983	3 561	1 422	39,9 %
Sum	191 678	167 068	24 610	14,7 %

8.2 Tilrettelegging, samarbeid og premisser for utvikling av samisk kunst og kultur

Mål for innsatsområdet:

- Økt synliggjøring av og kunnskap om samisk kunst og kultur.

Det er stor oppmerksomhet om samisk kunst og samiske kunstnere, både i Sápmi og internasjonalt. Sametinget skal være en viktig premissleverandør for utvikling av samisk kunst. Det er viktig å få på plass gode rammebetingelser og gode økonomiske ordninger. Samarbeid med andre offentlige aktører innen kultursektoren er en viktig strategi for å nå målet.

Gode rammebetingelser oppnås også gjennom dialog og samarbeid med aktuelle aktører innen kultursektoren. Sametinget har i dag administrative kontaktmøter med flere relevante aktører, som Kulturdepartementet, Kulturdirektoratet, Kulturtanken, enkelte fylkeskommuner med flere. Dette er et samarbeid som gir gevinst for alle parter.

8.3 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kunstnere har gode muligheter til kunstnerisk utvikling.

Et mangfold av samiske kunst- og kulturuttrykk er viktig. Samtidig er det like viktig at kunst bidrar til å utfordre og utvikle samisk kultur og samfunn. Samiske kunstnere har vært med på å skape debatt om viktige samfunnsspørsmål i

det samiske samfunn, og bidratt til å synliggjøre dette også utenfor det samiske samfunnet. Samiske kunstnere trenger gode rammer for å skape og utøve sin kunst. Sametingets viktigste verktøy i denne sammenheng er våre økonomiske virkemidler, men også påvirkningsmuligheten vi har gjennom konsultasjoner, dialog, kontakt og samarbeid med andre offentlige myndigheter.

Sametinget ser det som naturlig i politikkkutformingene å ha en aktiv dialog med samiske kunstnerorganisasjoner om politikk- og strategiutvikling. Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd danner grunnlaget for dette. Den årlige kunstneravtalen mellom partene er det viktigste verktøyet for å nå dette målet, og er blitt både en viktig strategisk arena og et virkemiddel for gjennomføring av kunst- og kulturpolitikken.

8.3.1 Samletabell – Gode rammevilkår for samiske kunstnere

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
33001 Samisk kunstneravtale – avtale	10 891	10 092	799	7,9 %
32001 Joik og samisk musikk - søkerbasert tilskudd	2 500	2 500	0	0,0 %
32101 Kulturtiltak - søkerbasert tilskudd	3 806	3 806	0	0,0 %
Sum	17 197	16 398	799	4,9 %

8.3.2 Samisk kunstneravtale

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
33001 Samisk kunstneravtale – direkte tilskudd til Samisk kunstnerråd	10 891	10 092	799	7,9 %
Sum	10 891	10 092	799	7,9 %

Målsetning med kunstneravtalen:

- De samiske kunstnerorganisasjonene og de samiske kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet.

Samarbeidsavtalen mellom Sámi Dáiddárráđđi / Samisk kunstnerråd (SDR) og Sametinget inneholder målsettinger for samisk kunstpolitikk og retningslinjer for hvordan forhandlinger om en samisk kunstneravtale skal foregå mellom partene. Denne kunstneravtalen omfatter økonomisk ramme for ordninger partene er enige om.

Partene har gjennomført forhandlinger om en kunstneravtale, og ble i juni 2023 enige om en økonomisk ramme for 2024 på kr. 10 891 000. Samisk kunstneravtale ble godkjent av Sametingets plenum i september 2023. Den betales ut som direkte tilskudd til SDR.

Samisk kunstneravtale – fordeling

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Driftsstøtte til Samisk kunstnerråd (SDR) og syv kunstnerorganisasjoner	5 779	5 379	400	7,4 %
Stipend til samiske kunstnere	4 065	3 715	350	9,4 %
Dáiddafoanda	947	947	0	0,0 %
Visningsvederlag	100	51	49	96,1 %
Sum	10 891	10 092	799	7,9 %

Det settes av kr 10 891 000 til formålet i 2024.

8.3.3 Joik og samisk musikk – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
32001 Joik og samisk musikk - søkerbasert tilskudd	2 500	2 500	0	0,0 %
Sum	2 500	2 500	0	0,0 %

Samisk musikk opplever økende popularitet etter eksponering på flere arenaer og plattformer. Management oppleves som et manglende mellomledd i verdikjeden for joik og samisk musikk. Det kan gjøre det vanskelig for musikere og artister å få formidlet samisk musikk på relevante arenaer. Med et management vil artisten kunne konsentrere seg om sin kunstneriske produksjon, og i større grad overlate markedsføring, promotering til et profesjonelt management. Sametingets mål er at artist og management sammen kan øke sjansen for at samisk musikk og samiske artister kan nå ut til et større marked, både nasjonalt og internasjonalt.

Sametinget har fokus på produksjon og formidling av samisk musikk og joik, og vil nå også legge til rette for et fungerende management av samiske musikere og artister.

Mål for tilskuddsordningen – Joik og samisk musikk:

- Samiske musikere og artister har gode vilkår for å utvikle og markedsføre samisk musikk.

Prioriteringer – Joik og samisk musikk:

- Joik og samisk musikkproduksjon for ulike plattformer.
- Management og utvikling av samiske musikere og artister, herunder promotering, markedsføring, og internasjonalisering.
- Musikkvideo, turnestøtte til samiske musikere og artister.

Det settes av kr 2 500 000 til formålet i 2024.

8.3.4 Kulturtiltak – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
32101 Kulturtiltak - søkerbasert tilskudd	3 806	3 806	0	0,0 %
Sum	3 806	3 806	0	0,0 %

Det er stor oppmerksomhet om samisk kunst og samiske kunstnere, både i Sápmi og internasjonalt. Sametinget skal være en viktig premissleverandør for utvikling av samisk kunst. Et mangfoldig samisk kulturliv bidrar til levende lokalsamfunn ved at det skaper aktivitet, tilhørighet, trivsel og identitet. Retten til å bevare, utøve, oppleve og utvikle vårt samiske kunst- og kulturliv er en verdi som ligger til grunn for Sametingets kulturpolitikk. For Sametinget er det viktig at den samiske befolkningen skal ha like muligheter som den øvrige befolkningen til å delta i kulturlivet. Samtidig er det like viktig at kunst bidrar til å utfordre og utvikle samisk kultur og samfunn. Samiske kunstnere har vært med på å skape debatt om viktige samfunnsspørsmål i det samiske samfunn, og bidratt til å synliggjøre dette også utenfor det samiske samfunnet. Samiske kunstnere må derfor ha gode rammer for å skape og utøve sin kunst.

Bodø er utnevnt til å være europeisk kulturhovedstad i 2024. Dette blir en stor og viktig begivenhet, der det er viktig å oppnå allsamisk deltakelse. I den forbindelse ønsker Sametinget å prioritere kunstneriske prosjekter som har relevans til Bodø2024.

Sannhets- og forsoningskommisjonen avleverte sin rapport 1. juni 2023. Kulturfeltet har behov for å møtes og drøfte hvordan feltet kan følge opp rapporten. Det vil være behov for en prioritering under denne tilskuddsordningen, der det kan søkes om tilskudd til møteplasser og arena for å drøfte innholdet i rapporten.

Mål for tilskuddsordningen – Kulturtiltak:

- Gode rammevilkår for samiske kunstproduksjoner og kulturopplevelser.

Prioriteringer – Kulturtiltak:

- Kulturarrangement med fokus på samisk kunst, kultur og samfunnsdebatt.
- Prosjekter og produksjoner med kulturell og kunstneriske uttrykk.
- Kunstneriske og kulturelle tiltak med barn og unge.
- Formidling på digitale plattformer.
- Prosjekter som ivaretar tradisjonell kunnskap og immateriell kulturarv.
- Prosjekter som bidrar til internasjonalisering av samisk kunst og kultur.
- Prosjekter og tiltak som har relevans til Bodø2024 og som planlegges gjennomført i 2024
- Tilskudd til møteplasser og arenaer som skal drøfte innholdet i rapporten til Sannhets- og forsoningskommisjonen.

Det settes av kr 3 806 000 til formålet i 2024.

8.4 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Mål for innsatsområdet:

- Samiske institusjoner som forvalter, formidler og utvikler samisk kunst, kultur, kulturarv og historie.

Samiske kultur- og kulturformidlingsinstitusjoner er viktige arenaer når samisk kunst, kultur og kulturarv ivaretas, utvikles og presenteres for allmennheten på ulike måter. De samiske kulturinstitusjonene og festivalene er sentrale i utviklingen av det samiske samfunn. Institusjonene er en del av pilarene i samfunnsorganisasjonen. Det er viktig at ressursene utnyttes effektivt og at arbeidet som utføres er av høy kvalitet.

Samiske kulturinstitusjoner må være likestilte med sammenlignbare norske institusjoner, herunder at de har økonomiske rammer og bygg/lokaler til å kunne forvalte, formidle, forske og drive utvikling. Slik er det ikke i dag.

Samiske kulturinstitusjoner er avgjørende for å fremme og utvikle samisk kunst og kultur. Det er kritisk at disse institusjonene forvaltes og utvikles på en best mulig måte. Gode strukturer og rutiner for økonomi, personal og annen oppfølging er viktige. Styrets og daglig leders/direktørens rolle og ansvar er helt essensielle i dette arbeidet. Sametinget vil derfor sette fokus på dette i 2023 og i 2024 og løfte bevisstheten og kompetansen på dette feltet blant våre institusjoner.

Sametinget vil også i 2024 arbeide for at prioriterte byggeprosjekter blir realiserte.

8.4.1 Samletabell – Samiske kulturinstitusjoner

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
33903 Institusjonsutvikling - kompetanseheving - prosjekt	500	500	0	0,0 %
31001 Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 - direkte tilskudd	551	518	33	6,4 %
30001 Internasjonalt Samisk Filminstitutt - direkte tilskudd	2 075	1 950	125	6,4 %
30101 Sámi Dáiddaguovddáš - direkte tilskudd	5 878	5 524	354	6,4 %
Festivaler – direkte tilskudd	8 050	7 095	955	13,5 %
Teatre – direkte tilskudd	41 328	28 880	12 448	43,1 %
Museer – direkte tilskudd	74 274	68 923	5 351	7,8 %
Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner – direkte tilskudd	9 448	7 937	1 511	19,0 %
32201 Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd	2 000	1 500	500	33,3 %
Sum	144 104	122 827	21 277	17,3 %

8.4.2 Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
31001 Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 - direkte tilskudd	551	518	33	6,4 %
Sum	551	518	33	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen:

- Bodø2024 har en tydelig samisk profil og et samisk innhold som gjør samisk språk, kunst og kultur kjent i Bodø, Nordland, Norge og Europa.

Bodø er tildelt Europeisk kulturhovedstad i 2024 og det er etablert en organisasjon, Bodø2024. I søknaden for å bli tildelt kulturhovedstad var det samiske et viktig element og innhold. Sametinget og Bodø2024 har etablert et samarbeid for å utvikle en samisk profil, et samisk innhold og et tydelig samisk preg over Bodø i 2024.

Sametinget bidrar til at Bodø2024 har en egen koordinator for en samisk satsing. Sametinget vil bruke erfaringene fra Tråante 2017 til å skape Bodø2024 som en stor samisk begivenhet.

Sametinget vil gjennom ordningen kulturtiltak prioritere prosjekter som markerer og bygger opp under Bodø som europeisk kulturhovedstad i 2024. Det samme vil Sametinget gjøre overfor kulturinstitusjoner som mottar direktetilskudd, hvor vi gjennom tilsagnsbrev tydeliggjør en oppfordring om at arrangement/produksjoner/utstillinger etc. planlegges lagt til Bodø2024.

Det settes av kr 551 000 til formålet i 2024.

8.4.3 Internasjonalt Samisk Filminstitutt – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitutt:

- Internasjonalt Samisk filminstitutt utvikler og fremmer samisk film.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) ble etablert i 2007 og i 2014 ble instituttet anerkjent som et internasjonalt samisk filminstitutt. Instituttet skal styrke samisk filmproduksjon og løfte både kompetansen og de økonomiske mulighetene for samisk filmproduksjon. I tillegg skal ISFI utvikle og styrke samarbeidet mellom urfolks filmselskaper internasjonalt.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt har gjennomført dubbing av flere langfilmer for barn og unge, (blant annet «Folk og røvere i Kardemomme by»). De gir også søkerbaserte tilskudd til utvikling og produksjon av samisk film i alle sjangre, samt andre filmtiltak, og jobber aktivt med tilrettelegging av samisk film lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt med tiltak på flere nivåer, fra rekruttering til samarbeid med internasjonale aktører.

Arctic International Film Fund ble etablert i 2018 av Internasjonalt Samisk Filminstitutt, Canada Media Fund, Nunavut Film Corporation i Canada, Sundance Institute i USA, Film Greenland i Grønland og Sakha Film i Russland. Fondet har som mål å øke internasjonal kunstnerisk og kultursamarbeid med andre sirkumpolare urfolk. Fondet er etablert under ISFI.

Det settes av kr 2 075 000 til formålet i 2024.

8.4.4 Sámi Dáiddaguovddáš – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – Sámi Dáiddaguovddáš:

- Sámi Dáiddaguovddáš formidler kunst til et bredt nasjonalt og internasjonalt publikum.

Stiftelsen Sámi Dáiddaguovddáš ble etablert i 1986 og skal være det ledende internasjonale senteret for samiske samtidskunstnere. Senterets formål er å være en betydningsfull visningsarena med hovedfokus på internasjonal samisk samtidskunst med lokal forankring i Sápmi, samtidig som den skal være en viktig møteplass for alle kunstnere og kunstinteresserte. Visjonen er å være en viktig, aktuell møteplass midt i Sápmi, og samtidig være en viktig kulturbærer og kulturformidler både innenfor og utenfor de samiske samfunn. Institusjonen har som mål å støtte, formidle og synliggjøre samisk samtidskunst i Europa, til urfolksområder og til de største kunstarenaer i verden. Et viktig formål er å formidle og skape interesse og forståelse for samtidskunstens uttrykk og samtidig gi rom for nye og eksperimentelle kunstneriske praksiser og virke for kunstnerisk ytringsfrihet. Sámi Dáiddaguovddáš arbeider for å utvikle og utvide den samiske samtidskunstens møte med publikum på en rekke steder og ulike arenaer i landet.

Det settes av kr 5 878 000 til formålet i 2024.

8.4.5 Festivaler – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30201 Riddu Riđđu Festivála	1 609	1 512	97	6,4 %
30202 Samisk påskefestival i Kautokeino	1 806	1 697	109	6,4 %
30203 Márkomeannu	1 374	1 291	83	6,4 %
30204 Kárášjoga festiválat / Festivaler Karasjok	996	936	60	6,4 %
30205 Raasten Rastah	598	562	36	6,4 %
30207 Samisk uke i Tromsø - Stiftelsen Midnight Sun Marathon	233	219	14	6,4 %
30208 Samisk musikkfestuke i Alta - Audioland AS	486	175	311	177,7 %
30209 Beskán Luossa Rock	350	141	209	148,2 %
30210 Tjaktjen Tjåanghkoie - Saemien Sijte	598	562	36	6,4 %
Sum	8 050	7 095	955	13,5 %

Mål for tilskuddsordningen – Festivaler:

- Festivaler som synliggjør, formidler og utvikler samisk kunst og kultur.

Samiske festivaler er mangfoldige og viser en stor bredde i presentasjon og formidling av kunst og kultur. De er samtidig viktige arenaer for utvikling, nyskaping og profilering spesielt av samisk musikk og joik, men også samisk kunst og kultur for øvrig. Sametinget øker støtten til Beaskan Luossa rock for å sikre festivalen utviklingsmuligheter som en formidlingsarena for samiske kunstnere og musikere.

Samisk musikkfestuke i Alta er et viktig arrangement for å synliggjøre, profilere og utvikle samisk musikk og joik. De får i 2024 et løft for å sikres videre utviklingsmuligheter.

Det settes av kr 8 050 000 til formålet i 2024.

8.4.6 Teatre – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30301 Beavváš Sámi Našunálateáhter a)	38 052	25 801	12 251	47,5 %
30302 Áarjelhsaemien Teatere	2 684	2 523	161	6,4 %
30303 Sámi mánaidteáhter - Tana kommune	592	556	36	6,5 %
Sum	41 328	28 880	12 448	43,1 %

a) Tilskuddet til Beavváš Sámi Našunálateáhter økes med kr 8 300 000 for å dekke økte husleiekostnader, kr 1 800 000 for å dekke avdrag og rente på lån til innkjøp av inventar og utstyr og kr 500 000 i forbindelse med opptrappingsplan.

Mål for tilskuddsordningen – Teater:

- De etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere samisk scenekunst på høyt nivå og kan turnere med scenekunst som gir kulturopplevelser og synliggjør samiske språk.

For Sametinget er det viktig at samiske teatre har rammer til å fremføre og formidle samisk kunst på et høyt nivå og til et stort publikum.

Samfunns målet i forbindelse med byggeprosjektet er at Sámi Našunálateáhter Beavváš skal styrke samisk identitet, språk og kultur ved å bevare og utvikle den samiske forteller- og scenekunsten. Som ledd i arbeidet med realisering av nytt bygg, har Sametinget trappet opp driftstilskuddet til teateret, så også for 2024 med kr 500 000 for å bygge opp teaterets kapasitet og kompetanse, med spesiell vekt på rekruttering. Det forutsettes at teateret legger fram en strategi for rekruttering.

Byggingen av nytt teaterbygg ble startet i mai 2022 og med forventet ferdigstillelse sommeren 2024. I den forbindelse øker husleien og det er for 2024 satt av kr 8,3 millioner til økt husleie. Husleie begynner å løpe fra 01.05.2024. Totalt er husleien estimert til kr 17,7 millioner kroner i året (2023 kroner). Sametinget forventer at Stortinget vil kompensere for den økte husleien, i tråd med avtalen mellom Sametinget og Stortinget.

Det er også viktig å sikre teateret oppdatert og framtidsrettet brukerutstyr og andre tekniske løsninger. I 2023 bestilte Statsbygg teknisk utstyr/brukerutstyr som skal være på plass og tilgjengelig for teateret ved oppstart og innflytting sommeren 2024. Mye av det teater-tekniske utstyret med en total kostnad på nærmere 40 millioner dekkes av selve byggeprosjektet. Teateret, og dermed Sametinget, må selv finansiere en del av brukerutstyret. Dette er estimert til kr 15 millioner. Fordelt over 10 år, inkl. renter, er den estimerte kostnaden på kr 1,8 mill. pr. år satt av i budsjettet fra 2024.

Sámi mánaidteáhter i Tana har siden 2014 mottatt direkte tilskudd fra Sametinget. Teateret er en viktig arena for å utvikle nye talenter og har gjort mye for å synliggjøre det samiske språket som et scenespråk for barn og unge. Tana kommune finansierer sammen med Sametinget driften av teateret. Forutsetningen for Sametingets bevilgning er at Tana kommune opprettholder sin andel av bevilgningen til teateret.

Det settes av kr 41 328 000 til formålet i 2024.

8.4.7 Museer – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

		Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30401	Árran julevsáme guovdásj/ Árran lulesamisk senter	10 837	10 185	652	6,4 %
30402	Saemien Sijte a)	19 969	17 886	2 083	11,6 %
30402	Samisk museums­lag - Saemien Sijte b)	900	0	900	-
30403	RiddoDuottarMuseat c)	14 957	14 057	900	6,4 %
30404	Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida d)	13 378	11 633	1 745	15,0 %
30405	Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter	6 887	6 473	414	6,4 %
30406	Davvi álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk e)	5 077	5 711	-634	-11,1 %
30407	Norges museumsforbund f)	2 269	2 978	-709	-23,8 %
Sum		74 274	68 923	5 351	7,8 %

a) Tilskuddet til Saemien Sijte er økt med kr 938 000 til dekning av økte husleiekostnader.

b) Det gis kr 900 000 til utvikling og drift av Samisk museums­lag som i 2024 bevilges til Saemien Sijte.

c) I tilskuddet til RiddoDuottarMuseat inngår kr 532 000 som øremerkes dokumentasjonssenteret for Alta-Kautokeino-vassdraget. Tidligere bevilgning for husleie knyttet til samisk kunstmagasinet videreføres og øremerkede midler for dette utgjør kr 479 000 inkludert prisstigning.

d) Tilskuddet til Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida økes med kr 1 000 000 som øremerkes arbeidet med skoltesamisk språk og kultur ved Ä´vv Skoltesamisk museum.

e) Tilskuddet til Davvi álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk fikk i 2023 en engangsbevilgning i forbindelse med Bååstede-prosjektet. Bevilgningen reduseres derfor med kr 1 000 000.

f) Kr 2 220 000 av bevilgningen skal finansiere prosjektet kartlegging av prosjektet "Dávvirat Duiskkas". Bevilgningen er midlertidig fram til prosjektet avsluttes i 2025.

Mål for tilskuddsordningen – Museer:

- Samisk kulturarv eies og forvaltes av faglig sterke samiske museer på vegne av det samiske samfunnet.

Sametingets plenum har i 2020 vedtatt sak om Prinsipper for Sametingets museums­virksomhet. Der slås det fast at samisk kulturarv skal eies og forvaltes av det samiske samfunnet.

De samiske museene har en helt sentral rolle i arbeidet med den samiske kulturarven. Samtidig er det nødvendig å styrke museenes rolle som samfunnsrelevante og aktive faginstusjoner som arenaer for debatt og demokrati, som formidler til ulike publikumsgrupper.

Det nasjonale og regionale forvaltningsnivået har ansvar for å sikre at de samiske museene har samme økonomiske rammebetingelser som museer i Det nasjonale museumsnettverket.

Sametinget setter i gang et arbeid med utviklingen av en samisk kunst- og kunstmuseumpolitikk.

Samisk kunstmuseum skal bygges som en del av De samiske samlinger i Karasjok, og vil være en del av museumsidaen RiddoDuottarMuseat. Arbeidet er i gang og det stilles krav til at museumsidaen bidrar til dette.

De samiske kunstsamlingene øker, og det stiller økte krav til forvaltning av samisk kunst ved de samiske museene. Det er nødvendig med en styring av infrastrukturen, både kunstfaglig, til konservering og formidling.

Det settes av kr 72 274 000 til formålet i 2024.

Samisk museumslag - Saemien Sijte

Sametinget vil styrke det faglige koordineringsarbeidet mellom de samiske museene i regi av Samisk museumslag. Samisk museumslag og de samiske museumssiidaene har ytret ønske om at driftsmidlene til Samisk museumslag overføres til en samisk museumssiida. Saemien Sijte har tatt på seg å koordinere tilsettingsprosess, med mål om at stillingsressursen skal være lokalisert ved en av museumssiidaene. Det gis 900 000 til drift og utvikling av Samisk museumslag, som i 2024 bevilges til Saemien Sijte.

RiddoDuottarMuseat

RiddoDuottarMuseat er en sentral arena for forvaltning og formidling av samisk kunst. Museumssiidaen må sikres gode rammer for å kunne kjøpe inn, ivareta og formidle denne viktige kulturarven. Det må også sikres egnede lokaler for å kunne stille ut kunsten.

I 2021 og i 2022 er det kjøpt inn betydelig mer kunst enn tidligere år, det er derfor satt inn en økning på kr 150 000 til økt husleie for større lokaler til samisk kunstmagasin. I 2023 ble tilskuddet økt med kr 300 000 i forbindelse med forvaltning av Sametingets kunstsamling. Sametinget vil videreføre disse økningen som øremerkede midler i 2024 til husleie. Til sammen er føringen i 2024 på kr 479 000 (iberegnet prisjusteringer).

Etter oppdrag fra Sametinget har RiddoDuottarMuseat arbeidet med innhenting av dokumentasjon av den viktige historien rundt utbygginga av Alta-Kautokeinovassdraget. Sametinget vil videreføre og øremerker på kr 532 000 til dette arbeidet i 2024.

Tana og Varanger museumssiida

Tana og Varanger museumssiida er en av museumssiidaene som får tilbakeført gjenstander gjennom Bååstede-prosjektet. Det er derfor viktig at museumssiidaen kan sikres arealer for å sette museumssiidaen i stand til å oppbevare og stille ut gjenstandene.

Sametinget legger vekt på å sikre og utvikle skoltesamisk språk og kultur. Ä'vv- Saa'mi mu'zei/Skoltesamisk museum er en sentral del av Tana- og Varanger museumssiida. Sametinget øker tilskuddet til Tana og Varanger museumssiida med kr 1000 000 for 2024. Økningen øremerkes arbeid med skoltesamisk språk og kultur ved Ä'vv- Saa'mi mu'zei/Skoltesamisk museum.

Dávvirat Duiskkas – Norges museumsforbund

I prosjektet Dávvirat Duiskkas, som betyr «Gjenstander i Tyskland», samarbeider tyske og samiske museer om kartlegging og kunnskapsutveksling om samiske gjenstander i tyske samlinger. Prosjektet avsluttes 31.12.2025. Prosjektet skal kartlegge samiske gjenstander i museer og samlinger i Tyskland, bygge nettverk mellom fagpersonene og formidle samisk kultur, historie og duodji. Av bevilgningen til Samisk museumslag går kr 2 220 000 til prosjektet i 2024. Øvrig tildeling gjelder drift av Samisk museumsnettverk.

Kr 900 000 flyttes fra Norges museumsforbund til Samisk museumslag - Saemien Sijte, som et ledd i overføringen av driftsansvaret for Samisk museumslag fra Norges museumsforbund til de samiske museumssiidaene.

8.4.8 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

		Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
30503	Mearrasiida a)	1 509	1 230	279	22,7 %
30504	Sijti Jarngje b)	2 082	1 816	266	14,6 %
30506	Duoddara ráfe	1 037	975	62	6,4 %
30507	Sámi viessu Oslo/Samisk hus Oslo c)	1 975	1 621	354	21,8 %
30508	Lásságámmi	378	355	23	6,5 %
30509	Dállágádden, Tollådal d)	189	80	109	136,5 %
30511	Lávgu (Álttá sámii giella- ja kulturguovddás) AS e) f)	651	518	133	25,7 %
30512	Sjeltie - Samisk kulturpark	336	316	20	6,3 %
30514	Sjøsamisk tun g)	403	191	212	111,0 %
30515	Aajege Saemien gielle & maahtoejarngje - Trøndelag fylkeskommune	356	335	21	6,3 %
30516	Samisk hus i Tromsø	532	500	32	6,4 %
Sum		9 448	7 937	1 511	19,0 %

a) Tilskuddet til Mearrasiida økes for å styrke virksomheten og sikre utviklingsmuligheter.

b) Tilskuddet til Sijti Jarngje økes for å styrke virksomheten og sikre utviklingsmuligheter.

c) Tilskuddet til Samisk hus i Oslo økes for å dekke økte husleieutgifter.

d) Tilskuddet til Dállágádden økes for å styrke virksomheten og sikre utviklingsmuligheter.

e) 30511 Álttá siida er overdratt til Lávgu (Álttá sámii giella- ja kulturguovddás) AS høsten 2023.

f) Tilskuddet til Lávgu (Álttá sámii giella- ja kulturguovddás) AS økes for å styrke virksomheten og sikre utviklingsmuligheter.

g) Tilskuddet til Sjøsamisk tun økes for å styrke virksomheten og sikre utviklingsmuligheter.

Mål for tilskuddsordningen – Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner:

- Samiske kulturhus og kulturinstitusjoner er attraktive møteplasser og arena for samisk kunst- og kulturformidling.

Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner er av ulik størrelse, samt at det har varierende grad av aktiviteter og faglig virksomhet. De skal likevel jobbe etter samfunnsoppdraget som er skissert i deres vedtekter. De skal tilby et variert tilbud innen samisk kultur og kulturhistorie i et lokalt og regionalt perspektiv. De skal ha regelmessige åpningstider og arrangere ulike arrangementer, kurs og prosjekter, samt ha dialog med befolkningen om aktivitetstilbudene.

Det settes av kr 9 448 000 til formålet i 2024.

8.4.9 Institusjonsutvikling – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
32201 Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd	2 000	1 500	500	33,3 %
Sum	2 000	1 500	500	33,3 %

Mål for tilskuddsordningen – Institusjonsutvikling:

- Samiske kulturinstitusjoner som har faglig fornying og institusjonell utvikling.

Prioriteringer – Institusjonsutvikling:

- Faglige samarbeidsprosjekter mellom institusjoner, herunder andre urfolksinstitusjoner.
- Prosesser og prosjekter knyttet til tilbakeføring av Bååstede gjenstander.
- Kompetanseheving for institusjonene.
- Prosjekter som bidrar til formidling av kunst og kultur på nye måter.
- Prosjekter som markerer Bodø2024 som europeisk kulturhovedstad og som bidrar til et samisk innhold i den markeringen.
- Tilskudd til møteplasser der innholdet i rapporten til Sannhets- og forsoningskommisjonen skal drøftes.

Det settes av kr 2 000 000 til formålet i 2024.

8.5 Samisk litteratur

Mål for innsatsområdet:

- Kvalitativ samisk litteratur utgis, formidles aktivt og gjøres tilgjengelig.

Sametinget har i 2018 gjennom en litteraturredegjørelse og en sak om formidling av samisk litteratur satt fokus på en helhetlig gjennomgang av samisk litteratur, herunder se på hva som skal til innenfor de ulike elementene i litteraturfeltet for å skape en positiv utvikling.

8.5.1 Samletabell – Samisk litteratur

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
31101 Čális fal - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	500	500	0	0,0 %
Utvikling og fremming av samisk litteratur - direkte tilskudd	12 453	11 705	748	6,4 %
32301 Prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	2 850	2 850	0	0,0 %
Formidling av samisk litteratur – direkte tilskudd	2 668	2 648	20	0,8 %
34501 Samiske litteraturdager - konferanse	300	300	0	0,0 %
33601 Styrke formidling i nordsamisk område - direkte tilskudd til Troms fylkeskommune	300	300	0	0,0 %
33701 Loga munnje! Les for meg! - prosjekt	600	600	0	0,0 %
Sum	19 671	18 903	768	4,1 %

8.5.2 Čális fal – Direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

Som oppfølging av Sametingets prosjekt har Sámi allaskuvla opprettet studiet i 3 deler: Čális fal I, II og III. Hver del tilsvarer 10 studiepoeng slik at det til sammen blir 30 studiepoeng. Det er skissert et studieløp der det i første omgang vil være snakk om et prøveår som har oppstart fra høsten 2023 som kan avsluttes våren 2024.

Čális fal vil være en samfinansiering mellom Sametinget og allaskuvla og skal evalueres i 2024 med tanke på videre gjennomføring.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

8.5.3 Utvikling og fremming av samisk litteratur – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30601 Davvi Girji AS	5 124	4 816	308	6,4 %
30602 ČálliidLágádus AS	3 879	3 646	233	6,4 %
30603 Idut AS	2 014	1 893	121	6,4 %
30604 ABC-Company E-skuvla AS	718	675	43	6,4 %
30605 DAT AS	718	675	43	6,4 %
Sum	12 453	11 705	748	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Utvikling og fremming av samisk litteratur:

- Samisk litteratur utvikles, produseres og formidles.

Direktetilskuddsordningen til fem samiske forlag ble igangsatt i 2018 som en treårig forsøksordning. Målet er å gi forlagene et større ansvar, og en forutsigbarhet i arbeidet med utgivelse av samisk skjønn- og faglitteratur. Det er en forventning om at forlagene i sin utgivelsespolitikk tar ansvar for utgivelser på alle de aktuelle samiske språkene, og at samiskspråklige utgivelser skal gjøres tilgjengelig også i ebok- og lydbokformat. Det er gjennomført en evaluering av ordningen, og denne evalueringen skal danne grunnlag for Sametingets videre engasjement og satsning innenfor dette saksfeltet.

Det settes av kr 12 453 000 til formålet i 2024.

8.5.4 Prosjektstøtte til samisk litteratur – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
32301 Prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	2 850	2 850	0	0,0 %
Sum	2 850	2 850	0	0,0 %

Det er viktig å stimulere til et mangfold av samiske utgivelser i en søkerbasert ordning for samisk litteratur til de forlag som ikke omfattes av direktetilskuddsordningen.

Det er stor etterspørsel etter samiske lyd- og e-bøker, som gjør det viktig å påse at ny samisk litteratur også er tilgjengelig digitalt. Slike utgivelser er viktige tiltak både for Sametingets litteraturpolitikk og språkpolitikk. Digitale utgivelser må være tilpasset dagens teknologiske plattformer og må gjøres mer tilgjengelig for bibliotek, slik flere får tilgang til den samiske litteraturen. I lule- og sørsamisk språkområder er det en utfordring med mangel på originallitteratur, som gjør det særlig viktig å tilgjengeliggjøre den litteraturen som finnes.

Oversettelser av litteratur, spesielt på disse språkene er derfor en viktig og nødvendig prioritering i Sametingets litteraturstrategi og gjenspeiles i denne ordningen.

Mål for tilskuddsordningen – Prosjektstøtte til samisk litteratur – søkerbasert tilskudd:

- Samisk litteratur som er tilgjengelig på samisk.

Prioriteringer – Prosjektstøtte til samisk litteratur – søkerbasert tilskudd:

- Skjønnlitteratur med originalmanus på samiske språk.
- Faglitteratur med originalmanus på samiske språk.
- Oversettelser av skjønnlitteratur til samiske språk.
- Lydbøker.
- E-bøker.

Det settes av kr 2 850 000 til formålet i 2024.

8.5.5 Formidling av samisk litteratur – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30701 Kautokeino - Kautokeino kommune	330	330	0	0,0 %
30702 Tana/Nesseby - Nesseby kommune	500	500	0	0,0 %
30703 Kåfjord - Kåfjord kommune	500	500	0	0,0 %
30704 Sør-Troms - Troms og Finnmark fylkeskommune	500	500	0	0,0 %
30705 Sør-Trøndelag - Trøndelag fylkeskommune	500	500	0	0,0 %
30706 Samisk litteratursenter AS	338	318	20	6,3 %
Sum	2 668	2 648	20	0,8 %

Mål for tilskuddsordningen – Formidling av samisk litteratur:

- Samisk litteratur er tilgjengelig og kjent for brukerne.

Det er viktig å jobbe mer målrettet for å øke kompetansen og interessen for samisk litteratur i de samiske områdene. De samiske bokbussene skal tilby arrangement som synliggjør samisk litteratur. De skal ha et godt tilbud av samiskspråklig litteratur, og aktivt bidra til at brukerne er kjent med tilbudet.

Sametingets tilskudd kan ikke overstige kr 500 000 pr. buss jf. vedtak i SP 49/18 Formidling av samisk litteratur.

Samisk litteratursenter har en viktig funksjon i formidlingen av samisk litteratur med formål om at samiske språk og bøker søker brukere. Litteratursenteret skal aktivt formidle samisk litteratur med spesiell vekt på oppsøkende

virksomhet og spesielt med barn og unge som målgruppe. Formidling og promotering skal skje i samarbeid med forfattere, forlag, forfatterorganisasjoner, bibliotek, språksentre, skoler og andre. Samisk litteratursenter har over flere år hatt samlinger, foredrag, kåseri o.l. både på senteret i Karasjok og rundt om i Sápmi. Aktiviteter som har vært prosjektfinansiert fra Sametingets side. Dette direkte tilskuddet erstatter prosjektfinansieringen som har vært gitt fra Sametinget tidligere.

Det settes av kr 2 668 000 til formålet i 2024.

8.5.6 Samiske litteraturdager – konferanse

Sametinget arrangerer årlig samiske litteraturdager. De samiske litteraturdagene er et godt etablert arrangement i det samiske litteratur og forfattermiljøet, som har stor deltakerinteresse. De samiske litteraturdagene er en viktig arena hvor samiske forfattere og lesere møtes for å diskutere samisk litteratur.

Sametinget har utvidet programmet for de samiske litteraturdagene for å nå ut til et bredere samisk publikum. Dagene arrangeres i det lule- og sørsamiske området og i Finnmark.

Det settes av kr 300 000 til formålet i 2024.

8.5.7 Styrke formidling i nordsamisk område – direkte tilskudd til Troms fylkeskommune

Mål for tilskuddet:

- Sametinget og Troms og fylkeskommune samarbeider om formidling av samisk litteratur.

Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget har etablert et samarbeid om formidling av samisk litteraturformidling i nordsamisk område. Samarbeidsområder knyttes til en egen samarbeidsavtale. Omkring 25 % av fylkeskommunens samiske bibliotektjeneste vil gå til samarbeidet.

Partene samarbeider om å styrke og utvikle nye formidlingstiltak for å øke kunnskap om samisk litteratur i nordsamisk område. Samarbeidet innebærer å prøve ut en ny driftsform som knytter partene nærmere sammen i en felles samisk bibliotektjeneste.

Et samarbeid kan eksempelvis dreie seg om arrangementer som fremmer samisk litteratur i det nordsamiske språkområdet, utvikling av samarbeid på tvers av nasjonalgrensene om formidling av nordsamisk litteratur eller lignende.

Det settes av kr 300 000 til formålet i 2024.

8.5.8 Loga munnje! Les for meg! – prosjekt

Mål for prosjektet:

- Å motivere til økt leselyst og styrke interessen for litteratur

Loga munnje-prosjektet er et språkstimulerende tiltak, der samiske foreldre oppmuntres til å lese sammen med barna fra de er helt små. Slik styrkes foreldrenes rolle for barns språk- og identitetsutvikling, og legges til rette for leselyst og senere barnas lese- og skriveferdigheter. Prosjektet bygger på samarbeid med bibliotek og helsestasjoner. Disse tjenestene blir mer synlige og bevisste på å fremme samisk språk og litteratur for samiske småbarnsfamilier. Dette nasjonale programmet bør følges opp og stadig nye kommuner inviteres til å være med og arbeide med det samiske.

Høytlesing og andre språkarena-tiltak kan utvikles videre fra Loga munnje -prosjektet. Det er viktig å utvikle digital formidling. Det er stort behov for å høre samiske språk, samt behov for å nå samiske familier og andre målgrupper, som bor spredt i hele landet. Digital formidling innebærer også behov for kompetanseheving på biblioteket på dette feltet.

Aktiv deltakelse og samarbeid i nasjonale tiltak for å fremme samisk litteratur og leselyst er viktig. Loga munnje -tiltaket bygger på det nasjonale Bokstart-kampanjen og er utviklet i samarbeid med Foreningen lles.

Sommerleskampanjen er godt etablert nasjonalt for barn fra 1.-7. klasse. I dette og lignende tiltak kan også samisk litteratur for barn blir mer synlig og mer etterspurt.

Det settes av kr 600 000 til formålet i 2024.

8.6 Samiske medier

Mål for innsatsområdet:

- Et mangfold av samiske medier som synliggjør samisk språk, kultur og samfunnsliv.

8.6.1 Samletabell – Samiske medier

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Samiske medier – direkte tilskudd	5 723	5 379	344	6,4 %
Sum	5 723	5 379	344	6,4 %

8.6.2 Samiske medier – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30801 Nuorttanaste	1 404	1 320	84	6,4 %
30802 Ungdomsmagasinet Š - Iđut AS	1 926	1 810	116	6,4 %
30803 Sámis - ČálliidLágádus AS	454	427	27	6,3 %
30804 Daerpies Dierie/sørsamisk kirkeblad - Den norske kirke	293	275	18	6,5 %
30805 Bårjås - Árran julesáme guovdásj	154	145	9	6,2 %
30806 Guovdageainnu Lagasradio (GLR)	398	374	24	6,4 %
30807 NuorajTV	678	637	41	6,4 %
30808 Bamsebladet - ABC-Company E-skuvla AS	416	391	25	6,4 %
Sum	5 723	5 379	344	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Samiske medier:

- Samiske medier som skaper samfunnsengasjement.

Medier er en viktig del av samfunnet og samfunnsdebatten. For Sametinget er det viktig at samisk språk, kunst og kultur er tilgjengelig på ulike medier, på ulike plattformer og at det produseres og formidles med høy kvalitet.

Det settes av kr 5 723 000 til formålet i 2024.

8.7 Samisk idrett

Mål for innsatsområdet:

- Et mangfold av idrettsaktiviteter.

For Sametinget er det viktig at den samiske idrettsorganisasjonen, med sine særforbund, og lokale lag og foreninger har ressurser og kompetanse til å legge til rette for et bredt spekter av idrettsaktiviteter lokalt, og til å delta i og utvikle arenaer i allsamisk sammenheng. De skal mulighet til å utvikle samarbeid med andre urfolk og folk fra andre arktiske områder. En tilrettelegging av idrettsaktiviteter er også viktig i et folkehelseperspektiv.

I 2022 ble det etablert et avtaleinstitutt med Sámi Valáštallan Lihttu (SVL) skal være arena for å fremme og drøfte generelle idrettspolitiske tiltak og utfordringer. Partene drøfter budsjettmessige muligheter og utfordringer, og samarbeider om å få på plass felles mål og strategier for idrettsfeltet gjeldende for flere år fremover i tid. Partene har gjennomført forhandlinger om en idrettsavtale og ble i juni 2023 enige om en økonomisk ramme for 2024 på kr. 4 833 000. Idrettsavtalen ble godkjent av Sametingets plenum i september 2023. Den betales ut som direkte tilskudd til SVL.

Sametinget søker også årlig om tippemidler fra Kultur –og likestillingsdepartementet som tildeles i sin helhet til Sámi Valáštallan Lihttu. For 2023 var tippemidlene på NOK 3 000 000, en fordobling fra 2022..

8.7.1 Samletabell – Samisk idrett

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Samisk idrett – direkte tilskudd	4 883	3 461	1 422	41,1 %
34701 Kultur- og idrettsstipend	100	100	0	0,0 %
Sum	4 983	3 561	1 422	39,9 %

8.7.2 Samisk idrett – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
30901 Sámiid Válašállan Lihttu - Norga (SVL-N)	4 883	3 461	1 422	41,1 %
Sum	4 883	3 461	1 422	41,1 %

Mål med tilskuddsordningen – samisk idrett:

- Samisk idrett har et mangfold av idrettsaktiviteter.

Det settes av kr 4 883 000 til formålet i 2024.

8.7.3 Kultur- og idrettsstipend – stipend

Mål med stipendet – Kultur- og idrettsstipend:

- Motivere unge kultur- og idrettsutøvere til videre satsing.

Sametingets kultur- og idrettsstipend skal motivere samisk ungdom til å engasjere seg innenfor kunst, kultur og idrett. Sametinget deler ut fire stipend årlig til ungdom som engasjerer seg innenfor musikk, kunst, kultur og idrett.

Det settes av kr 100 000 til formålet i 2024.

9 Kulturminnevern

Samfunns mål:

- Samiske kulturminner er viktige kilder til kunnskap om vår kulturhistorie og legger premisser for all planlegging og inngrep.

Samiske kulturminner er synlige spor etter våre forfedres bruk og tilstedeværelse i landskapet. De formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpassinger til landskapet. Dette landskapet formidler også kunnskap om rike ressurser og langvarig bosetting. Deler av den tradisjonelle kunnskapen er fortsatt i aktiv bruk i samiske samfunn, parallelt med nye kunnskaper. Sikring av kulturminner og kunnskapsformidling om dem er viktig for å videreføre samisk kulturarv i framtiden. Kunnskap om landskaps- og ressurstilpassing, som er nedfelt i samiske kulturmiljø, har verdi langt utenfor samiske samfunn. Klimaendringene har konsekvenser for samiske kulturminner, siden gjengroing av landskap blant annet innebærer at arkeologiske kulturminner som ikke er kartfestet og dokumentert mister synlighet. I tillegg utgjør økende nedbørsmengder en trussel mot frede samiske bygninger.

Kulturminneloven slår fast at alle samiske kulturminner fra 1917 eller eldre er automatisk fredet. Sametinget, som samenes øverste politiske myndighet, har forvaltningsansvar for samiske kulturminner og legger hovedpremissene for dette arbeidet. Det følger også av folkeretten.

Sametinget har ansvar for forvaltning av den samiske bygningsarven, og det er registrert rundt 900 automatisk freda samiske bygninger. Overordnede prinsipper for forvaltning av bygningene er beskrevet i «Sametingets plan for forvaltning av freda samiske bygninger» som ble vedtatt i Sametingets plenum i juni 2017.

Endringer i rammebetingelser og lovverk, kunnskapsgrunnlag og arealbruk har gjort det nødvendig å utarbeide et overordnet styringsdokument for den samiske kulturminneforvaltningen. Som følge av dette ble Áimahuššan sametingsmelding om samisk kulturminnevern vedtatt av Sametingets plenum i 2021. Meldinga redegjør for status og utfordringer, og den fastsetter strategier for måloppnåelse på de ulike saksfeltene i kulturminneforvaltningen. Det videre arbeidet vil være konsentrert om å gjennomføre de strategiske satsingene som er fastsatt i meldinga.

9.1 Innsatsområder – Kulturminnevern

Sametingets innsatsområder innenfor kulturminnevern:

- Forvaltning av kulturminner.
- Rammebetingelser for samisk kulturminnevern.
- Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven.
- Forvaltning av samisk bygnings- og båtarv.

9.1.1 Virkemidler innsatsområder – Kulturminnevern

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Forvaltning av kulturminner	2 600	2 600	0	0,0 %
Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven	1 600	550	1 050	190,9 %
Sum	4 200	3 150	1 050	33,3 %

9.2 Forvaltning av kulturminner

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner forvaltes på grunnlag av egen historie og egne verdier.

Sametingets arbeid skal føre til at flere samiske kulturminner registreres og istandsettes. Gjennom dette arbeidet styrkes kunnskapen om samisk tradisjon og historie, samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner.

Til forvaltningen hører tilskuddene Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde, Skoltebyen kulturmiljø og ulike prosjekter som omhandler registrering, skjøtsel, sikring og tilrettelegging av samiske kulturmiljøer, herunder også samiske bygninger. Sametinget har en funksjonell, kunnskapsbasert og forutsigbar forvaltning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Et bredt utvalg av kulturmiljø i det samiske bosettingsområdet skal vedlikeholdes og formidles. Tilretteleggingene har som mål å synliggjøre samisk kulturhistorie og landskapsbruk i hele Sápmi. Etter flere år med tilrettelegging, synliggjøring og formidling av samiske kulturmiljøer ser Sametinget at det kreves ressurser for å ivareta oppfølging og vedlikehold av de tilrettelagte kulturmiljøene.

9.2.1 Samletabell – Forvaltning av kulturminner

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
37001 Samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd	2 400	2 400	0	0,0 %
38501 Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt	200	200	0	0,0 %
Sum	2 600	2 600	0	0,0 %

9.2.2 Samisk kulturminnevern – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
37001 Samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum	2 400	2 400	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Samisk kulturminnevern:

- Samiske kulturminner med tilhørende tradisjoner synliggjøres gjennom dokumentasjon, formidling og istandsetting.

Prioriteringer – Samisk kulturminnevern – søkerbasert tilskudd:

For bygningsvern og fartøyvern:

- Utarbeide istandsettingsplaner for verneverdige samiske bygg og – båter.
- Istandsetting av verneverdige samiske bygninger. Bygninger som har særskilt betydning for det samiske lokalsamfunnet prioriteres.
- Formidling av samisk bygnings- og båtarv.
- Praktisk formidling i samisk tradisjonshandverk.

For registrering og dokumentasjon av samiske kulturminner og kulturmiljøer:

- Registrering av samiske kulturminner og kulturmiljøer. Områder som er lite undersøkt prioriteres.
- Innsamling og dokumentasjon av samisk tradisjonskunnskap som kan knyttes til kulturminner på sjø- og land.

For skjøtsel og tilrettelegging:

- Utarbeidelse av skjøtelsesplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.
- Skjøtselstiltak og tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljøer.

Det settes av kr 2 400 000 til formålet i 2024.

9.2.3 Skjøtelses- og formidlingsarbeid Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde – prosjekt

Mål for prosjektet:

- Videreutvikle Ceavccageadgi/Mortensnes som kulturminneområde.

Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde ble fredet i 1988 og forvaltes av Sametinget. Det ordinære skjøtelsesarbeidet i kulturminneområdet gjennomføres av Várjjat Sámi Musea og midler til dette blir overført Tana og Varanger museumssiida via direktetilskuddet til samiske museer.

Sametinget vil også fortsatt jobbe videre med at Várjjat siida/Mortensnes fremmes som samisk verdensarvområde på UNESCOs liste over verdens kulturarv.

Det settes av kr 200 000 til formålet i 2024.

9.3 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har formell forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner etter kulturminneloven.

Forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven ble lagt til Sametinget som en prøveordning i 2001. Denne prøveordningen gjelder fortsatt. Sametinget skal være den viktigste premissleverandøren for det samiske kulturminnevernet. Dette krever en endring som foreslått av Sametinget. Nåværende kulturminnelov er under revidering, og Sametinget forventer at den nye loven vil være i tråd med Folkeretten.

Videre er gode økonomiske rammebetingelser avgjørende for forvaltningen av samiske kulturminner. For å oppnå dette må Sametinget gis mulighet til reelle konsultasjoner med regjeringen om bevilgningene til samisk kulturminnevern. Nasjonale tilskuddsordninger og – bevaringsstrategier må møte de behov og utfordringer som Sametinget erfarer i forvaltningen av samiske kulturmiljøer.

Kunnskapsmengden om samiske bosettingsområder og antall kulturminner er økende, særlig med hensyn til automatisk freda samiske byggverk. Gode rammebetingelser oppnås også gjennom samarbeid med aktuelle partnere innen kulturminnevernet. Sametinget samarbeider i dag nært med enkelte fylkeskommuner, et samarbeid som gir gevinst for alle parter.

9.4 Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner er grunnlag for kunnskapsproduksjon om samisk tilstedeværelse og levesett.

Synliggjøring av samiske kulturminner medfører økt kunnskap om samisk historie og levesett. Sametinget arbeider for at formidling av samiske kulturmiljøer skal skje gjennom muntlige og skriftlige framstillinger og ved tilrettelegging og bruk av kulturminnene. Samiske kulturminner dokumenterer bruk av ressurser og landskap, og kan bidra til å styrke samiske lokalsamfunn. Sametinget skal være en premissleverandør ved formidlingen av den samiske kulturarven.

9.4.1 Samletabell – Tilrettelegging og formidling av den samiske kulturarven

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
39102 «Kjent og anerkjent» - satsing på sørsamisk kulturarv - prosjekt	400	400	0	0,0 %
39104 Revitalisering av samiske kulturmiljø i “Fotefar mot nord” - prosjekt	500	150	350	233,3 %
39201 Skoltebyen - møtested og formidlingsarena for skoltesamisk kulturarv – prosjekt	350	0	350	-
39105 Kulturminner som grunnlag for rettigheter til arealer og samisk arealbruk – prosjekt	350	0	350	-
Sum	1 600	550	1 050	190,9 %

9.4.2 “Kjent og anerkjent” – satsing på sørsamisk kulturarv – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Gjøre sørsamisk kulturarv kjent og anerkjent

Áimahuššan sametingsmelding om kulturminner har satt mål og strategier for en rekke av Sametingets arbeidsfelt innen kulturminnevernet. I det sørsamiske området er det et særlig behov for å satse på synliggjøring, registrering, dokumentasjon og oppfølging av samiske kulturminner. Det gjelder både for freda arkeologiske kulturminner og freda bygninger. En annen faktor er at den samiske kulturarven i dette området er lite kjent blant allmenheten og at den ofte er dratt i tvil, underkommunisert og «overskrevet» av norsk kulturhistorie. Dette er også en utfordring i arealplansaker. Et oppdatert og styrket kunnskapsgrunnlag om sørsamiske kulturminner vil være et viktig redskap i Sametingets deltakelse i arealplanprosesser i disse områdene.

Det settes av kr 400 000 til formålet i 2024.

9.4.3 Revitalisering av samiske kulturmiljø i “Fotefar mot Nord” -prosjekt

Mål med prosjektet:

- Styrke og opprettholde samisk identitet og tilhørighet og være en ressurs for lokalt næringsliv.

Prosjektet skal revitalisere og oppgradere kulturmiljøene som på 1990-tallet ble tilrettelagt gjennom Landsdelsutvalgets satsing "Fotefar mot nord". Tilretteleggingen omfattet et kulturmiljø i hver av kommunene. Til sammen 17 av i alt 103 fotefarsteder formidler samisk kulturhistorie. Prosjektet er et samarbeid mellom Sametinget, Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner og kommunene. En prosjektleder med kontorsted i Nordland fylkeskommune koordinerer arbeidet og vil være bindeledd mellom samarbeidspartnerne.

Det generelle formålet med fotefarstedene er å styrke lokal identitet og tilhørighet og være en ressurs for lokalt næringsliv. All skriftlig formidling vil skje på samisk, i tillegg til andre språk.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

9.4.4 Skoltebyen - møtested og formidlingsarena for skoltesamisk kulturarv – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Sää'msijdd / Skoltebyen er et møtested og en lærings- og formidlingsarena for skoltesamisk kulturarv.

Dette er et fireårig prosjekt.

Tiltak som skal gjennomføres i perioden

- Hallonenhuset settes i stand, og inventaret oppgraderes opp mot planlagt bruk.
- Det innledes samtaler med berørte miljøer om fremtidig eierskap og forvaltning av Skoltebyen.
- Lokal involvering blant annet av Norröns-Skoltesamene, Sør- Varanger kommune og andre relevante parter og gjennom programmet utvalgte kulturlandskap i Norge (UKL).

Det settes av kr 350 000 til formålet i 2024.

9.4.5 Kulturminner som grunnlag for rettigheter til arealer og samisk arealbruk – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Samisk kulturarv legger premisser fro all planlegging og inngrep.

Mangelen på ressurser i forvaltningen av samiske kulturminner generelt, og i samisk bygningsvern og fartøyvern spesielt, gjør det svært vanskelig å få til en forsvarlig forvaltning. Det er behov for å styrke Sametingets arbeid med

samisk kulturarv gjennom økte ressurser og økt kapasitet på arbeidsfeltet. Dette vil øke Sametingets innflytelse i arealsaker og som formidler av samisk kulturhistorie, tilstedeværelse og landskapsbruk.

Det settes av kr 350 000 til formålet i 2024.

9.5 Forvaltning av samisk bygnings- og båtarv

Mål for innsatsområdet:

- God kvalitet og tilfredsstillende vedlikehold på samiske bygningsarv og verneverdige samiske båter.

Bygningsregistreringsprosjektet, som Sametinget har gjennomført i samarbeid med Riksantikvaren, har resultert i at antallet automatisk fredede samiske byggverk har økt fra 60 til rundt 900. Sametingets ansvar er å forvalte disse byggverkene og formidle historien de representerer. Registreringsprosjektet har skapt forventninger i de samiske lokalsamfunnene og det forplikter alle ansvarlige deltakere til å imøtekomme disse forventningene, og til å følge opp det klare ansvaret som er nedfelt i kulturminneloven. Riksantikvaren har bevilget tilskuddsmidler til Sametinget for å styrke oppfølgingen av arbeidet med bevaring av automatisk fredede samiske bygninger. Sametinget vil følge dette opp med styring av tilskudd til fredede kulturminner i privat eie og ellers i tråd med «Plan for forvaltning av automatisk fredede samiske bygninger» som er vedtatt av Sametingets plenum.

Antall identifiserte og registrerte samiske kulturminner øker fra år til år, og bidrar til å synliggjøre samisk historie og tilstedeværelse i stadig nye områder. Det voksende antallet kulturminner dokumenterer samisk historie i hele Sápmi.

Sametinget har fått ansvar for samisk fartøyvern fra 2021, og dette saksfeltet er derfor i en tidlig etableringsfase. Siden Sametinget ikke har en samlet oversikt over verneverdige samiske båter, vil arbeidet med identifisering av samiske båter og fartøy være en prioritert oppgave for dette saksfeltet. Å etablere kontakt og samhandling med kunnskapsmiljøer som kjenner lokale samiske båttradisjoner vil være en viktig premisse i arbeidet med å etablere et funksjonelt samisk båt- og fartøyvern.

9.6 Forvaltning av samisk levninger

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget eller det organ Sametinget utpeker, er rette myndighet i forvaltning av samiske levninger og gravmateriale

Samisk gravskikk kan følges langt tilbake i tid. De eldste levningene kommer fra de førkristne samiske urgravene. Denne gravskikken kan trekkes tilbake til 900-tallet f.Kr. Dette er en av de lengste sammenhengende gravskikkene vi kjenner i Europa, og forekom helt til 16/1700-tallet. Universitetet i Oslo har i dag den største samlingen av levninger fra samiske graver – både fra førkristne urgraver og kristne begravelser. Levningene fra urgravene, med tilhørende gravkontekst og geografiske distribusjon utgjør et stort kunnskapspotensial om samisk tilstedeværelse og leveste.

Innsamlingen særlig fra kristne kirkegårder vakte i sin tid fortvilelse og sterke reaksjoner, og skjedde uten samtykke fra de samiske lokalsamfunnene. Sametinget og Universitetet i Oslo har i dag en egen avtale om forvaltning av samiske menneskelige levninger ved De Schreinerske Samlinger, som nå har skiftet navn til De bioantropologiske samlinger ved Universitetet i Oslo. I avtalen går det fram at Universitetet i Oslo har det daglige forvaltningsansvaret for de samiske levningene og at Sametinget fatter endelig avgjørelse i alle forhold som gjelder de samiske levningene.

«Áimahuššan – Sametingsmelding om samisk kulturminnevern» klargjør mål og strategier for forvaltningen av samiske levninger. Meldingen slår fast at forvaltningen av samiske levninger og gravgods skal bygge på et bredt kunnskapsgrunnlag som tar hensyn til de enkelte levningenes funnkontekst og innsamlingshistorikk, alder og sjeldenhet samt spesifikke kildeverdier for samisk historie. Videre skal krav om tilbakeføring løses gjennom dialog og gode prosesser som inkluderer berørte parter. Sametinget skal derfor utvikle gode medvirkningsprosesser som håndterer meningsmangfold og bygger dialog. Det er videre behov for å utarbeide egne styringsdokumenter for

forvaltning av samiske levninger med tilhørende funn, det være seg oppbevaring, formidling, kunnskapsproduksjon, medvirkningsprosesser, deponering og gjenbegravelse.

10 Helse, sosial og barnevern

Samfunns mål:

- Det samiske folk har god helse og mottar likeverdige tjenester tilrettelagt deres språklige og kulturelle bakgrunn, og deres rettigheter som urfolk.

Sametingets politikk bygger på at det samiske folk har rett til en god og likeverdig helse- og omsorgstjeneste og barnevernstjeneste på lik linje med befolkningen for øvrig. Dette følger av norsk lov og internasjonale konvensjoner. Der fremgår det at utforming og gjennomføring av helsetjenester for urfolk skal skje under urfolks eget ansvar og kontroll, slik at urfolk kan nyte godt av så høy fysisk og mental helse som mulig. Videre må tjenestetilbudet tilrettelegges pasientens språklige og kulturelle bakgrunn.

Sametinget erfarer at dersom samiske pasienters behov skal ivaretas, må dette komme klart til uttrykk i nasjonale føringer og lovttekster. Det er viktig å løfte ansvaret for kvalitetssikring av samiske helse- og omsorgstjenester fra enkeltpersoner til et overordnet nivå. Sametinget forutsetter at samiske pasienters rett til god helse og tilrettelagte tjenester etterspørres og synliggjøres i planlegging, utredninger og når beslutninger tas.

Utvikling av god helse for det samisk folk må bygge på dokumentert kunnskap om det samiske folks helse og levekår, og hvilke faktorer som påvirker helsetilstanden. Kunnskap er viktig både for identifisering av helseutfordringer og for igangsetting av tiltak. Sametinget ser behov for styrking av forskning på forhold som påvirker helse, og forskning på tjenestetilbudet til samiske pasienter. Videre er det behov for å øke samisk språk- og kulturkompetanse på alle nivåer innenfor helsetjenesten.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å vokse opp i egen kultur og med eget språk. Dette gjelder også samiske barn under barnevernets omsorg. Samiske barn har en selvstendig rett til tjenester og tiltak som tar utgangspunkt i deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Ivaretagelse av samiske barns identitet, språk og kultur er viktige forutsetninger for at samiske barn og deres familier skal få de tilbud de har krav på innenfor barnevernet. En god barnevernsomsorg for samiske barn forutsetter kunnskap om samiske barns rettigheter til eget språk og kultur innenfor alle deler av barnevernet. I dag har vi ikke dokumentert kunnskap om samiske barn som er eller har vært under barnevernets omsorg. Offentlige myndigheter forklarer dette med manglende registrering av barns samiske bakgrunn. Kunnskap om samiske barn under barnevernets omsorg er en forutsetning for å sikre ivaretagelse av samiske barns rettigheter som urfolk.

10.1 Innsatsområder – Helse, omsorg og barnevern

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for helse og sosial ved å fokusere på følgende innsatsområder:

- Spesialisthelsetjenesten
- Helse- og omsorgstjenesten
- Folkehelse
- Barnevernstjenesten
- Sosiale forhold og velferdstjenester

10.1.1 Virkemidler innsatsområder – Helse, omsorg og barnevern

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Helse- og omsorgstjenesten	3 825	3 349	476	14,2 %
Sum	3 825	3 349	476	14,2 %

10.2 Spesialisthelsetjenesten

Mål for innsatsområdet:

- Samiske pasienter mottar spesialisthelsetjenester der deres språklige og kulturelle bakgrunn har en naturlig plass, og samisk språk kan benyttes i behandlingssammenheng.

Samiske pasienter har rett på likeverdige helsetjenester på lik linje med den øvrige befolkning. Likeverdige tjenester forutsetter helsetjenester som er tilrettelagt pasientens språklige og kulturelle bakgrunn. Organiseringen av samisk spesialisthelsetjeneste må reflektere samenes særstilling som urfolk. Den overordnede organisasjonsstrukturen må erkjenne samenes rett til selvbestemmelse i utforming, styring og kontroll av helsetjenester til samiske pasienter. Sametinget slår fast at dagens organisering der samiske helsetjenester er organisert under et underliggende helseforetak, ikke oppfyller samers rett til selvbestemmelse og dermed bryter med ILO 169 § 25.

Sametinget vil arbeide for reell samisk medbestemmelse og medvirkning ved utforming og gjennomføring av helsetjenester til det samiske folk. Deriblant arbeide for en organisasjonsmodell der samers rett til planlegging, utforming og organisering av helsetjenester ivaretas. Sametinget vil også sikre reell medbestemmelse gjennom samisk representasjon i overordnede organer i øvrige helseforetak.

Helse Nord og øvrige regionale foretak har etter oppdrag fra sentrale myndigheter utarbeidet en plan for strategisk videreutvikling av helsetjenester til den samiske befolkningen. Sametinget vil bidra i arbeidet i med videreutvikling av helsetjenester til samiske pasienter, med å ta utgangspunkt i samiske pasienters rettigheter og behov.

Samiske spesialisthelsetjenester må bygges på definerte utfordringer og behov i det samiske samfunnet, og ta utgangspunkt i dagens etablerte samiske institusjoner som Sámi Klinihkka. Samtidig må også øvrige regionale og underliggende helseforetak forpliktes på kulturelt og språklige tilrettelagte tjenestetilbud til samiske pasienter. Sametinget vil bidra til å styrke Sámi Klinihkka, slik at det fortsatt er tilgjengelig for samiske pasienter nasjonalt, og i Sápmi for øvrig. Sametinget er fornøyd med at det er igangsatt tiltak for å øke kompetansen om samisk språk og kultur i spesialisthelsetjenesten.

Sametinget mener at det også må utvikles handlings- og tiltaksplaner for behandlingstilbudet til den samiske befolkning, i nært samarbeid med samiske helsefagmiljø og Sametinget.

Samiske barn og unge opplever ofte rasistiske utsagn og handlinger i deres hverdag. Samiske pasienter møter ofte en spesialisthelsetjeneste med liten kunnskap om samisk språk og kultur, der muligheten til å bruke eget språk er liten. Sametinget ser at det er viktig at det finnes et samisk tilbud til mennesker som opplever vanskelige situasjoner og trenger noen å snakke med. Tiden med pandemien Covid-19 har påvirket menneskene, og da spesielt unge og unge voksne. Sametinget mener at dette aktualiserer behovet for et lavterskeltilbud, og vil arbeide for etablering av slike tilbud.

10.3 Helse- og omsorgstjenesten

Mål for innsatsområdet:

- Samiske pasienter og brukere, uavhengig av bosted, mottar en språklig og kulturelt tilrettelagt pleie- og omsorgstjeneste.

Samiske pasienter og brukere over hele landet har rett til en språklig og kulturelt tilrettelagt tjeneste. Innenfor primærhelsetjenesten har det ikke vært en systematisk satsing på helsetilbudet til samiske pasienter. Tiltakene som har vært gjennomført innenfor primærhelsetjenesten er ikke en del av en planlagt satsing, men bærer preg av å være initiativ fra enkelte kommuner, institusjoner og fagfolk. Sametinget vil jobbe for en helhetlig satsing på primærhelsetjeneste til den samiske befolkningen, deriblant ved at det utvikles en ny nasjonal handlingsplan for helse og omsorgstjenester til den samiske befolkningen. Sametinget vil medvirke til at samiske pasienters rettigheter og behov ivaretas i omsorgssektoren.

Sametinget mener at det er behov for samiske fagmiljø i omsorgstjenester for samiske pasienter over hele landet. Utviklingscenter for sykehjem og omsorgstjeneste for den samiske befolkningen har som formål å bidra til likeverdige helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen både lokalt, regionalt og nasjonalt. Sametinget vil arbeide for at senteret styrkes.

Videre har Sametinget i samarbeid med helsedirektoratet bidratt til etablering av samiske helsefagmiljøer i ulike samiske bosetningsområder. Helsefagmiljøene skal bistå kommuner i utvikling av samisk språklige og kulturelle tjenester, øke samisk språklig og kulturell kompetanse og bidra til brukerrettede tilbud til samiske eldre og andre. Sametinget vil i dialog med sentrale myndigheter påvirke til at samiske helsefagmiljø styrkes og blir permanent.

Gjennom Sametingets samarbeidsavtaler med bykommuner setter Sametinget fokus på tilrettelegging av helsetjenester til samiske brukere i byene. Sametinget vil arbeide for at helsestasjonstilbudet til samiskspråklige barn ivaretas av samisktalende helsesykepleier, særlig med tanke på oppfølging av samiske barns språkutvikling. Videre etterlyser samiske eldre i byene møteplasser der de kan treffe andre samer, og omsorgstjenester som ivaretar deres samiske språk og bakgrunn. Sametinget vil i samarbeid med bykommunene, arbeide for at det etableres et samiskspråklig omsorgstilbud til samiskspråklige eldre.

10.3.1 Samletabell – Helse- og omsorgstjenesten

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
40001 Brukerrettede tilbud for eldre samer - Várdo báiki Sámi guovddáš/ Várdo báiki samisk senter - direkte tilskudd	720	677	43	6,4 %
40101 Samisk legeförening - direkte tilskudd	323	304	19	6,3 %
40201 Sørsamisk helsenettverk/Åarjelsaemien healoeviermie - direkte tilskudd	438	412	26	6,3 %
40301 Brukerrettede tilbud for eldre samer - Samisk hus i Oslo - direkte tilskudd	491	112	379	338,4 %
40401 Sørsamisk helsekonferanse - direkte tilskudd til Aajege - Trøndelag fylkeskommune	153	144	9	6,3 %
42001 Helse-, omsorg- og barnevernsprosjekter - søkerbasert tilskudd	1 700	1 700	0	0,0 %
Sum	3 825	3 349	476	14,2 %

10.3.2 Brukerrettede tilbud for den samiske befolkningen, i livsløps- og folkehelseperspektiv – direkte tilskudd til Várdo báiki

Mål for tilskuddsordningen – Brukerrettede tilbud for den samiske befolkningen, i livsløps- og folkehelseperspektiv:

- Gi råd og veiledning til personer og organisasjoner som ønsker å gjennomføre frivillige brukerrettede tiltak for samiske eldre.

Gjennom denne ordningen gir Várdo báiki veiledning og råd til personer og organisasjoner som ønsker å gjennomføre frivillige tiltak for samiske eldre.

Det settes av kr 720 000 til formålet i 2024.

10.3.3 Samisk legeförening – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – Samisk legeförening:

- At samisk legeförening gjennom faglig bistand og informasjonsvirksomhet kan bidra til at den samiske befolkningen har et helsetilbud som er tilpasset deres språk og kultur.

Sámi Doaktáriid Searvi/Samisk Legeförening er en frivillig, uavhengig, ideell organisasjon som arbeider for å bedre helsetilbudet til den samiske befolkningen samt fremme helseopplysning på samisk. Samisk legeförening er en svært

viktig samarbeidspartner for å fremme Sametingets helsepolitikk. De har ofte en avgjørende rolle for gjennomføring av Sametingets politikk, og er en viktig ressurs for Sametinget.

Samisk legeforening vil bidra til rekruttering av samisk helsepersonell til samiske områder.

Det settes av kr 323 000 til formålet i 2024.

10.3.4 Sørsamisk helsenettverk – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen – Sørsamisk helsenettverk:

- Bidra og styrke arbeidet for likeverdige helsetjenester til den samiske befolkningen i sørsamisk område.

Sørsamisk helsenettverk består av helsepersonell i sørsamisk område, og har som formål å arbeide for likeverdige helsetjenester til den samiske befolkningen i sørsamisk område. Nettverket samarbeider på tvers av etater, kommuner, fylker og landegrensen.

Det settes av kr 438 000 til formålet i 2024.

10.3.5 Brukerrettede tilbud for eldre samer – direkte tilskudd til Samisk hus Oslo

Mål for tilskuddsordningen – Brukerrettede tilbud for eldre samer:

- Utvikle brukerrettede tilbud for samiske eldre i områder hvor samer er i mindretall.

Gjennom denne ordningen arrangerer Samisk hus Oslo helsetreff for samiske eldre. Tiltaket får en økning på budsjettet 2024 for å styrke arbeidet med helsetreffene og helse- og omsorgssaker, og for kunne øke stillingsprosenten til ansatt.

Det settes av kr 491 000 til formålet i 2024.

10.3.6 Sørsamisk helsekonferanse – direkte tilskudd

Mål for konferansen – Sørsamisk helsekonferanse:

- Økt kompetanse om helse og levekår, samt utfordringer og behov for samiske pasienter i sørsamisk område.

Gjennom denne ordningen legger Aajege til rette for at samiske fagfolk, samiske brukere og andre kan dele kompetanse og erfaringer som kan bidra til utvikling og tilrettelegging av helse- og omsorgstjenester til sørsamiske områder.

Det settes av kr 153 000 til formålet i 2024.

10.3.7 Helse-, omsorg- og barnevernsprosjekter – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
42001 Helse-, omsorg- og barnevernsprosjekter - søkerbasert tilskudd	1 700	1 700	0	0,0 %
Sum	1 700	1 700	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Helse-, omsorg- og barnevernsprosjekter:

- God helse og likeverdige helse-, omsorg- og barnevernstjenester.

Prioriteringer – Helse-, omsorg og barnevernsprosjekter:

- Metodeutviklingsprosjekter.
- Prosjekter som øker samiske pasienters medvirkning og brukerstyring.
- Prosjekter som sikrer samiske barns rettigheter og behov når de er under barnevernets omsorg.
- Prosjekter som bidrar til dokumentert kunnskap om samiske barn under barnevernets omsorg.
- Prosjekter som styrker psykisk helse hos samiske barn og unge.
- Prosjekter som bidrar til å forebygge og redusere omfang av selvmord, selvmordsforsøk og selvskading.
- Prosjekter som fremmer god helse i reindrifta.
- Prosjekter for møteplasser for samiske eldre.
- Prosjekter som legger til rette for en språklig og kulturelt tilpasset helse – og omsorgstjeneste.

Det settes av kr 1 700 000 til formålet i 2024.

10.4 Folkehelse

Mål for innsatsområdet:

- God helse og trivsel i den samiske befolkningen.

En god folkehelse for det samiske samfunnet forutsetter kunnskap om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette er avgjørende for både identifisering av helseutfordringer og for igangsetting av gode folkehelseiltak. Det finnes begrenset dokumentert kunnskap om folkehelse i den samiske befolkningen. Vi vet lite om folkehelse hos den samiske befolkningen sett i forhold til den norske befolkningen. Likeledes vet vi lite om eventuelle forskjeller innad i den samiske befolkningen. Det har tidligere vært gjennomført studier som Finnmarksundersøkelsen, studier koblet til folketellingen fra 1970, Ung i Nord, og helse- og levekårsundersøkelsen i områder med blandet samisk og norsk bosetning (SAMINOR-studien). Sametinget ser behov for en styrking av forskning som omhandler samiske forhold, slik at man kan skaffe tilveie mer nøkkeldata som kan brukes i forebyggende arbeid og folkehelseiltak.

Sametinget forventer at Stortingsmelding om folkehelse og levekår i samiske områder som legges frem i 2024 omhandler tiltak for å forbedre folkehelse i den samiske befolkningen.

Sametinget er fornøyd med at helse og levekårsundersøkelsen SAMINOR 3 har fått finansiering og er igangsetting i sørsamisk område. SAMINOR 3 er viktig for å identifisere og kartlegge helseforhold og levekår for samer, samt i forskningssammenheng med forskning på helsen til den samiske befolkningen.

Sett i lys av Stortingsmelding om folkehelse og levekår, samt rapporten fra Sannhets- og forsoningskomiteen er det viktig at helse og levekårsundersøkelsen gjennomføres i hele Sápmi. Dette forutsetter at finansiering av SAMINOR 3 er på plass, og Sametinget forventer årlig finansiering fra sentrale myndigheter til denne undersøkelsen. Sametinget er tilfreds med at samisk folkehelseprofil inngår i folkehelseundersøkelsene for Troms- og Finnmark fylke og Nordland fylke. Folkehelseundersøkelsen viser blant annet til forskjeller på bakgrunn av etnisitet i egenrapportert helse, og til en del forskjeller mellom kvinner og menn. Sametinget vil arbeide for at øvrige fylker med samiske innbyggere forpliktes på at samisk folkehelseprofil inngår i folkehelseundersøkelsene.

Sametinget vil styrke samiske Eldres rett til en verdig alderdom. Folkehelse for samiske eldre handler om en alderdom hvor samisk språk og kultur er en del av hverdagen.

Sametinget etterlyser helseforskning om følgene av forsoningspolitikken. Samer rapporterer langt oftere enn øvrig befolkningen at de er utsatt for diskriminering. Det er en sammenheng mellom omfanget av opplevd diskriminering og hvor sterk den psykiske belastningen oppleves. Det samiske samfunnet står også overfor store utfordringer, spesielt innenfor samiske tradisjonelle næringer. Utfordringer som innskrenkning av arealer, kamp om ressurser, rovdyrproblematikk, stadig endrede rammevilkår, samt negative holdninger fra samfunnet for øvrig, påvirker den enkeltes helse både psykisk og fysisk. Sametinget vil påpeke alvoret i dette, og ser behov for et større fokus på diskriminering, rasisme og samehets, og hvilken påvirkning det har på barn og unges oppvekstvilkår.

Sametinget mener at det er nødvendig med tiltak som forebygger selvmord blant den samiske befolkningen. Noen studier viser økt risiko for selvmord blant samer, og dette gir grunn til bekymring. Det er behov for mer kunnskap om

årsakssammenhenger og risikofaktorer for selvmord blant samer, samt kunnskap om forebyggende tiltak. I 2017 utviklet SANKS og Samerådet en plan for forebygging av selvmord blant samer i Norge, Sverige og Finland. Sametinget vil følge opp dette arbeidet.

10.5 En likeverdig barneverntjeneste

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barns rettigheter og behov er sikret i møte med barnevernet.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å vokse opp i egen kultur og med eget språk. Ved utvikling av hjelpetilbud skal det tas tilbørlig hensyn til deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Kunnskap om samiske barns rettigheter, språk og kultur er en viktig forutsetning for å gi samiske barna og deres familier det tilbudet de har krav på.

Sentrale myndigheter har gjennomført store prosesser på barnevernsfeltet, deriblant lovendringer, strukturendringer og barnevernsfaglige prosesser. Sametinget har arbeidet for å ivareta og synliggjøre samiske barns rettigheter og behov i disse prosesser, og er fornøyd med at samiske barns rett til samisk språk, kultur, etnisitet og religion er ivaretatt i Barnevernlovens formålskapittel. Sametinget vil arbeide for at samiske barns rettigheter også ivaretas og synliggjøres i forskrifter og andre prosesser som angår barn. Deriblant vil Sametinget arbeide for at samiske barns språk, kultur og identitet synliggjøres og følger barnet når det er under barnevernets omsorg. Sametinget vil også etterspørre og initiere til dokumentert kunnskap om helse og levekår hos samiske barn som har vært eller er under barnevernets omsorg.

10.6 Sosiale forhold og velferdstjenester

Mål for innsatsområdet:

- Velferdstjenester er tilrettelagt for samiske brukere.

Barnefattigdom er en voksende utfordring i samiske områder. Prisvekst, renteøkninger, klimaendringer og manglende lønnsomhet i primærnæringene gir grunn til bekymring for at dette er en voksende trend. Sametinget vil arbeide systematisk med sosiale spørsmål, og blant annet jobbe for at velferdstjenester er både tilpassede og tilgjengelige for samiske brukere.

11 Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling

Samfunns mål:

- Rettigheter som er anerkjent i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Sametinget er pådriveren i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har samene en solidarisk forpliktelse til å bidra til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane. Vårt internasjonale arbeid og engasjement får direkte og konkret betydning i vårt samfunn, helt ned på lokalt nivå.

Urfolks rettigheter handler om grunnleggende menneskerettigheter, om rettferdighet, demokrati, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro. Vi skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med oss for å oppnå vårt frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker oss vedtas. Vi har rett til fritt å fremme vår økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg mot innsatsområder som samisk samarbeid, nordområdene, urfolks- og menneskerettigheter, solidaritetsarbeid og globale utfordringer. Sametinget deltar aktivt i nasjonale og internasjonale fora og arenaer som Samisk parlamentarisk råd, Nordisk samarbeid, Barentssamarbeidet, Arktisk råd, EU og FN.

Sametinget konstaterer at i en rekke saker krenkes samiske rettigheter og mulighetene for politiske løsninger er ikke til stede lenger. Videre ser vi at enkeltpersoner og grupperinger må stå alene i rettsaker mot staten der politiske prosesser ikke har ført fram.

11.1 Innsatsområder – Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling

Sametingets innsatsområder innenfor urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling:

- Samisk samarbeid.
- Nordområdene.
- Urfolksrettigheter.
- Likeverd og solidaritet.
- Likestilling.

11.1.1 Virkemidler innsatsområder – Urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Samisk samarbeid	5 258	5 258	0	0,0 %
Urfolksrettigheter	2 789	1 783	1 006	56,4 %
Likestilling	1 750	1 488	262	17,6 %
Sum	9 797	8 529	1 268	14,9 %

11.2 Samisk samarbeid

11.2.1 Samletabell – Samisk samarbeid

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
Sámi Giellagáldu - avtale	5 258	5 258	0	0,0 %
Sum	5 258	5 258	0	0,0 %

Mål for innsatsområdet:

- Samisk språk, kultur og samfunnsliv bevares og utvikles både innenfor den enkelte nasjonalstat og på tvers av statsgrensene.

11.2.2 Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu etableres som egen driftsenhet tilknyttet Sametinget i Norge fra 2022. De tre sametingene har i 2020 vedtatt vedtekter for organisasjonen samt bestemt organisering og finansiering. Sámi Giellagáldu er en selvstendig virksomhet etablert av Sametingene i Finland, Sverige og Norge. Praktisk og administrativt er Sámi Giellagáldu tilknyttet Sametinget i Norge, men ledes av et eget styre hvor de tre sametingene har lik innflytelse.

Sametingene i Norge, Sverige og Finland fremforhandler årlig en avtale om finansiering av Sámi Giellagáldu etter vedtekter for Sámi Giellagáldu. Finansieringsavtalen for Sámi Giellagáldu er Sametingets viktigste redskap for normering av terminologi og skriveregler av de samiske skriftspråkene.

Sámi Giellagáldu er samenes felles nordiske fagorgan i samiske språkspørsmål. Sámi Giellagáldu har ansvar for å koordinere, styrke, og utvikle det nordiske samiske språksamarbeidet. Sámi Giellagáldus formål er å bevare, verne og utvikle den kulturen som de samiske skriftspråkene og talespråkene representerer, og å bevare, styrke og utvikle de samiske språkene samtidig som det tas hensyn til de forskjellige samiske språkenes behov, utfordringer og ressurser. Nordisk språksamarbeid er viktig for å øke bruken av samiske språk. Sámi Giellagáldu etableres som et permanent felles fagorgan i samiske språkspørsmål tilknyttet Sametinget i Norge fra 2022. Sámi Giellagáldu har ansvar for språkrøkt av de samiske språkene. Sámi Giellagáldu skal være et felles sakkyndig fagorgan i saker som gjelder normering av de samiske skriftspråkene. Dette omfatter normering av terminologi og skriveregler.

Det settes av kr 5 258 000 til formålet i 2024.

11.2.3 Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samene er både et folk og et urfolk med tradisjonelle områder innenfor statsgrensene til Finland, Norge, Sverige og Russland. Vi er forent gjennom felles historie, kultur og samiske språk, og gjennom bruken av våre tradisjonelle land-, fjord- og kystområder med tilhørende ressurser. Kontakten mellom samer på tvers av landegrenser har avgjørende betydning for bevaring av tradisjoner og for utvikling av samisk fellesskap og mangfold. Dette arbeidet gjøres blant annet gjennom Samisk parlamentarisk råd (SPR) som er den parlamentariske samiske stemmen internasjonalt og som skal ivareta samenes interesser på tvers av landegrensene. Det er et mål at Samisk parlamentarisk råd skal ha et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk.

Sametinget i Norge har 7 delegater i rådet.

Det langsiktige målet er et fremtidig felles samisk folkevalgt organ. I et mer kortsiktig perspektiv vil vi prioritere tiltak som harmoniserer valgordningene, slik som for eksempel en felles valgdag.

Et utvalg i SPR ledet av Sametinget i Norge har levert en egen rapport om grensehindre i Sápmi. Denne legger fram en rekke konkrete forslag til løsninger på utfordringer. Sametinget har også vedtatt en egen plenumssak (SP 10/22) som har forslag til løsninger og anbefalinger som vil bli fulgt opp.

11.3 Nordområdene

Mål for innsatsområdet:

- En bærekraftig utvikling for folkene som bor i nord.

For å sikre en bærekraftig utvikling i nordområdene er det viktig med samarbeidet både mellom urfolksinstitusjoner, interesseorganisasjoner, næringsliv og offisielle myndigheter. Derfor er Sametinget aktiv på arenaer som omhandler nordområdepolitikk, både nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom deltagelse i nordområdeforumet og på internasjonale konferanser der nordområdepolitikken er tema.

11.4 Urfolksrettigheter

Mål for innsatsområdet:

- FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Urfolk har rett til selvbestemmelse. I kraft av denne retten bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Selvbestemmelse omfatter også rettigheter knyttet til urfolks helse, utdanning, opplæring på eget språk og i egen kultur, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, rett til bevaring og utvikling av egen kulturarv, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk. Samt rettigheter til land og vann, territorier og ressurser som danner naturgrunnet for urfolks kultur. Sametingene jobber blant annet med å få til at urfolks representative selvstyreorganer har selvstendig deltakerstatus i FN-møter som berører urfolksspørsmål samt oppfølgingen av sluttokumentet fra FNs verdenskonferansen for urfolk (WCIP) i 2014.

11.4.1 Samletabell – Urfolksrettigheter

(i 1000
kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
48701 Oppfølging av rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen - prosjekt	250	100	150	0,0 %
Internasjonalt arbeid – direkte tilskudd	1 046	1 383	-337	- 24,4 %
48501 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prosjekt	600	300	300	100,0 %
48801 Urfolks matsystemer – prosjekt	500	0	500	0,0 %
4500 3 Jevgenij Jushkovs minnefond - direkte tilskudd til Samerådet - norsk seksjon	393	0	393	0,0 %
Sum	2 789	1 783	1 006	56,4 %

11.4.2 Oppfølging av sannhet- og forsoningskommisjonens rapport – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Gjøre Sametinget i stand til å imøtekomme forventninger knyttet opp mot sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid.

Kommisjonen har levert sin rapport 1. juni 2023 til Stortingets presidentskap. Kommisjonen har foreslå tiltak som bøter på skadene fra fornorskningen, og Sametinget vil arbeide for at tiltak som anbefales blir gjennomført. Sametinget forventer at Stortinget utarbeider en oppfølgingsplan. Prosjektet vil knyttes opp mot rapporten og tiltakene som skal bidra til videre forsoning.

Det settes av kr 250 000 til formålet i 2024.

11.4.3 Internasjonalt arbeid – direkte tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
45002 Samerådet - norsk seksjon	728	684	44	6,4 %
45003 Mama Sara Education Foundation	205	193	12	6,2 %
45004 Docip	113	113	0	0,0 %
45001 Barentssekretariatet IKS	0	393	-393	-100,0 %
Sum	1 046	1 383	-337	-24,4 %

Samerådet – norsk seksjon – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Fremme samiske rettigheter, slik at den samiske befolkningen blir akseptert som ett folk med politiske, økonomiske og sosiale rettigheter som er sikret i de respektive landenes lovverk.

Samerådet er en samarbeidsorganisasjon for samiske organisasjoner i Norge, Sverige, Russland og Finland. Samerådets hovedmål er å fremme samiske interesser og rettigheter, og at samene blir akseptert som ett folk med politiske, økonomiske og sosiale rettigheter som er sikret i de respektive landenes lovverk. Samerådet arbeider også for å styrke samenes samhörighet som et folk over landegrensene. Samerådet deltar i tillegg i internasjonale prosesser knyttet til urfolk, menneskerettigheter og miljøet i Arktis. Samerådet er organisert slik at hvert land har en seksjon. Sametinget bidrar med driftstilskudd til Samerådet – norsk seksjon.

Det settes av kr 728 000 til formålet i 2024.

Mama Sara Education Foundation – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Bistå og styrke solidaritets- og humanitært arbeid utført gjennom Mama Sara Education Foundation.

Mama Sara Education Foundation er en frivillig hjelpeorganisasjon med base i Kautokeino. Organisasjonen jobber aktivt med å hjelpe masaibarn i Tanzania med skolegang gjennom en fadderordning, samt å samle inn penger til skolebygg for maasaibarna. I 2017 ble skolebygget i Loliondo ferdig og overlevert skolemyndighetene i Loliondo. Organisasjonen vil fortsette samarbeidet med Loliondo og har under planlegging et nytt prosjekt i Engaruka. Solidaritetsarbeidet organisasjonen gjør er viktig, og Sametinget bidrar derfor med direkte tilskudd for å styrke dette arbeidet.

Det settes av kr 205 000 til formålet i 2024.

Docip – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Tilskuddsordningen skal styrke bistanden til urfolk i forbindelse med ulike møter i FN-systemet.

Indigenous Peoples' Center for Documentation, Research and Information – Docip er en internasjonal urfolksorganisasjon med sete i Genève. Docip er et informasjons- og dokumentasjonssenter som også arbeider med forskning knyttet til urfolk.

Formålet med tilskuddsordningen er å styrke den bistanden institusjonen gir til urfolk i forbindelse med ulike møter i FN-systemet.

Det settes av kr 113 000 til formålet i 2024.

Barentssekretariatet IKS – direkte tilskudd

På bakgrunn av at driften ved BIPO er blitt avvirket på grunn av situasjonen i Russland, bortfaller tilskuddet til Barentssekretariatet. Sametinget vil vurdere tilskudd til dette formålet når det eventuelt blir aktuelt igjen.

11.4.4 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 – prosjekt

Under FNs årlige generalforsamling vedtok generalforsamlingen en resolusjon som erklærte perioden 2022-2032 som Det internasjonale tiåret for urfolksspråk (IDIL2022-2032), basert på en anbefaling fra FNs permanente forum for urfolkssaker. Formålet med det internasjonale tiåret for urfolksspråk 2022-2032 (IDIL 2022-2032) er å bygge på praksisen fra IYIL2019, og fortsette med å synliggjøre den kritiske situasjonen til urfolksspråk, samt mobilisere myndigheter og andre interessegrupper til å beskytte, revitalisere og utvikle urfolksspråk.

Sametinget vil fortsette arbeidet med å fremme samiske språk og andre urfolksspråk under IDIL 2022-2032. Sametinget vil følge opp *Mijá tekno* – Sametingenes felles flaggskipprosjekt sammen med sametingene i Sverige og Finland. Sametinget vil også følge opp arbeidet med Nasjonalt samarbeidsforum sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD), og skal sammen med KDD arrangere en felles språkkonferanse i 2024.

Det settes av kr 600 000 til formålet i 2024.

11.4.5 Urfolks matsystemer – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Styrke urfolks matsystemer.

Sametinget ser behov for å styrke arbeidet med urfolks matsystemer. Arbeidet skjer i tilknytning til at FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) har lansert en koalisjon for urfolks matsystemer, hvor Sametinget allerede deltar i styringsgruppen.

Midlene skal brukes til en systematisk tilnærming for hvordan de samiske matsystemene kan styrkes, herunder primærnæringer, tradisjonell kunnskap, matsikkerhet, matkultur, helse og ernæring, tilgang til fornybare naturressurser og rettigheter til land vann. I løpet av de neste årene tar Sametinget sikte på å avholde en matkonferanse for arktiske urfolk. Det er nødvendig å innhente mer kunnskap om matsystemer spesielt blant urfolk i Arktis. Mer kunnskap er nødvendig for å skape større forståelse for konseptet og for å kunne forme strategier og tiltak for å styrke dette. Regionalt nordområdeforum vil i samarbeid med Sametinget igangsette et utredningsarbeid for et kunnskapsgrunnlag på urfolks matsystemer.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

11.4.6 Jevgenij Jushkovs minnefond - direkte tilskudd til Samerådet - norsk seksjon

Mål for tilskuddsordningen:

- Jevgenij Jushkovs minnefond er styrket.

Samerådet opprettet i 2022 Jevgenij Jushkovs minnefond. Minnefondet har som mål å støtte samer fra russisk side av Sápmi som tar samisk språkoplæring.

Det avsettes kr 393 000 til formålet med 2024.

11.5 Likeverd og solidaritet

Mål for innsatsområdet:

- Det vises solidaritet med andre urfolk.

Sametinget er pådrivere i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane.

11.6 Likestilling

Mål for innsatsområdet:

- Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

Utgangspunktet for å nå dette målet er at likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av vårt arbeid, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, etnisitet og seksuell legning. Likestilling er derfor et aspekt ved alle politikkområdene i Sametinget, og likestilling skal derfor være en integrert del av hvert fagområde.

Urfolkskvinner er sjelden med i beslutningsprosessene. Spørsmål som gjelder urfolkskvinner, blir ofte usynliggjort i internasjonale rettighetsprosesser. I tillegg blir spørsmål som gjelder urfolkskvinner ofte usynliggjort på arenaer der urfolksspørsmål tas opp eksplisitt. Det kommer stadig sterkere krav fra urfolkskvinner om at de må bli inkludert i beslutningsprosesser og på arenaer som gjelder urfolk.

En bredere forståelse av samenes historie og situasjon i dag er en forutsetning for at samer og nordmenn skal komme til en reell forsoning. Det vil innebære et samfunn fritt for samehets. Arbeidet mot samehets er et prioritert område for Sametinget, og gjøres gjennom oppfølging av Sametingets handlingsplan mot samehets. Handlingsplanen mot samehets er en del av oppfølgingen av Sametingets likestillingsmelding Sábme Jállu. Det vil også lages handlingsplaner de neste årene for de andre kapitlene i meldinga.

11.6.1 Samletabell – Likestilling

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
48601 Oppfølging av Sametingets likestillingsmelding og handlingsplan mot samehets – prosjekt	1 350	1 350	0	0,0 %
45103 Garmeres - norsk seksjon – direkte tilskudd	400	0	400	-
Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner – direkte tilskudd a)	0	138	-138	-100,0 %
Sum	1 750	1 488	262	17,6 %

a) Norgga Sáráhká Samisk kvinneorganisasjon har ikke rapportert over bruken av midlene i henhold til regelverket for ordningen.

11.6.2 Oppfølging av Sametingets likestillingsmelding og arbeidet mot samehets – prosjekt

Vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem også i Sápmi, og krever økt bevissthet om temaet og målrettede tiltak innenfor forebygging, tjenestetilbudet for berørte og kompetanseheving blant fagfolk. Vi ønsker å være premissleverandør for utforming av statlige tiltak på området. Det er viktig å få mer forskning på feltet, økt kompetanse og kapasitet i alle ledd, samt bidra til holdningsendring. Sametinget har en samarbeidsavtale med Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og det er i samarbeid med LDO igangsatt et forskningsprosjekt om netthets mot barn og unge i reindrifta.

Sametinget har også satt i gang et treårig prosjekt der målet er å redusere mobbing gjennom ulike tiltak. Prosjektet ligger under kapittel 5.10.3.

Sametinget har i 2022 levert en handlingsplan mot samehets som vil ha et nært samarbeid med mobbeprosjektet og være en del av dette prosjektet.

Sametinget har utarbeidet en handlingsplan mot vold i 2023 som vil være en del av dette prosjektet.

Det er opprettet en 2-årig prosjektstilling som vil være knyttet til oppfølging av melding og handlingsplaner.

Det settes av kr 1 350 000 til formålet i 2024.

Garmeres – direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Styrkede rettigheter for skeive samer

Garmeres er en organisasjon av og for skeive samer på tvers av landegrensene. De jobber for skeive samers rettigheter, muligheter og synlighet i hele Sápmi. Tilskuddet er også for å arrangere Sápmi Pride.

Det settes av kr 400 000 til formålet i 2024.

12 Samarbeidsavtaler

Samfunns mål:

- Et styrket samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kommunene er blant de viktigste samarbeidspartnerne for Sametinget. Kommunene er de som først og fremst legger til rette tjenester til den samiske befolkningen hva gjelder språk, oppvekst og opplæring, helse og sosial, kultur, næring og arealbruk.

Sametinget arbeider for å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene. Sametinget ønsker å styrke samarbeidet med regionale og lokale myndigheter. Dette skal skje gjennom etableringen av partnerskapsavtaler og samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner, samt andre sentrale institusjoner hvis virksomhet berører samiske interesser.

Sametinget vil i 2024 jobbe spesielt for å opprette og styrke eksisterende partnerskap med lokale og regionale myndigheter der målet er et felles løft for de samiske institusjonene.

12.1.1 Virkemidler innsatsområder – Samarbeidsavtaler

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Regionalt samarbeid	2 000	2 000	0	0,0 %
Interreg	500	500	0	0,0 %
Sum	2 500	2 500	0	0,0 %

12.2 Regionalt samarbeid

Mål for innsatsområdet:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Sametinget er avhengig av samarbeid med andre parter for å oppnå resultater i vårt arbeid. Sametinget vil også i 2024 være aktiv overfor fylkeskommuner og kommuner for å følge opp samarbeidsavtaler for å sikre at samisk språk, kultur og samfunnsliv ivaretas på en best mulig måte i de fylkeskommunene og kommunene Sametinget har samarbeidsavtale med.

Sametinget har undertegnet samarbeidsavtaler med flere bykommuner. Samarbeidsavtalene har som intensjon å ivareta samisk språk og kultur for den samiske befolkningen i disse kommunene. Videre legger samarbeidsavtalene forholdene til rette for en mer åpen og tillitsfull dialog om forhold som gjelder samer. Oppfølgingen av avtalene skjer gjennom tiltak innenfor de ulike fagkapitlene i budsjettet.

12.2.1 Regionalutviklingsprosjekter – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
52001 Regionalutviklingsprosjekter - søkerbasert tilskudd	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	2 000	2 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Regionalutviklingsprosjekter:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Prioriteringer – Regionalutviklingsprosjekter:

- Prosjekter som fremmer samisk språk, kultur og samfunnsliv i de fylkeskommuner som Sametinget har samarbeidsavtale med.
- Prosjekter som fremmer samisk språk, kultur og samfunnsliv i de bykommuner som Sametinget har samarbeidsavtale med.

Det settes av kr 2 000 000 til formålet i 2024.

12.3 Interreg

Mål for innsatsområdet:

- Økt verdiskaping i Sápmi og økt samarbeid over landegrensene i Sápmi.

En ny programperiode for Interreg trådte i kraft i 2021 og skal vare til 2027. Sametinget skal ta større ansvar for å få i gang grenseoverskridende samiske prosjekter. I dag er det få samiske prosjekter som settes i gang over landegrensene, og potensialet for å få større verdiskaping både på norsk, svensk og finsk side av Sápmi er stort. De færreste Interreg-prosjektene som er finansiert den siste perioden er relatert til etablering av varige arbeidsplasser.

Sametinget har styrket sin innsats knyttet til Interreg, i første omgang ved å ta et større sekretariatsansvar og gjennom denne posten bidra til samfinansiering av prosjekter. Dette har vært en villet satsning som er i samsvar med det sametingene har villet over mange år gjennom samarbeidet i Samisk parlamentarisk råd. Stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv trekker også frem Interreg som et viktig verktøy for å styrke samisk samarbeid over landegrensene. Samisk reiseliv, kreative næringer, kunst og kultur og samisk språk er viktige satsingsområder.

Sametinget ønsker å kunne bidra med en støtteordning slik at samiske aktører på norsk side har en større mulighet for egenfinansiering til sine prosjekter. Dette skal bidra til at det for denne Interreg-perioden blir gjennomført flere samiske Interreg prosjekter på norsk side.

12.3.1 Interreg – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 – 2023	Avvik i %
52101 Interreg - søkerbasert tilskudd	500	500	0	0,0 %
Sum	500	500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen – Interreg:

- Økt verdiskaping i Sápmi og økt samarbeid over landegrensene i Sápmi.

Prioriteringer i 2024 for tilskuddsordningen – Interreg:

- Prosjekter innenfor de fire innsatsområdene i Interreg Aurora.
- Forskning og innovasjon.
- Entreprenørskap.
- Kultur og miljø.
- Felles arbeidsmarked.
- Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

13 Andre tiltak

13.1 Samletabell – Andre tiltak

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
85001 Noereh! - direkte tilskudd	248	233	15	6,4 %
87001 Samiske hovedorganisasjoner - søkerbasert tilskudd	3 898	3 664	234	6,4 %
87010 Organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget - søkerbasert tilskudd	621	584	37	6,3 %
88001 Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale	375	375	0	0,0 %
88101 Forskning på sametingsvalget - avtale	800	800	0	0,0 %
Virkemidler politisk nivå	7 281	6 843	438	6,4 %
Sum	13 223	12 499	724	5,8 %

13.1.1 Noereh! – direkte tilskudd

Noereh er en samisk ungdomsorganisasjon på norsk side av Sápmi som ble stiftet i 2009. Noereh skal jobbe for all samisk ungdom, og med saker samiske ungdommer brenner for. Noereh skal legge til rette for at all samisk ungdom har en møteplass som bidrar til å styrke den samiske identitetsfølelsen på tvers av geografi og grenser. Noereh er en partipolitisk og livssynsmessig nøytral organisasjon.

Det settes av kr 248 000 til formålet i 2024.

13.1.2 Samiske hovedorganisasjoner – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2023	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
87001 Samiske hovedorganisasjoner - søkerbasert tilskudd	3 898	3 664	234	6,4 %
Sum	3 898	3 664	234	6,4 %

Mål for tilskuddsordningen – Samiske hovedorganisasjoner:

- Opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Det settes av kr 3 898 000 til formålet i 2024.

13.1.3 Organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget – søkerbasert tilskudd

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
87010 Organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget - søkerbasert tilskudd	621	584	37	6,3 %
Sum	621	584	37	6,3 %

Mål for tilskuddsordningen – Organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget:

- Sikre det finansielle grunnlaget til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget.

Målgruppe for tilskuddsordningen:

- Organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget.

Det settes av kr 621 000 til formålet i 2024.

13.1.4 Samiskrelatert statistikk i Norge – avtale

Sametinget har inngått avtale med Statistisk sentralbyrå (SSB) om produksjon av samiskrelatert statistikk. Midlene dekker produksjon av publikasjonen Samisk statistikk, som kommer ut annethvert år. Sametingets grunnsyn er at produksjon av samiskrelatert statistikk skal dekkes over statsoppdraget til SSB.

Det settes av kr 375 000 til formålet i 2024.

13.1.5 Forskning på Sametingsvalget – avtale

Kunnskap om samenes politiske deltakelse og oppslutning ved sametingsvalg er av grunnleggende betydning. Det er derfor av stor betydning at det gjennomføres en systematisk valgforskning for sametingsvalgene. Formålet med forskningsprosjektet om sametingsvalget er å få bedre kunnskap om og bygge opp samisk valgforskningskompetanse der det legges vekt på samiske kulturelle og språklige forhold.

Det settes av kr 800 000 til formålet i 2024.

13.2 Virkemidler politisk nivå

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 - 2023	Avvik i %
87101 Politiske grupper i Sametinget	5 545	5 211	334	6,4 %
87110 Opposisjonens arbeidsvilkår	1 736	1 632	104	6,4 %
Sum	7 281	6 843	438	6,4 %

13.2.1 Politiske grupper i Sametinget

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.02.94, med endringer av 28.11.07.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til.

Det settes av kr 5 545 000 til formålet i 2024.

13.2.2 Opposisjonens arbeidsvilkår

Opposisjonens arbeidsvilkår:

Målgruppe for tilskuddsordningen: Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.2.1994, med endringer av 28.11.2007, og som har definert seg som en del av opposisjonen.

For å sikre opposisjonen gode arbeidsvilkår i Sametinget settes det årlig av midler til drift av de politiske opposisjonsgruppene.

Det settes av kr 1 736 000 til formålet i 2024.

14 Plenum

14.1 Driftskostnader parlamentet

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 - 2023	Avvik i %
1010 Sametingets plenum	17 061	14 625	2 436	16,7 %
1110 Sametingets plenumsledelse	3 139	2 950	189	6,4 %
1111 Sametingets fagkomiteer	1 333	783	550	70,2 %
1120 Sametingets kontrollutvalg	1 158	1 088	70	6,4 %
1310 Samisk parlamentarisk råd	859	807	52	6,4 %
1930 Sametingets klagenemnd	337	317	20	6,3 %
1130 Utvalg for gjennomgang av Sametingets arbeidsorden - prosjekt	350	350	0	0,0 %
Sum	24 237	20 920	3 317	15,9 %

14.1.1 Sametingets plenum

Sametingets plenum består av de folkevalgte. Sametingets plenum fordeler bevilgninger som stilles til disposisjon gjennom tildelingsbrev i tråd med de føringene som er lagt i Stortingets budsjettvedtak og innstillinger. Sametinget fatter vedtak som krever oppfølging av Sametingsrådet, blant annet gjennom forskrifter og retningslinjer i henhold til lov om Sametinget, vedtak i enkeltsaker, handlingsplaner og strategidokumenter. Sametingets plenum er også forvaltningsorgan for kulturminneloven, opplæringsloven og stedsnavnsloven.

I tråd med Reglement for Sametingets politiske nivå mottar Sametingets politikere, og medlemmer av Sametingsnedsatte utvalg, godtgjørelser regnet ut fra godtgjørelsen Stortinget vedtar at Regjeringen skal ha, etter en fast utregningsnøkkel. Størrelsen på godtgjørelsene oppdateres automatisk etter Stortingets vedtak. Under koronapandemien vedtok Stortinget å fryse lønnsveksten til Regjeringen, men i 2022 har de gjort justeringer for å kompensere for prisveksten i perioden. Den prosentvise veksten for politisk nivå i 2023 tar høyde for både økningen i godtgjørelser, samt forventet prisvekst for drift dette året.

Sametingsrepresentantenes godtgjørelse pr. år beregnes ut fra sametingspresidentens årsgodtgjørelse. Fra 01.05.23 får sametingsrepresentantene en årsgodtgjørelse på kr 82 170. Kontrollutvalgets leder og ledere av fagkomiteene får i tillegg kr 31 604 i årsgodtgjørelse. Sametingets gruppeledere får en årsgodtgjørelse på kr 69 528 og kr 4 425 i godtgjørelse pr. representant.

Det settes av kr 17 061 000 til formålet i 2024.

14.1.2 Sametingets plenumsledelse

Plenumsledelsen utarbeider saksliste, innkaller til og leder Sametingets plenumsmøter etter reglene i Sametingets arbeidsorden. Plenumsledelsen sørger for at det føres protokoll fra forhandlingene i plenum og underskriver protokollen for hvert møte.

På plenumsledelsens budsjett settes det av midler til dekning av lønn til plenumslederen, godtgjørelser og reiseutgifter til plenumsledelsen for møtevirksomhet utenom plenumsmøtene og til plenumslederens reisevirksomhet i forbindelse med andre oppdrag for Sametinget. Plenumslederens godtgjørelse utgjør 80 % av presidentens godtgjørelse.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 17/06 Retningslinjer for bruk av midler fra Sametinget til de politiske gruppene, som forvaltes av plenumsledelsen, beregnes kr 50 000 til revisorgodkjenning av gruppemidlene og midlene til opposisjonens arbeidsvilkår.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 20/16 og i sak 25/18 settes det av kr 292 000 til samiskkurs for Sametingets representanter. Midlene forvaltes av plenumsledelsen.

I midlene avsatt til plenumsledelsen inkluderes godtgjørelse til medlem og varamedlem oppnevnt av Sametinget til Finnmarkseiendommens kontrollkomité på kr 45 000.

Det settes av kr 3 139 000 til formålet i 2024.

14.1.3 Sametingets fagkomitéer

Mål: Styrke det politiske arbeidet i Sametinget.

I kjøpereglene for fagkomitéene fremkommer det at komitéene kan foreta reiser eller befaringer for å oppdatere seg i saker som komitéene behandler. Videre står det at komitéene kan delta på møter / seminarer / konferanser for å oppdatere seg i saker komitéen arbeider med.

Fagkomitéene har behov for bedre rammebetingelser til å kunne utføre sitt demokratiske virke. En styrket kontakt med det samiske samfunnet og berørte grupper vil øke kvaliteten på saksbehandlingen og styrke det samiske demokratiet. Det er derfor nødvendig å styrke budsjettet til fagkomitéene. Posten økes derfor med kr 500 000, i tillegg til lønns- og prisstigning.

Det settes av kr 1 333 000 til formålet i 2024.

14.1.4 Sametingets kontrollutvalg

Kontrollutvalget skal utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll over virksomheten som finansieres over Sametingets budsjett. I dette ligger også å kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader til regnskapet fra Riksrevisjonen. Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som den anser som nødvendig.

Kontrollutvalget avgir innstilling til Sametingets plenum i saker utvalget tar opp til behandling, enten som en egen sak eller gjennom komitéens årsmelding.

Sametinget kjøper tjenester fra eksterne til Sametingets kontrollutvalg. Tjenestene omfatter blant annet bistand i å utarbeide handlingsplaner for kontrollutvalgets arbeid i henhold til kontrollutvalgets retningslinjer, utredning og saksforberedelse av kontrollutvalgets saker og bistand i informasjons- og kommunikasjonsspørsmål.

Det settes av kr 1 158 000 til formålet i 2024.

14.1.5 Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Det settes av kr 859 000 til formålet i 2024.

14.1.6 Sametingets klagenemnd

Sametinget har i 2011 opprettet Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker. Formålet med opprettelsen er å sikre at Sametingets tilskuddsforvaltning oppfyller forvaltningslovens regler om klagebehandling.

Det settes av kr 337 000 til formålet i 2024.

14.1.7 Utvalg for gjennomgang av Sametingets arbeidsorden – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Ny arbeidsorden tilpasset dagens Sameting.

Det er satt ned et utvalg for å foreta en helhetlig revidering av Sametingets arbeidsorden. Utvalget skal foreslå endringer i Sametingets forretningsorden, og kan også foreslå endringer i Sametingets grunnregler. Utvalget skal gjøre kjent sine anbefalinger overfor Sametingets representanter innen utgangen av 2023. Anbefalingen vil danne grunnlag for en plenumssak fremmet av plenumsledelsen før utgangen av sametingsperioden.

Det settes av kr 350 000 til formålet i 2024.

15 Sametingsrådet

15.1.1 Samletabell – Sametingsrådet

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
Sametingsrådet	16 444	14 792	1 652	11,2 %
Sum	16 444	14 792	1 652	11,2 %

15.2 Sametingsrådet

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
1510 Sametingsrådet	13 944	13 105	839	6,4 %
1910 Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)	498	468	30	6,4 %
1920 Sametingets eldreråd	552	519	33	6,4 %
1940 Ekstern sakkyndig komité for samisk helseforskning	700	700	0	0,0 %
1501 Utredning om alternative budsjettmodeller - prosjekt	500	0	500	-
1502 Kunnskapsgrunnlag Sametingets valgordning - prosjekt	250	0	250	-
Sum	16 444	14 792	1 652	11,2 %

15.2.1 Sametingsrådet

Sametingsrådet står for den daglige utøvende politikken for Sametinget, forvalter Sametingets budsjett og kan utnevne styre, råd og utvalg til forvaltning av Sametingets virkemidler.

Sametingsrådet fastsetter økonomireglement for Sametinget, som skal sikre en etisk og effektiv forvaltning av Sametingets verdier i tråd med Sametingets vedtatte planer og målsetninger. Gjennom reglementet gir Sametingsrådet administrasjonen bestemmelser om økonomiforvaltningen.

Posten dekker godtgjørelse til presidenten, fire rådsmedlemmer og tre politiske rådgivere samt til Sametingsrådets reisevirksomhet i forbindelse med rådsmøter og andre oppdrag for Sametinget.

Sametingspresidentens godtgjørelse følger regjeringsmedlemmenes godtgjørelser og settes til 80 % av denne.

Sametingsrådets øvrige medlemmer har en godtgjørelse pr. år, som utgjør 75 % av presidentens godtgjørelse.

Det settes av kr 13 828 000 til formålet i 2024.

15.2.2 Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) skal styrke samisk ungdoms innflytelse på Sametingets politikk. SUPU er også engasjert eksternt i ungdomssaker, og internasjonalt i samisk og urfolks ungdomspolitikk. SUPU består av fem faste medlemmer med varamedlemmer og er oppnevnt av Sametingsrådet. SUPU har fått fastsatt mandat og organisering av Sametingets plenum.

Det settes av kr 498 000 til formålet i 2024.

15.2.3 Sametingets eldreråd

Eldrerådet er et rådgivende organ for Sametingsrådet og skal bistå Sametingsrådet i utformingen av Sametingets eldrepolitikk, og i saker som angår samiske eldre.

Det settes av kr 552 000 til formålet i 2024.

15.2.4 Ekstern sakkyndig komité for samisk helseforskning

Sametinget har etablert Sakkyndig etisk komite for samisk helseforskning, og alle forskningsprosjekter som omhandler forskning på samisk helse skal innhente samisk kollektivt samtykke fra denne komiteen.

Det settes av kr 700 000 til formålet i 2024.

15.2.5 Utredning om alternative budsjettmodeller – prosjekt

Mål med prosjektet:

- En budsjettmodell som gir Sametinget en stabil årlig basisbevilgning og årlige reelle budsjettprosesser.

Sametinget har i sak 45/23 bedt om at det skal gjøres en evaluering av budsjettordningen som ble innført i 2019, og at det etableres en ordning som sikrer både en stabil årlig basisbevilgning til Sametinget og årlige reelle budsjettprosesser. I dette arbeidet skal det blant annet vurderes om hele eller deler av statens andel av inntektsskatt fra innmeldte i Sametingets valgmannfall skal overføres til Sametinget, etablering av et teknisk beregningsutvalg etter modell fra kommunesektoren, opprettelse av et fond under Sametingets forvaltning og etablering av en handlingsregel om at en fastsatt andel av statsbudsjettet skal gå til Sametinget.

Det settes av kr 500 000 til formålet i 2024.

15.2.6 Kunnskapsgrunnlag Sametingets valgordning – prosjekt

Mål med prosjektet:

- Utrede Sametingets valgordningen

Den siste gjennomgangen av Sametingets valgordning skjedde i 2007. Det er stor økning i Sametingets valgmannfall, og Sametingets plenum har behandlet sak 056/22 Sametingsvalget – styrking av valgarbeidet i desember 2022. Evalueringen og tiltaksplanen tok for seg valg gjennomføring som helhet. Som ledd i forberedelse av en plenumssak med gjennomgang av valgordning som tema er det behov for kunnskapsinnhenting.

Det avsettes kr 250 000 til formålet i 2024.

16 Sametingets administrasjon

16.1 Samletabell – Sametingets administrasjon

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
Avdeling for språk	15 970	15 411	559	3,6 %
Avdeling for oppvekst, opplæring, utdanning og forskning	14 550	15 318	-768	-5,0 %
Avdeling for kulturminner, areal og miljø	18 064	16 718	1 346	8,1 %
Avdeling for næring, kultur og helse	25 720	24 396	1 324	5,4 %
Avdeling for rettigheter og internasjonale saker	10 220	8 908	1 312	14,7 %
Avdeling for politisk sekretariat	13 250	12 409	841	6,8 %
Avdeling for administrasjon	55 750	58 834	-3 084	-5,2 %
Sametingets direktør og kommunikasjonsstaben	9 320	0	9 320	-
Sum	162 844	151 994	10 850	7,1 %

Administrasjonen i Sametinget fungerer som faglig sekretariat for Sametingets politikere og hovedoppgaven er å følge opp og gjennomføre politiske bestillinger og vedtak, og på bakgrunn av disse opprettholde og utvikle de samiske språkene, den samiske kulturen og samfunnslivet.

Sametingets administrasjon saksbehandler direkte og søkerbaserte tilskuddssaker, i tillegg til å drive kontroll av tilskudd, gjennomføre dialogmøter med direkte tilskuddsmottakerne og generell veiledning av søkere av tilskudd.

Sametingets administrasjon har i 2022 vedtatt en overordnet strategiplan for perioden 2022 – 2025. I denne er overordnet oppdrag, verdier, visjon og fem hovedmål definert:

Administrasjonens visjon er:

- Ovttas nannet Sámi – Sammen styrker vi Sápmi

Administrasjonens verdier er:

- Sámi vuohki – I samisk ånd
- Verddevuohta – Inkluderende fellesskap
- Rabasvuohta – Åpenhet
- Ovttaráđálašvuohta – Samhandling
- Oskkáldasvuohta – Pålitelig og lojal

Våre fem hovedmål er:

- Vi har kompetente og engasjerte medarbeidere.
- Vi har samisk som hovedspråk.
- Våre prioriteringer og handlinger er tuftet på birgejupmi.
- Vi er ledende i samisk samfunnsutvikling.
- Vi er en attraktiv arbeidsplass.

Hovedadministrasjonen ligger i Karasjok, og det er totalt ni kontorsteder i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag. Administrasjonen ledes av en direktør, er inndelt i sju avdelinger og en stab. Til sammen har hele administrasjonen ca. 150 årsverk. Avdelingene utfører saksbehandling og yter tjenester til både politiske myndigheter og til publikum.

16.2 Avdeling for språk

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-24	0	-24	-
Lønns- og personalkostnader	14 207	13 824	383	2,8 %
Andre driftskostnader	1 787	1 587	200	12,6 %
Sum	15 970	15 411	559	3,6 %

Avdeling for språk har to seksjoner. Seksjon for språkforvaltning og -politikk med 10 fast ansatte og seksjon for stedsnavn og språkrøkt med 9 fast ansatte. Avdelingen har hovedansvaret for kapittel 4 Språk.

Avdeling for språk har oppfølgingsansvar for de politiske prosessene innenfor språk; språkutvikling og forvaltningsansvar for Sametingets tilskuddsordninger innenfor språk. Avdelingen har ansvar for å følge opp Sametingets interne oversettingstjeneste til sør-, lule- og nordsamisk. Sametingets språkavdeling har i tillegg ansvaret for den samiske stedsnavntjenesten som forvalter samiske stedsnavn etter Lov om stadnamn.

16.2.1 Samisk stedsnavntjeneste

Samiske stedsnavn er beskyttet etter Lov om stadnamn, på lik linje med alle andre stedsnavn i Norge.

Samisk stedsnavntjeneste forvalter samiske stedsnavn etter Lov om stadnamn og Forskrift om stadnamn, og behandler navnesaker med bakgrunn i loven og forskriftene. Samisk stedsnavntjeneste gir tilrådning om bruk og rettskriving av samiske stedsnavn, jf. Lov om stadnamn. Sametinget følger opp og løfter frem navnesaker og har dialog med blant annet kommuner, fylker, Kartverket, departementer, Vegvesenet og andre.

Samisk stedsnavntjeneste skal tilby gode faglige arenaer for en sikker oppfølging av stedsnavnsaker i henhold til Lov om stadnamn og forskrift til loven. Samisk stedsnavntjeneste bruker også eksterne fagfolk som faglig støtte til arbeidet med stedsnavn.

16.3 Avdeling for oppvekst, opplæring, utdanning og forskning

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-23	0	-23	-
Lønns- og personalkostnader	12 919	13 739	-820	-6,0 %
Andre driftskostnader	1 654	1 579	75	4,7 %
Sum	14 550	15 318	-768	-5,0 %

Avdelingen for oppvekst og utdanning (BOA) har tre seksjoner, seksjon for barnehage med 5 fast ansatte, seksjon for grunnopplæring med 10 fast ansatte og seksjon for høyere utdanning og forskning med 1 fast ansatt. Avdelingen har hovedansvaret for kapittel 5 Oppvekst, opplæring, utdanning for forskning.

Avdeling for oppvekst og utdanning har ansvar for både politikktutvikling og forvaltningsoppgaver. Avdelingen følger opp sitt arbeid blant annet gjennom dialog, samarbeid og konsultasjoner med myndighetene for å oppnå samfunns målet. Avdelingen forvalter tilskuddsmidler etter Sametingets prioritering og Sametingsrådets regelverk.

Sametinget har myndighet etter opplæringsloven § 6-4 til å revidere og fastsette læreplaner for grunn- og videregående opplæring. Store deler av avdelingens arbeid er knyttet til dette arbeidet. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsentral.

16.4 Avdeling for kulturminner, areal og miljø

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-1 650	-1 896	246	-13,0 %
Lønns- og personalkostnader	16 613	15 605	1 008	6,5 %
Andre driftskostnader	3 100	3 009	91	3,0 %
Sum	18 064	16 718	1 346	8,1 %

Avdeling for kulturminner, areal og miljø har tre seksjoner, seksjon for areal og miljø med 5 fast ansatte, seksjon for kulturminner med 11 fast ansatte og seksjon for bygningsvern, skjøtsel og kulturlandskap med 4 fast ansatte. Seksjon for kulturminner har i tillegg flere sesongarbeidere som arbeider med registrering av kulturminner i sommerhalvåret. Avdelingen har hovedansvaret for kapittel 6 Areal, miljø og klima og kapittel 9 Kulturminner.

Seksjon for areal og miljø har ansvar for Sametingets forvaltning av plan- og bygningslovens § 3-1 og gir på bakgrunn av dette høringsuttalelser på kommuneplaner og reguleringsplaner samt veiledning av kommunale planleggere i bruk av Sametingets planveileder. Det geografiske forvaltningsområdet for arealsaker omfatter fylkene Troms og Finnmark og Nordland samt kommunene som faller inn under reindriftsloven og Trollheimen-loven, og kommunene

Engerdal, Flatanger, Folldal, Frosta, Grong, Holtålen, Høylandet, Inderøy, Indre Fosen, Leka, Levanger, Lierne, Meråker, Midtre Gauldal, Namsskogan, Namsos, Nærøysund, Oppdal, Orkland, Os, Osen, Overhalla, Rendalen, Rennebu, Rindal, Røros, Røyrvik, Selbu, Snåsa, Steinkjer, Stjørdal, Sunndal, Surnadal Tolga, Tydal, Tynset, Verdal, Ørland og Åfjord, rundt regnet 40 prosent av Norges landareal. I sjø regnes forvaltningsområdet ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen. Seksjonen har også ansvar for konsultasjoner i alle saker innen energi, areal og miljø.

I dette arbeidet har Sametinget kontakt med både statlige myndigheter, kommuner, tiltakshavere og rettighetshavere. Sammenlignet med andre myndigheter har Sametinget liten administrativ kapasitet og dermed begrensede ressurser. Sametinget er derfor avhengig av gode kontakter med de samiske lokalsamfunnene. Sametinget er også avhengig av god dialog og forståelse av den samiske arealbruken fra de myndigheter som fatter vedtak om hvordan våre arealer skal brukes.

Sametinget er i henhold til kulturminnelovens forskrifter forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner. I oppgavene inngår forvaltning, formidling og dokumentasjon av samiske arkeologiske kulturminner, samisk bygningsarv og fartøyvern. Dokumentasjon av muntlige tradisjoner, tradisjonell landskapsbruk og samiske kulturmiljøer inngår også. Arbeidet består av publikumskontakt, befaringer, intervjuer, tilrettelegging og skjøtsel av kulturmiljøer, rapportering samt registrering av kulturminnedata i den nasjonale databasen Askeladden. I tillegg utarbeides det skjøtelsesplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.

Avdelingen forvalter også de søkerbaserte tilskuddsordningene til kulturminner, bygningsvern og fartøyvern. I tillegg avgis høringsuttalelser til kommunale og regionale planer. Sametinget har kontakt med 114 kommuner, 5 regioner/fylker, 3 arkeologiske landsdelsmuseer, de samiske museene og andre museer i området. Avdelingen har dessuten hovedansvaret for skjøtsel og forvaltning av Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde og Skoltebyen kulturmiljø som Sametinget eier. I tillegg jobber Sametinget med planmessig oppfølging i form av skjøtsel, vedlikehold og oppdatering av tilrettelagte kulturminnene.

16.5 Avdeling for næring, kultur og helse

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-35	0	-35	-
Lønns- og personalkostnader	22 014	21 156	858	4,1 %
Andre driftskostnader	3 741	3 240	501	15,5 %
Sum	25 720	24 396	1 324	5,4 %

Avdeling for næring, kultur og helse har fire seksjoner, seksjon for næring med 12 fast ansatte, seksjon for kultur med 9 fast ansatte, seksjon for bibliotek med 5 fast ansatte og seksjon for helse med 3 fast ansatte. Avdelingen har hovedansvaret for kapittel 7 Næringer, kapittel 8 Kultur og kapittel 10 Helse, sosial og barnevern.

Seksjon for næring har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det næringspolitiske feltet. Herunder primærnæringene, utmarks-/kombinasjonsnæring og generell næringsutvikling som grunnlag for sysselsetting og bosetting. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

Seksjon for kultur har forvaltningsansvaret for direkte tilskudd til samiske kulturhus, festivaler, idrett, teater, museer, publikasjoner og medier, søkerbaserte tilskudd til kulturprosjekter, herunder tilskudd til samiske forlag og arenaer for kunst- og kulturformidling, samt kunstneravtalen.

Seksjon for bibliotek har ansvar for drift av Sametingets bibliotek i tillegg til ansvar for litteraturformidling. Målet for samisk bibliotekstjeneste er at hele den samiske befolkningen skal få et tilfredsstillende bibliotektilbud.

Sametingets bibliotek skal samarbeide med andre bibliotek, institusjoner og aktører for å utvikle og formidle samisk litteratur. Sametingets bibliotek har en unik samling av samiskspråklig litteratur og litteratur om samiske forhold på mange språk. Samlinga skal være tilgjengelig og kjent for både andre bibliotek og enkeltlånere. Biblioteket kjøper inn flere eksemplarer av bøker, slik at andre bibliotek kan låne en samling av bøker til utlån for sine brukere, et depot utlån.

Litteraturformidling er å synliggjøre samiske forfattere og litteratur, i samfunnet generelt, og i det samiske samfunnet spesielt. For det samiske samfunnet er det viktig at litteraturen er tilgjengelig, variert og at den er etterspurt av målgruppene. Litteraturformidleren skal jobbe for å skape høyere status for samiske språk og samisk litteratur. Tema som er aktuelle og relevante skal løftes i samfunnsdebatten, og det er behov for tiltak som motiverer både til skriving og lesing på samisk. Ofte vil tiltakene bli preget av motivasjon for å revitalisere samiske språk. Det er ikke alle tiltak som er like målbare med hensyn til måloppnåelse. Nettverksbygging og samarbeid vil bli reflektert i hvor vellykkede tiltakene er, og det kan ta flere år før vi ser resultater av disse. Litteraturformidlere skal delta på både lokale, regionale, nasjonale, og i en viss grad internasjonale arrangementer, og kan også holde egne innslag.

Seksjon for helse har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det helse- og omsorgspolitiske feltet og barnevern. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler til helse og sosial prosjekter, etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

16.6 Avdeling for rettigheter og internasjonale saker

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2024 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-13	-500	487	-97,5 %
Lønns- og personalkostnader	9 191	8 369	822	9,8 %
Andre driftskostnader	1 042	1 039	3	0,3 %
Sum	10 220	8 908	1 312	14,7 %

Avdeling for rettigheter og internasjonale saker har to seksjoner. Seksjon for rettigheter med 5 fast ansatte og seksjon for internasjonalt med 5 fast ansatte. Avdelingen har hovedansvaret for kapittel 11 Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling. I tillegg forvalter avdelingen den søkerbaserte tilskuddsordningen i kapittel 6 Areal, miljø og klima.

Avdelingen har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det internasjonale arbeidet. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

Alle fagområder som presenteres gjennom sametingsbudsjettet vil kunne knyttes opp mot internasjonalt arbeid og ha et rettslig utgangspunkt fra folkeretten. Grunnsynet i FNs erklæring om urfolks rettigheter bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro.

16.7 Avdeling for politisk sekretariat

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	-15	0	-15	-
Lønns- og personalkostnader	11 791	10 960	831	7,6 %
Andre driftskostnader	1 475	1 449	26	1,8 %
Sum	13 250	12 409	841	6,8 %

Avdeling for politisk sekretariat har to seksjoner, seksjon for dokumentasjon og parlamentsforvaltning med 12 fast ansatte og seksjon for politisk samordning og tilrettelegging med 5 fast ansatte.

Det politiske sekretariatet tilrettelegger, kontrollerer og vedlikeholder saksflyten mellom ulike fagavdelinger og mellom de administrative og politiske enheter. Avdelingen bidrar til å styrke den politiske sekretariatsfunksjonen for Sametingsrådet og øvrig politisk ledelse.

Sametingets politiske sekretariat har som ansvar og oppgave å ivareta den parlamentariske virksomheten på Sametinget, herunder å saksbehandle for plenumsledelsen og planlegging av plenums- og komitémøter. I tillegg har avdelingen ansvar for forvaltning av arkiv, Sametingets valgmannstall, planleggingen og gjennomføringen av sametingsvalg og åpningen av nytt Sameting, saksbehandlingen av klagesaker som Sametingsrådet oversender til Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker samt saksbehandlings- og sekretær oppgaver for Sametingets kontrollutvalg.

16.8 Avdeling for administrasjon

(i 1000 kr)

	Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 – 2023	Avvik i %
Driftsinntekter a)	-5 261	-240	-5 021	2092,0 %
Lønns- og personalkostnader a)	22 706	27 099	-4 393	-16,2 %
Andre driftskostnader a)	38 305	31 975	6 330	19,8 %
Sum	55 750	58 834	1 937	3,3 %

a) Budsjett 2023 inneholder Sametingets direktør og Kommunikasjonsstaben.

Avdelingen har fire seksjoner. Seksjon for Budsjett og samordning med 5 fast ansatte, seksjon for HR med 5 fast ansatte, seksjon for it og drift med 10 fast ansatte og seksjon for Økonomi med 8 fast ansatte.

Administrasjonsavdelingen har blant annet ansvaret for it og drift av datasystemer, økonomi, lønn, personal, innkjøp, intern kontroll, forvaltning av parlamentsbygget og andre leide lokaler, informasjonssikkerhet og fysisk sikkerhet,

samt det overordnede ansvaret for Sametingets budsjett, årsmelding, meldingsarbeid, tilskuddsforvaltning, regelverk for tilskudd og digitalisering i Sametinget.

16.9 Sametingets direktør og Kommunikasjonsstaben

(i 1000 kr)

		Budsjett 2024	Budsjett 2023	Avvik 2023 - 2023	Avvik i %
Driftsinntekter	a)	-884	0	-884	-
Lønns- og personalkostnader	a)	7 202	0	7 202	-
Andre driftskostnader	a)	3 002	0	3 002	-
Sum		9 320	0	10 204	-

a) For budsjett 2023, se 16.8 Avdeling for administrasjon.

Sametingets hovedadministrasjon ligger i Karasjok og ledes av direktør med stab. Det er tilknyttet en kommunikasjonsstab som inngår i direktørens ledergruppe. Deres funksjon er å yte tjenester til både politisk ledelse og internt i organisasjon.

Kommunikasjonsstaben har ansvar for kommunikasjon og informasjon om Sametingets virksomhet. Dette innebærer blant annet kommunikasjonsfaglig rådgivning til politisk ledelse og organisasjonen for øvrig, ansvar for Sametingets visuelle identitet, grafiske profil, fotoarkiv, profileringsmaterieill, utvikling og redaktøransvar for Sametingets nettsider og sosiale kanaler, utvikling og redaktøransvar for Sametingets intranettsider, utforming av kommunikasjonsstrategier og kampanjer i nært samarbeid med fagavdelingene samt samfunns- og mediekontakt og utarbeiding av pressemeldinger, kronikker, taler med mer. Dette utgjør totalt 7 stillinger.

17 Merknader i behandlingen av sak 57/23

Plan- og finanskomiteen

Merknad 1

Merknad fremmet av Nordkalottfolket ved Vibeke Larsen. Komiteens medlemmer fra Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven og Øyvind Lindbäck, stiller seg bak.

Disse komiteemedlemmene registrerer at sametingets flertall vil bruke 10 millioner til gratis samisk barnehageplass, med begrunnelse om at dette fremmer samisk språk.

Disse komiteemedlemmene vil påpeke at det ikke er mangel på foreldre som ønsker samiskspråklig tilbud til sine barn i barnehagen, men mangel på samiskspråklige tilbud i barnehagene. Sametingsflertallets prioriteringer vil ikke øke antall fremtidige språkbrukere, men premiere de som allerede har vært så heldig at de har fått tilgang til et samiskspråklig tilbud. Mangel på samiskspråklige barnehagelærere er kritisk med tanke på utvidelse av samiskspråklig barnehagetilbud til alle som ønsker dette.

Om målsetningen er flere samiske språkbrukere fremover bør disse midlene brukes til å rekruttere flere samiskspråklige til barnehageutdanningen eller å gjøre allerede utdannede barnehagelærere samiskspråklig.

Disse komiteemedlemmene vil også påpeke at nærmere 50% av disse barnehageplassene befinner seg i byene Tromsø, Bodø, Trondheim og Oslo. Denne satsningen kan heller ikke sies å ha en distriktspolitisk profil. Samisk kultur har større bærekraft om kulturen og språket leves og brukes daglig i samiske distrikt-samfunn. I så måte er denne satsningen en dreining fra det distriktssamiske til det bysamiske, og denne politikken er ikke et bidrag til å opprettholde befolkningsstrukturene i distriktene.

Merknad 2

Merknad fremmet av Nordkalottfolket ved Vibeke Larsen. Komiteens medlemmer fra Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven og Øyvind Lindbäck, stiller seg bak.

Husleiefinansiering, gjennom et samarbeid mellom Sametinget, Kulturdepartementet og Statsbygg, viser seg å være en god løsning for å kunne realisere samiske kulturbygg. Gjennom denne ordningen forplikter Sametinget og Kulturdepartementet seg til å finansiere institusjoners husleie til Statsbygg, mens Statsbygg bygger og drifter byggene.

Dette er en ordning som i hovedsak er en forutsigbar og trygg ordning for de samiske institusjonene og for Sametinget. I midlertidig vil Statsbyggs indeksregulering av husleien skape en del usikkerhet, da denne reguleringen ikke blir gjort kjent før i desember for kommende år. Samiske institusjoner kan stå i fare for å måtte redusere aktiviteter for å kunne dekke inn husleiereguleringene fra Statsbygg dersom den ordinære budsjettbehandlingen i Sametinget ikke fullt ut dekker denne indeksreguleringen.

Disse medlemmene ber sametingsrådet om å jobbe frem en kompensierende avtale mellom Sametinget og Kulturdepartementet. En slik avtale må sikre at indeksreguleringene i husleiefinansieringen kompenseres fullt ut, slik at husleieøkning ikke på noen omstendigheter vil gå på bekostning av aktivitetene i institusjonene.

Sametingets plenum

Merknad 3 - Representanten Ann-Elise Finbog, Samefolkets Parti

Samefolkets Parti velger å ikke fremme et eget budsjettforslag, eller endre på poster i budsjettet. Fra tidligere budsjettforhandlinger har vi erfart at endringsforslag fra opposisjonens side har dårlige vilkår under budsjettbehandlingene. Samefolkets Parti velger derfor å kommentere budsjettet og fremme merknader til Sametingets budsjett 2024.

Det fremlagte budsjettet er altomfattende og viser behovet for økonomiske midler for å bygge opp det nye Sápmi til et moderne og velfungerende samfunn. I så måte er det fremlagte dokumentet et godt dokument selv om behovet er større enn de disponible midlene.

Imidlertid finnes det også poster og prioriteringer som vi er uenig i. Et av tiltakene ligger under hovedkapittel 4 Språk. Under kapittel 4.4.3 Rekruttering og kompetanseheving skriver Sametingsrådet følgende;

Mangel på lærere, barnehagepedagoger og språkarbeidere er en av de største utfordringene for utvikling av sør – og lulesamisk språk. En helhetlig satsning på rekruttering av samiskspråklig personell, og tilbud om opplæring i sør – og lulesamisk for studenter og fagfolk vil være helt nødvendig for å dekke fremtidige behov i samfunnet.

Dette er vi helt enig i.

Likevel finner bare Sametingsrådet rom for kr. 400 000,00 til språkstipend for høyere utdanning. Det samme som budsjettet for inneværende år - 0 kr i økning.

Samtidig finner man rom for 10 mill. kroner til gratis samiskspråklige barnehager.

De som følger samepolitikken tett vet at nettopp mangel på fagfolk og kompetanse er et av de største hindrene for å revitalisere samisk språk.

Her er det nødvendig å påpeke at det ikke er mangel på foreldre som ønsker samiskspråklig tilbud til sine barn, men mangel på samiskspråklige tilbud i barnehagene.

Sametingsflertallets prioriteringer vil neppe øke antall fremtidige språkbrukere, men premiere de som allerede har vært så heldig at de har fått tilgang til et samiskspråklig tilbud.

Mangel på samiskspråklige barnehagelærere er kritisk med tanke på utvidelse av samiskspråklig barnehagetilbud til alle som ønsker dette. Her burde satsningen vært mye større.

Om målsetningen er flere samiske språkbrukere fremover bør disse midlene brukes til å rekruttere flere samiskspråklige til barnehageutdanningen eller å gjøre allerede utdannede barnehagelærere samiskspråklig.

Samefolkets Parti vil også peke på primærnæringene og fiskerier spesielt.

Den målrettede fornorskingspolitikken mot samene tok formelt slutt rundt 1960, men ble så avløst av en rekke næringspolitiske tiltak som i sum kom til å forsterke den fornorskningen som allerede hadde funnet sted. Dette fikk konsekvenser, og førte også til protester mot det som skjedde.

Et av de samiske næringsområdene der fornorskingspolitikken ble forsterket er sjøsamiske fiske og fiskeripolitikk. Ser man tilbake i et 100 – års perspektiv kan man vel slå fast at den har forverret seg, og etter hvert industrialisert, noe som favoriserte byer og større fiskevær-fiskeriene.

Dette er et saksområde som Samefolkets Parti har vært og er opptatt av, og der vi gjennom mange saksfremlegg fra Sametingets talerstol har dokumentert forbrytelsen mot den samiske kystbefolkningen og de kystnære fiskeriene.

Derfor er vi glad for at den uavhengige landsdekkende næringsorganisasjonen Bivdu har fått plass i budsjettet. Bivdu er nettopp en organisasjon som ivaretar interessene til mennesker som bor og drifter i de kystnære områdene.

Vi er derfor positiv til at Bivdu kommer inn i budsjettet med kr. 500 000 som direkte utbetaling. Imidlertid, ser vi på de store problemene som samiske fiskerier- og andre som livnærer seg i de nære kystområdene har hatt gjennom den fiskeripolitikken som staten har ført, burde Sametinget plusset på noen hundre tusen til Bivdu.

Det er her nærliggende å sammenligne Bivdu med eksempelvis Protect Sapmi. Ellers er effektivisering et ord som går igjen i dagens samfunn, også det samiske.

I denne sammenheng gjelder det en effektivisering av det politiske nivå, og ikke minst en styrking av de demokratiske prosesser og med spesielt fokus på opposisjonens muligheter til å arbeide og fremme saker i plenum.

Ser man på det fremlagte budsjettet så øker bare den økonomiske avstanden mellom NSR/posisjonen og de politiske partiene.

Dette kan umulig være en situasjon som samfunnet både i og utenfor Sametinget kan være tilfreds med.